

INHOUDSOPGAVE

	<u>Blz.</u>
INLEIDING	1
I. ALGEMEEN BEELD VAN DE REKENING	3
II. KERNGEGEVENS	7
III. JAARVERSLAG	
A. Programmaverantwoording	
a. <i>Kaders</i>	9
b. <i>Programma's</i>	
1. Welzijn en Zorg	11
2. Wonen en Voorzieningen	21
3. Jeugd en Educatie	27
4. Economie en Arbeidsmarkt	32
5. Ruimte en Milieu	37
6. Bestuur en Dienstverlening	42
c. <i>Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien</i>	46
B. Paragrafen	
1. Lokale heffingen	51
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	54
3. Onderhoud kapitaalgoederen	61
4. Financiering	65
5. Bedrijfsvoering	69
6. Verbonden partijen	72
7. Grondbeleid	81
8. Sociaal Domein	84
9. Interbestuurlijk toezicht	92
IV. JAARREKENING	
A. Balans per 31 december 2016 en toelichting	102
B. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en toelichting	121
C. Melding Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen (WNT)	129
D. Verantwoordingsinformatie SiSa	131

INLEIDING

Aan de raad,

Voor u ligt het jaarverslag 2016 en de jaarrekening 2016.

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moeten jaarlijks twee verantwoordingsdocumenten opgesteld worden:

- het **jaarverslag en de jaarrekening** (jaarstukken) voor de raad, die de kaderstellende en controlerende taak van de raad ondersteunen;
- de **productenrealisatie** voor het college, die de bestuurs- en beheerstaken en de uitvoerende taak van het college ondersteunt.

Het **jaarverslag** bestaat uit de hoofdstukken algemeen beeld van de rekening, kerngegevens, programmaverantwoording en de paragrafen.

De **jaarrekening** bestaat uit de balans en toelichting, het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en toelichting, melding WNT en de verantwoordingsinformatie SiSa.

Behandeling

Wij stellen u voor de behandeling van het jaarverslag en de jaarrekening te agenderen voor uw vergadering van 10 juli 2017.

Besluitvorming

Uw raad is bevoegd het jaarverslag en de jaarrekening vast te stellen en een bestemming aan het resultaat te geven. Vervolgens zenden wij een exemplaar aan Gedeputeerde Staten (meldingsplicht).

Wij stellen u voor het jaarverslag en de jaarrekening vast te stellen en het voordelig saldo van € 1.423.549,00 te bestemmen zoals voorgesteld in hoofdstuk 1. Tevens vragen wij u om in te stemmen met de mutaties in reserves zoals verwoord in hoofdstuk 1.

Stadskanaal, 13 juni 2017

Burgemeester en wethouders

de heer G.J. van der Zanden
secretaris

mevrouw B.A.H. Galama
burgemeester

Aldus vastgesteld in de vergadering van de raad van de gemeente Stadskanaal op 10 juli 2017.

de heer K. Willems
raadsgriffier

mevrouw B.A.H. Galama
voorzitter

I. Algemeen beeld van de rekening

ALGEMEEN BEELD VAN DE REKENING

De jaarrekening 2016 vertoont een voordelig resultaat van afgerond € 1.424.000,00. Hierbij dient te worden opgemerkt dat het resultaat op grondexploitatie (€ 584.000,00 negatief), conform de nota Grondbeleid, geen onderdeel uitmaakt van het resultaat, maar is onttrokken aan de algemene reserve.

Het begrotingssaldo is in de decemberwijziging bijgesteld naar € 1.211.000,00 voordelig. Het werkelijke resultaat wijkt hier dus € 213.000,00 voordelig van af.

De resultaten van voorgaande jaren bedroegen:

- jaarrekening 2013	€ 18.000,00	nadelig
- jaarrekening 2014	€ 2.363.000,00	voordelig
- jaarrekening 2015	€ 3.126.000,00	voordelig
en nu dus:		
- jaarrekening 2016	€ 1.424.000,00	voordelig

Ontwikkeling resultaat van begroting naar jaarrekening

A. Begroting 2016

De door u vastgestelde begroting voor 2016, sluit met een nadelig saldo van € 863.000,00.

B. Decemberwijziging 2015

Door de decemberwijziging 2015 is het begrotingssaldo € 487.000,00 nadeliger uitgevallen.

C. Voorjaarsnota 2016

Tot en met de voorjaarsnota, inclusief daaraan voorafgaande wijziging (€ 502.000,00 positief), werd in totaal een bijstelling van het begrotingssaldo geraamd van € 603.000,00 positief.

D. Najaarsnota 2016

De bijstelling van de begroting, inclusief daaraan voorgaande wijziging (€ 557.400,00 negatief) en de ombuigingen (€ 374.400,00 positief), via de najaarsnota had per saldo een voordelig effect van € 1.467.000,00.

E. Decemberwijziging 2016

De begroting is voor het laatst gewijzigd met de Decemberwijziging 2016. Deze wijziging had een voordelig effect van € 491.000,00 op het begrotingssaldo. Dit bedrag heeft in het geheel betrekking op overheveling van niet-bestede budgetten naar 2017.

F. Jaarrekening 2016

Op basis van de hiervoor genoemde bijstellingen van de begroting werd een positief resultaat verwacht van € 1.211.000,00. Het werkelijke rekeningresultaat is € 213.000,00 positiever. Wij noemen de belangrijkste afwijkingen (vanaf € 100.000,00).

- Een voordeel van € 1.961.000,00 op het sociaal domein, bestaande uit:
  - Een voordeel van € 1.920.000,00 op het sociaal domein binnen programma 1 Welzijn en Zorg.
  - Een nadeel van € 444.000,00 op jeugdzorg binnen programma 3 Jeugd en Educatie.
  - Een voordeel van € 485.000,00 binnen programma 4 Economie en arbeidsmarkt, waarvan € 424.000,00 een voordeel op de bijdrage aan Wedeka betreft, doordat het exploitatietekort van Wedeka voor een groot deel kan worden opgevangen binnen de algemene reserve van Wedeka.
- Een voordeel van € 210.000,00 op de afwikkeling van de jaarrekening 2014 en 2015 van de Stichting Openbare Bibliotheken Stadskanaal.
- Een voordeel van € 161.000,00 op het budget voor onderwijsachterstanden.
- Een nadeel van € 165.000,00 door meer verstrekkingen van bijzondere bijstand aan het toegenomen aantal mensen met schuldproblematiek dat onder beschermingsbewind is geplaatst.

- Een nadeel van € 2.000.000,00 door een dotatie aan de voorziening Mercurius Business Park (MBP). Op basis van (verkennde) bodemonderzoeken zijn nieuwe bodemverontreinigingen aangetroffen. In verband met deze onvoorziene saneringsmaatregelen is er € 2 miljoen gedoteerd.
- Een nadeel van € 243.000,00 door het op het vereiste niveau brengen van de voorziening voor wachtgelden en pensioenen voor wethouders. De hoge dotatie wordt veroorzaakt door een daling van de rekenrente.
- Een voordeel van € 646.000,00 op de uitkering gemeentefonds.
- Een nadeel van per saldo € 217.000,00 op de financiering- en kapitaallasten.

Voor een uitgebreidere toelichting op de afwijkingen tussen begroting en rekening verwijzen wij u naar de programmaverantwoording en de paragrafen financiering en sociaal domein (hoofdstuk 3 Jaarverslag).

De ontwikkeling van het resultaat 2016 kan als volgt worden samengevat:

A. Saldo primitieve begroting 2016	€	863.000	N
B. Mutaties decemberwijziging 2015	"	487.000	N
C. Mutaties tot en met voorjaarsnota 2016	"	603.000	V
D. Mutaties tot en met najaarsnota 2016	"	1.467.000	V
E. Mutaties decemberwijziging 2016	"	491.000	V
F. Saldo van afwijkingen in de jaarrekening 2016	"	213.000	V
	€	<u>1.424.000</u>	V

Verschil tussen saldo van baten en lasten en het resultaat

De begrotings- en verantwoordingsvoorschriften maken onderscheid in het saldo van baten en lasten en het resultaat. Het verschil betreft de mutaties in de reserves. Het saldo van baten en lasten is het verschil tussen de baten en lasten van de programma's en het onderdeel algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. Het resultaat is het resultaat "onder de streep" nadat de mutaties in de reserves verwerkt zijn. Dit is het bedrag dat de gemeente uiteindelijk over heeft of tekort komt op de jaarrekening.

Saldo van baten en lasten en het resultaat

Het saldo van baten en lasten (= voor mutaties reserves) van de rekening 2016 bedraagt € 274.000,00 negatief. Het resultaat (= na mutaties reserves) van de rekening bedraagt € 1.424.000,00 positief. Dit betekent dat in de jaarrekening per saldo € 1.698.000,00 aan de reserves is onttrokken.

Hoewel de mutaties in de reserves niet zijn verwerkt in de programmacijfers hebben wij er toch voor gekozen deze te noemen onder een apart kopje bij de programma's. De verschillen in de mutaties van de reserves houden namelijk rechtstreeks verband met de verschillen in de programmacijfers. Het daar opnemen van de toelichting komt naar onze mening de leesbaarheid van de jaarrekening ten goede.

We stellen u voor in te stemmen met de mutaties in de reserves en daarmee het resultaat vast te stellen op € 1.424.000,00 positief.

Het saldo van de incidentele baten en lasten is € 3.529.000,00 negatief.

Exclusief de incidentele baten en lasten is het rekeningresultaat 2016 € 4.953.000,00 positief (€ 1.424.000,00 + € 3.529.000,00). Voor het overzicht van de incidentele baten en lasten verwijzen wij u naar de Jaarrekening, Hoofdstuk IV, onderdeel B.

Saldo van baten en lasten

	Saldo baten en lasten begroting	Saldo baten en lasten rekening	Verschillen rekening en begroting
1 Welzijn en Zorg	-18.315.000	-16.035.000	2.280.000
2 Wonen en Voorzieningen	-14.718.000	-13.032.000	1.686.000
3 Jeugd en Educatie	-14.888.000	-15.319.000	-431.000
4 Economie en Arbeidsmarkt	-26.405.000	-25.992.000	413.000
5 Ruimte en Milieu	-1.343.000	-3.673.000	-2.330.000
6 Bestuur en Dienstverlening	-6.463.000	-6.432.000	31.000
Totaal programma's	-82.132.000	-80.483.000	1.649.000
Algemene dekkingsmiddelen	80.648.000	80.209.000	-439.000
Onvoorzien	-17.000		17.000
Saldo van baten en lasten	-1.501.000	-274.000	1.227.000

Resultaat

	Saldo baten en lasten begroting	Saldo baten en lasten rekening	Verschillen rekening en begroting
1 Welzijn en Zorg	-18.127.000	-15.873.000	2.254.000
2 Wonen en Voorzieningen	-13.396.000	-12.906.000	490.000
3 Jeugd en Educatie	-14.487.000	-14.836.000	-349.000
4 Economie en Arbeidsmarkt	-26.376.000	-25.963.000	413.000
5 Ruimte en Milieu	-1.179.000	-3.197.000	-2.018.000
6 Bestuur en Dienstverlening	-6.463.000	-6.432.000	31.000
Totaal programma's	-80.028.000	-79.207.000	821.000
Algemene dekkingsmiddelen	81.256.000	80.631.000	-625.000
Onvoorzien	-17.000		17.000
Totaal mutaties reserves	1.211.000	1.424.000	213.000

Bestemming van het resultaat over 2016

Wij stellen u voor het positieve rekeningresultaat van € 1.424.000,00 toe te voegen aan de algemene reserve. De stand van de algemene reserve bedraagt na het toevoegen van het resultaat over 2016 € 16.608.000,00.

II. Kerngegevens

KERNGEGEVENS

	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2014</u>
<u>FYSIEKE STRUCTUUR</u>			
Oppervlakte gemeente in ha	11.994	11.995	11.995
Aantal woningen	15.282	15.285	15.269
Afval in 1.000 kg (totaal)	14.325	14.528	15.608
Groente-, fruit en tuinafval	2.529	2.536	2.562
Restafval	5.548	5.672	5.898
Hout	1.474	1.402	1.706
Grof huisvuil	1.831	1.933	2.075
Klein chemisch afval	71	68	73
Glas	635	666	1.096
Oud papier	1.786	1.834	1.756
Plastic verpakkingen	451	417	442
<u>SOCIALE STRUCTUUR</u>			
Bevolking	32.241	32.597	32.625
0 t/m 4 jaar	1.408	1.410	1.435
5 t/m 19 jaar	5.339	5.493	5.542
20 t/m 64 jaar	17.697	18.011	18.079
65 en ouder	7.797	7.683	7.569
Sociale uitkeringen (alle regelingen)			
Gemiddeld aantal uitkeringsgerechtigden	1.009	976	942
In procenten van de bevolking	3,13	2,99	2,89
Aantal leerlingen onderwijs	5.118	5.571	5.742
Openbaar basisonderwijs	607	664	639
Bijzonder basisonderwijs	1.929	1.961	2.014
Speciaal basisonderwijs	197	210	232
Voortgezet onderwijs (excl. MBO)	2.074	2.417	2.538
Praktijk onderwijs	191	201	195
Speciaal (voortgezet) onderwijs	120	118	124
Aantal leners bibliotheek	9.529	10.480	10.246
Uitleningen bibliotheek	406.257	453.697	475.347
Bezoekers Theater Geert Teis	42.680	39.793	46.259

III. Jaarverslag

A. Programmaverantwoording

KADERS

Het overzicht kaders bevat de door u vastgestelde beleidsnota's of bovengemeentelijke nota's die betrekking hebben op de programma's.

Er is gewerkt binnen de volgende kaders:

Accommodatieplan "Gezonde basis voor Stadskanaalse accommodaties"
Akkoord van Westerlee
Beleidsnota 0^e-lijn "Voor-, vroeg- en nazorg"
Beleidsnota Accommodatie- en voorzieningenbeleid 2008-2020
Beleidskader Verkeereducatie Verkeer en Vervoer Beraad Groningen
Beleidsplan Brandweezorg en rampenbestrijding
Beleidsplan Openbare verlichting
Beleidsplan Wmo 2013-2017 "De Kracht van Verbinden"
Bestuursakkoord 2014-2018
Bestuursovereenkomst met het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA)
Categorisering wegen
Deelname verklaring duurzaam inkopen (gemeente-Senter Novem)
Economisch Actieplan
Energieakkoord Noord-Nederland
Erfgoedverordening
Gemeentelijk rioleringsplan
Herijking Armoedebeleid Gemeente Stadskanaal "Perspectief zien en kansen benutten"
Herziening subsidie- en tarievenbeleid sport 2009
Integraal Veiligheidsplan Stadskanaal 2015-2018
Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte
Klimaataakkoord gemeenten en Rijk
Masterplan centrum Stadskanaal
Meerjarig programma: "Van beschermd wonen naar wonen met begeleiding op maat"
Naar een integrale Schuldhulpverlening 2011
Nota "Stadskanaal, samen met de burger", integraal beleidskader sociaal domein
Nota "Van AWBZ naar WMO"
Nota Cultuur in kanalen
Nota Duurzame energie en energiebesparing
Nota Grondbeleid 2013-2016
Nota Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs 2015-2018
Nota Invoering Participatiewet in Oost-Groningen
Nota Jeugdhulp 2015-2018
Nota Leerplicht en het recht op onderwijs
Nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2013-2016
Nota Lokaal Onderwijsbeleid "Talent Centraal"
Nota Stadskanaal pakt aan
Nota Wijkgericht werken in onze organisatie
Notitie Doorontwikkeling Huishoudelijke hulp
Notitie HRM-beleid
Omgevingsnota Stadskanaal 2013-2014
Overgangsnota Van AWBZ naar Wmo
Preventie- en handavingsplan Drank- en Horecawet 2014-2016
Provinciaal Omgevingsplan (POP3)
Rapport commissie Jansen "Grenzeloos Gunnen" I en II
Regionaal Crisisplan rampenbestrijding
Regionaal Kompas Actief onder Dak 2014-2017

Regionaal Prestatiekader
Regionaal Veiligheidsplan Noord Nederland 2015-2018
Regionaal woon- en leefbaarheidsplan
Sportnota Stadskanaal 2014-2018
Structuurplan Gemeente Stadskanaal
Systematiek van waarderings- en activiteitensubsidies
Tarieven zwembad Pagecentrum 2008
Toekomstvisie 2025
Toeristische visie Westerwolde
Visie Centrum Stadskanaal
Waterplan Westerwolde
Welstandsnota
Woonvisie 2015-2025 "Kwaliteit en kwantiteit in wonen, leven en zorg"

Programma's

1. WELZIEN EN ZORG

Vrijwilligerswerk, Algemeen maatschappelijk werk, Opvang, begeleid en beschermd wonen, Eerstelijnsloket WMO, jeugd en veiligheid, Maatwerkvoorzieningen Wmo, Welzijn breed, Sociaal cultureel werk, Volksgezondheid en Lijkbezorging.

Wat wilden wij bereiken?

Maatschappelijke effecten

Onze inwoners voelen zich prettig in Stadskanaal en participeren in de samenleving. Ook al zijn er beperkingen. Zij kunnen zolang als zij dat willen in hun eigen woonomgeving blijven wonen. Zij dragen zelf de verantwoordelijkheid voor de inrichting van hun leven en leefomgeving, maar weten dat zij kunnen vertrouwen op de aanwezigheid van voldoende algemene voorzieningen en op ondersteuning van de gemeente of van andere professionals als dit niet meer op eigen kracht of met hulp van het sociale netwerk lukt. In situaties waar de leefbaarheid onder druk staat en in situaties waar sprake is van onvoldoende zelfredzaamheid werken wij samen met maatschappelijke instellingen en (vertegenwoordiging van) bewoners aan verbetering.

Wat hebben wij bereikt?

De overheveling van de nieuwe taken naar de gemeente (transitie) is weliswaar gerealiseerd maar we zijn er nog niet. Er zijn in 2016 kleine stappen gezet in de transitieopgave. Zie hierna onder 'speerpunten 2016'. Partijen waar we inkoop-, subsidie- dan wel samenwerkingsrelaties mee hebben weten elkaar weliswaar steeds beter te vinden maar hierin is nog verbetering mogelijk. Het doel om te acteren zoals dat in ons toegangsmodel "Stadskanaal, samen met de burger" is benoemd, stond in 2016 centraal.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

BESTAAND BELEID

Speerpunten 2016

Wet maatschappelijk ondersteuning (Wmo)

De taken en verantwoordelijkheden en mogelijkheden van gemeenten op het gebied van de maatschappelijke ondersteuning zijn met ingang van 2015 fors uitgebreid. De daaraan gekoppelde transitieopdracht heeft in 2016 volop aandacht gekregen. Zowel binnen de eigen organisatie als in onze samenwerking met externe organisaties. Daarbij stond het zo goed mogelijk benutten van de eigen mogelijkheden van de bewoner en zijn sociale omgeving centraal. Waar nodig kan een beroep op maatwerkvoorzieningen worden gedaan.

In onze dienstverlening is de integraliteit tussen Jeugdzorg, Wmo-zorg en Participatiewet versterkt, de monitorfunctie is verbeterd, de formatie consultants Wmo is op orde gebracht en er heeft scholing en coaching plaats gevonden op het gebied van de nieuwe taken en verantwoordelijkheden.

2016 was ook het jaar waar het overgangsrecht eindigde voor de cliënten die voorheen begeleiding ontvingen vanuit de AWBZ en vanaf 2015 vanuit de Wmo. De herindicaties voor deze doelgroep zijn begin 2016 allemaal afgerond. Dit gebeurde in een context dat er ook sprake was van wisseling in zorgaanbieders als gevolg van de Ommelander inkoop die vanaf 2016 van start ging. Door goede samenwerking met de latende en nieuwe zorgaanbieders is de hele transitie goed verlopen.

Volksgezondheid

In 2016 presenteerde het Rijk een nieuwe visie op gezondheid. Gezondheid wordt gezien als het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven. Dit wordt 'positieve gezondheid' genoemd. Positieve gezondheid sluit prima aan bij onze visie op het sociale domein.

Publieke Gezondheid en Toegankelijkheid krijgen een rol in de nieuwe omgevingswet. In 2016 is gestart met een pilot omgevingswet waarin deze aspecten verder worden uitgewerkt.

Kans voor de Veenkoloniën

Het ministerie van VWS heeft ingestemd met het plan voor de periode 2016-2019 en middelen daarvoor beschikbaar gesteld. In dit plan zijn activiteiten opgenomen die de komende periode worden uitgewerkt. Zo is in onze regio in 2016 gestart met het project Goede Start rondom geboortezorg. In de tweede helft van 2016 is ook het thema Shared Savings verder uitgewerkt.

Overige bestaand beleid

Dit programma valt voor een belangrijk deel onder de Wmo. De gemeente is onder de Wmo 2015 verantwoordelijk voor 3 taakvelden:

- bevorderen van de sociale samenhang, de mantelzorg en vrijwilligerswerk, de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente en het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld;
- ondersteunen van zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische psychische of psychosociale problemen zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving;
- bieden van beschermd wonen en opvang.

Daarnaast vallen binnen dit programma de taken op het gebied van de publieke gezondheid.

Binnen dit programma zijn de volgende resultaten bereikt.

Vrijwilligerswerk

- Zowel organisaties met vrijwilligers als de (toekomstige) vrijwilligers zelf zijn ondersteund door het Vrijwilligers Informatiepunt (VIP!) van Stichting Welstad, onder andere met een training "Ontdek je Talent".
- Het VIP! heeft bij de bemiddeling naar passend vrijwilligerswerk, waar nodig, als coach opgeleide vrijwilligers ingezet. Sinds maart 2015 wordt het VIP! ook ingezet voor de bemiddeling van trede 1 en 2 cliënten Werk & Inkomen.
- Op 10 maart 2016 is de jaarlijkse vrijwilligersavond georganiseerd. Er waren rond de 200 vrijwilligers te gast. Deze vrijwilligersavond wordt ieder jaar door de gemeente aangeboden als dank voor alle vrijwillige inzet en wordt georganiseerd door de werkgroep Vrijwilligers van Welstad. Tijdens de vrijwilligersavond werd ook gemeentelijke vrijwilligersprijs 2016 uitgereikt. Dit keer aan de vrijwilligers van het Pagefestival.

Algemeen maatschappelijk werk

- Het buurtmaatschappelijk werk is uitgevoerd door Stichting Welstad. In 2016 heeft de stichting de zelfredzaamheidsmatrix geïmplementeerd als gespreksbasis en als registratiemodel. Voor de levensdomeinen waar de cliënt problemen ervaart is maatschappelijke ondersteuning ingezet, waar nodig aangevuld met algemene voorzieningen. Daarnaast waren de professionals van de welzijnsstichting voor alle beroepskrachten in het sociale domein in de gemeente beschikbaar voor collegiale consultatie.
- Voor de mantelzorgondersteuning is bij Welstad het Steunpunt Mantelzorg en vrijwillige thuiszorg ingericht. In 2016 heeft dit steunpunt voor de tweede keer de organisatie voor de uitreiking van de gemeentelijke 'Blijk van Waardering' voor mantelzorgers op zich genomen. Het aantal geregistreerde mantelzorgers, dat aan de voorwaarden voldoet, groeide van 400 in 2015 naar 640.
- Wij hebben in 2016 een subsidie beschikbaar gesteld aan Stichting Vluchtelingen Werk Noord Nederland voor de maatschappelijke begeleiding van statushouders en het houden van spreekuren.
- Wij hebben in 2016 de taakstelling voor statushouders (85) inclusief de achterstand van 2015 (15), in totaal 100 (85+15), niet gerealiseerd binnen de daarvoor gestelde termijn. In 2016 zijn 68 statushouders gehuisvest, hetgeen betekent dat we 32 statushouders (nog) niet hebben kunnen huisvesten.
De redenen dat wij de taakstelling niet hebben gehaald zijn:
  - in het eerste kwartaal van 2016 zijn er minder woningen geleverd dan gewenst. In het Lokaal Akkoord dat in mei 2016 is ondertekend, zijn afspraken vastgelegd;
  - de capaciteit van vluchtelingenwerk was niet (het hele jaar) voldoende. Vluchtelingenwerk heeft veel tijd moeten investeren in de maatschappelijke begeleiding van een aantal gezinnen waar zich ingrijpende gebeurtenissen voordeden, of voor wie het moeilijk was passende huisvesting te vinden. Dat ging soms ten koste van de tijd die men kon besteden aan de begeleiding bij het huisvesten. Ook in de vakantieperiode is het voor vluchtelingenwerk lastig continuïteit te bieden;
  - er heeft veel minder gezinshereniging plaatsgevonden dan verwacht;
  - COA heeft onvoldoende koppelingen tot stand gebracht.
- Wij hebben in 2016 gewerkt aan alternatieve huisvesting voor statushouders met als doel is om de druk op de sociale woningvoorraad zo klein mogelijk te houden en om aan onze taakstelling te voldoen door tijdelijk meer woonruimte te organiseren. Onder andere door het onderbrengen van meerdere statushouders in één woning te onderzoeken en het starten van een pilot Nidos waarbij minderjarige alleen gaande vluchtelingen in een opvanggezin (eerder gehuisveste statushouder) geplaatst worden. Verder hebben we een ondersteuningsverzoek ingediend bij het Ondersteuningsteam asielzoekers en vergunninghouders (OTAV) om de haalbaarheid van een "inpondfonds" te gaan onderzoeken. Met het inpondfonds wordt de sociale huurwoningvoorraad tijdelijk uitgebreid door goedkope koopwoningen te kopen, met de bedoeling deze op termijn te slopen. Wij hebben dit namens de Oost-Groningse gemeenten gedaan, in het kader van het RWLP.
- In 2016 is de instroom van asielzoekers sterk gedaald in vergelijking met 2015. Dat heeft ervoor gezorgd dat de capaciteitsnood die het COA had is omgeslagen in een landelijk overschot aan opvangplaatsen voor asielzoekers (zonder status). Het COA heeft ons in 2016 laten weten daarom geen gebruik meer te willen maken van ons aanbod om tijdelijk een noodopvangvoorziening te realiseren op ons grondgebied. Ook heeft het COA de capaciteit van AZC Musselkanaal teruggebracht van 530 naar 400 personen.

Indicator algemeen maatschappelijk werk	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Aantal intakes bij slachtofferhulp door stichting Slachtofferhulp	316	325	353
Aantal geregistreerde hulpvragen/aanmeldingen*	1.257	700	1.177
Aantal huishoudens met een geregistreerde hulpvraag/aanmelding*	-	600	-
Wachlijsten AMW	Geen	Geen	Geen
% geregistreerde mantelzorgers van het geschatte aantal mantelzorgers in onze gemeente	11,3	11	16

* Met de beleidsnota 0e lijn "Voor-, vroeg- en nazorg" is gekozen voor een integrale benadering van werkgebieden in het sociale domein. Vanaf 2016 is het aantal hulpvragen/aanmeldingen individueel geregistreerd, echter op huishoudniveau wordt niet eerder dan vanaf 2017 geregistreerd. In de begroting 2016 is nog geen rekening gehouden met de wijzigingen.

Opvang, begeleid en beschermd wonen

- Voor coördinatie CJGV, begeleiding ex-gedetineerden, inzet buurtsportcoaches en aanpak huiselijk geweld ontvingen wij middelen van de centrumgemeente op basis van het activiteitenplan 2016.
- Het reguliere aanbod aan begeleid wonen voor jongeren is uitgevoerd. Daarnaast is in 2016 een pilot gestart in samenwerking met Lefier, Welstad, Leger des Heils en Elker voor het realiseren van betaalbare huisvesting voor jongeren van 18-23 jaar met lichte problematiek en een laag inkomen. Voor deze jongeren is er vaak een drempel om voor zelfstandige huisvesting in aanmerking te komen. Lefier stelt betaalbare woningen beschikbaar en zorgt voor doorstroming naar reguliere huisvesting, Welstad zorgt voor de intake en begeleiding, het Leger des Heils en Elker zorgen voor een "warme overdracht" van de jongere naar deze vorm van wonen. Wij verleenden voor deze pilot een subsidie aan stichting Welstad.
- Begin 2016 is onder regie van de centrumgemeente Groningen in de regio's van de deelnemende gemeenten, waaronder ook Oost Groningen, een zogeheten Doel-Inspanning-Netwerk (DIN) opgesteld waarin de transformatieopgave om te komen van Beschermd wonen naar wonen met begeleiding op maat, verder is uitgewerkt.
- Voor Beschermd wonen (BW) is door de centrumgemeente Groningen het beleid voor Persoonsgebonden Budgetten (PGB) vastgesteld. De deelnemende gemeenten hebben zich geconformeerd aan dit PGB beleid. Vervolgens zijn alle PGB cliënten door de centrumgemeente bezocht en getoetst op PGB vaardigheid en ontwikkelperspectief.
- Eind 2016 is een kwaliteitskader BW door de centrumgemeente vastgesteld. Op basis van dit kwaliteitskader kan de inkoop en het contractbeheer beter worden aangestuurd. Daarnaast is door de centrumgemeente het toezicht op BW geregeld. Specifiek voor BW is door de gemeente Groningen een toezichthouder aangesteld. Deze voerde voor onze gemeente ook het toezicht op calamiteiten en geweld uit op de andere Wmo terreinen.
- De centrumregeling Beschermd wonen en opvang is omgezet van een tijdelijke regeling naar een regeling voor onbepaalde tijd. De inloop GGz is onderdeel van deze regeling met het voornemen de inloop GGz per 1 januari 2017 anders te organiseren. Via informatieavonden zijn de gemeenteraden door de centrumgemeente geïnformeerd over deze ontwikkelingen.
- Er is een provinciale visie opgesteld voor de inloop GGz als algemene voorziening voor mensen met psychische/psychiatrische problematiek. Deze houdt in dat iedere regio beschikt over een regionale inloopvoorziening GGz, bekostigd door de gemeenten zelf en de centrumgemeente heeft een bovenregionale inloopvoorziening GGz voor mensen met ernstig psychiatrische aandoeningen. Daar financieren de regiogemeenten ook een deel van mee. Voor onze regio heeft Stadskanaal eind 2016, mede namens Vlagtwedde, voor 2017 afspraken gemaakt voor de uitvoering van de regionale inloopvoorziening GGz, vooralsnog gevestigd in De Regenboog in Stadskanaal.
- In 2016 hebben de 23 Groninger gemeenten de aanpak van huisverboden en code rood zaken gewijzigd. Bij alle code rood zaken en huisverboden is overgegaan op intensief casemanagement uitgevoerd door Veilig Thuis Groningen. Meestal na 10 dagen, uiterlijk na 28 dagen vindt overdracht van centraal naar lokaal plaats waar Stichting Welstad de casus verder oppakt.

- In 2016 hebben alle Groninger, Friese en Drentse gemeenten de intentieverklaring "de 10 van Noord" vastgesteld. Dit plan dient als een gezamenlijk impuls voor met name de aanpak van kindermishandeling op een aantal gemeenschappelijke deel terreinen zoals, publiciteit, opvoedondersteuning en voorlichting.

Indicator opvang, begeleid en beschermd wonen	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Aantal huisverboden	7	12	4

Eerstelijnsloket WMO en jeugd

- In het KCC werden eenvoudige vragen met betrekking tot de WMO afgehandeld. Daarnaast hadden een medewerker Wmo en een cliëntondersteuner van Welstad zitting in de directe omgeving van het KCC zodat direct doorverwezen kon worden. Voor de meer specialistische vragen werd doorgeschakeld naar de backoffice WMO. Vragen die betrekking hadden op jeugdzaken, OGGz en veiligheid werden rechtstreeks doorgeleid naar specialisten van het CJGV.
- In 2015 is een scholingstraject gestart voor alle medewerkers van het CJGV, WMO en Werk & Inkomen waarin de voorgestane gekantelde en integrale werkwijze van onze visie op het sociale domein "Stadskanaal samen met de burger" centraal stond. Dit is een doorlopend proces dat ook in 2016 een vervolg heeft gekregen.

Jeugd

In 2016 heeft de gemeente Vlagtwedde aangegeven per 1 januari 2018 het CJGV niet meer gezamenlijk met de gemeente Stadskanaal uit te voeren. De eerste stappen in de aanloop naar deze afsplitsing zijn in 2016 gezet. In Stadskanaal heeft het CJGV zich in 2016 gericht op de coördinatie van onder andere OGGz-problematiek, nazorg ex-gedetineerden, woonoverlast en hulpverlening bij huiselijk geweld. Het jaar heeft in het teken gestaan van het verder vormgeven en inbedden van de nieuwe taken met betrekking tot de jeugdzorg binnen het team.

WMO

- In 2016 lag binnen het Wmo-team het accent op de doorontwikkeling van de gedecentraliseerde nieuwe taken vanuit de AWBZ en op de uitvoering van de beleidswijziging Huishoudelijke hulp (HH). Voor de afronding van herindicaties en bezwarenafhandeling HH is extra expertise ingehuurd. In 2016 zijn alle Wmo-processen herschreven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen eenvoudige aanvragen die direct kunnen worden afgehandeld en de meer complexe aanvragen die vragen om uitgebreid onderzoek.
  - De onafhankelijke cliëntondersteuning bij Wmo-processen is in 2016 uitgevoerd door stichting Welstad. Voorheen werd deze gedecentraliseerde taak voor mensen met beperkingen uitgevoerd door MEE-Groningen. Welstad heeft deze taak en de betreffende medewerkers van MEE-Groningen in 2016 overgenomen zodat synergie met andere taken kan ontstaan. Na evaluatie wordt deze taak in 2017 toegevoegd aan het budgetsubsidiecontract met stichting Welstad.
- Uit het cliëntvervalsingsonderzoek, prestatiegegevens 2015, dat in 2016 is uitgevoerd voor de WMO blijkt dat de cliëntondersteuning in Stadskanaal weliswaar iets bekender is dan gemiddeld in de provincie, maar dat bijna driekwart van de cliënten niet wist dat ze hiervan gebruik konden maken. In 2016 is daarom in het voorlichtingsmateriaal over het Wmo-proces expliciet de mogelijkheid van (onafhankelijke) cliëntondersteuning onder de aandacht gebracht.

Indicator CJGV	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Aantal behandelde zaken jeugd	478	600	1.114*
Aantal malen zorgcoördinatie jeugd n.a.v. de verwijsindex	107	190	-
Aantal signalen en zorgcoördinatie OGGz, woonoverlast, veelplegers, ex-gedetineerden	204	225	201
Aantal meldingen huiselijk geweld bij CJGV	53	160	112

* Het betreft het aantal verstrekte PGB's: 165 en het aantal Zin: 949. In 2015 en bij de begroting 2016 waren de kengetallen op andere aannames gebaseerd.

Maatwerkvoorzieningen Wmo

Algemeen

- Maatwerkvoorzieningen zijn verstrekt na zorgvuldig onderzoek waarin persoonskenmerken, de individuele (woon)situatie, en de mogelijkheden die de cliënt zelf heeft om problemen in de zelfredzaamheid of participatie op te lossen al dan niet samen met het sociaal netwerk zijn meegewogen.
- Na aanloopproblemen is de invoering van I-Wmo voor de begeleidingstaken en huishoudelijke hulp in 2016 afgerond. I-Wmo is een digitaal berichtenuitwisselingssysteem tussen zorgaanbieders en gemeente.
- Er is geen nieuwe Wmo-nota opgesteld omdat de uitvoering van de bestaande Wmo-nota's nog volop gaande is en nog als kader kunnen dienen voor het beleid.

Voorzieningen gehandicapten

- Er zijn op grond van de Wmo hulpmiddelen, rolstoelen, vervoersvoorzieningen en woonvoorzieningen verstrekt.
- Er zijn in 2016 drie grote woningaanpassingen (> € 20.000) verstrekt.
- Vanaf 1 juli 2016 is een nieuw contract voor het leveren van hulpmiddelen afgesloten met RSS.
- Het contract voor de levering van trapliften is met een jaar verlengd.
- De voorbereidingen voor een nieuwe aanbesteding "Publiek Vervoer Groningen en Drenthe" zijn gestart. Daarin wordt het Openbaar Vervoer én het doelgroepenvervoer provinciaal en geïntegreerd opgepakt.

Huishoudelijke Hulp

- Het beleid voor huishoudelijke hulp is in 2016 aangepast. Vanaf 1 mei beschikten wij over een Algemene Voorziening Schoonmaakondersteuning voor maximaal 104 uur per jaar. De eigen bijdrage hiervoor is € 5,00 per uur. Voor minima <120 % wordt deze bijdrage financieel volledig gecompenseerd. Als de AVS niet bereikbaar (financieel) of onvoldoende toereikend is wordt een maatwerkvoorziening OH of OZ/OH verstrekt. Inmiddels heeft u nieuw beleid vastgesteld in de raadsvergadering van 27 februari 2017.
- De bezwarenprocedures HH die nog openstonden naar aanleiding van het eerdere besluit om HH over te laten aan de particuliere markt, zijn in overeenstemming met het nieuwe beleid afgehandeld.
- Met het nieuwe beleid is geanticipeerd op de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 18 mei 2016. De uitspraak van de Centrale Raad van Beroep leidt noodzakelijkerwijs tot aanpassing van lokale regelgeving (verordening en nadere regels). De voorbereidingen hiervoor zijn gestart in 2016 en hebben geleid tot besluitvorming in 2017.
- Voor de uitvoering van OZ/OH en de AVS zijn per 1 mei 2016 5 aanbieders gecontracteerd. Voor innovatie is aan elke aanbieder een innovatiebudget naar rato van aantal cliënten beschikbaar gesteld.
- Eind 2015 kwam het bericht dat onze (destijds grootste) aanbieder TSN in surseance van betaling verkeerde. De afhandeling van dit faillissement vroeg in de eerste maanden van 2016 veel aandacht. De taken zijn vanaf 1 mei 2016 overgenomen door Stichting Familiehulp die ook heeft deelgenomen aan de nieuwe inkoop. Hierdoor waren de effecten voor de arbeidsmarkt en voor cliënten gering.

Begeleiding, Kortdurend verblijf en persoonlijke verzorging

- Voor 2016 en 2017 zijn de begeleidingstaken ingekocht samen met 11 Groninger gemeenten in 2 clusters via het Ommelandersamenwerkings-model. Wij behoren samen met Veendam, Pekela, Oldambt, Vlagtwedde en Bellingwedde tot het cluster Zuid-Oost. Er zijn partijen gecontracteerd voor de pijlers begeleiding individueel (basis en speciaal, persoonlijke verzorging en kortdurend verblijf) en begeleiding groep (basis en speciaal). Tevens zijn 3 pijlerpartners gecontracteerd die de benodigde innovatie aansturen. De pijlerpartners hebben een werkplan ingediend.
- Het continuïteitsarrangement 2015 waarin de stad Groningen de inkoop van de begeleidingstaken in 2015 voor 22 gemeenten organiseerde is afgerond en financieel afgesloten. Bij deze afronding bleek dat een aantal aanbieders in 2015 geen cliëntgegevens had doorgegeven aan het CAK. Waardoor er mogelijk door betreffende cliënten geen eigen bijdragen waren betaald over 2015. Vanuit rechtsgelijkheid hebben wij besloten alsnog de gegevens aan te laten leveren door de aanbieders. Uit onderzoek is gebleken dat geen enkele cliënt een nabetaling hoefde te doen.
- Alle voorheen AWBZ-clianten met begeleiding vielen onder het overgangsrecht tot het moment dat hun ABWZ indicatie afliep maar uiterlijk tot 1 mei 2016. Door herindicaties zijn de oorspronkelijke AWBZ-indicaties van alle nieuwe cliënten voor 1 mei 2016 omgezet naar een Wmo-indicatie.

Welzijn breed

Lokaal sociaal beleid

- Vanuit wijkraden en organisaties voor dorpsbelangen is een bijdrage geleverd aan de bevordering van de leefbaarheid.
- In diverse wijken zijn de projectenagenda's in uitvoering. Via de structuur van het wijkgericht werken zijn initiatieven in de wijken ondersteund.
- Voor 2016 zijn binnen het Programma Waarderingsubsidies 53 waarderingssubsidies verleend aan organisaties die het beleid van de gemeente ondersteunen.
- Met huisartsen en zorgorganisaties is een onderzoek gestart naar de mogelijkheden voor een algemene voorziening voor dagopvang voor ouderen met geheugenstoornis/dementie.

WMO-regie.

- De participatieraad heeft diverse adviezen uitgebracht en werd ambtelijk ondersteund.
- In provinciaal en Oost-Groninger verband heeft in 2016 het toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid binnen de Wmo aandacht gekregen. Samen met de gemeenten Veendam, Pekela, Oldambt, Bellingwedde en Vlagtwedde zijn de voorbereidingen gestart om te komen tot een gezamenlijk koersdocument en uitvoeringsplan.
- Een aanzienlijk deel van de nog resterende taken uit het (oude) Wmo-uitvoeringsplan en de nieuwe nota "Van AWBZ naar WMO" is gebundeld en vertaald in een nieuw uitvoeringsplan voor de periode 2016-2018. In 2016 is hieruit ambulante (jeugd)hulpverlening georganiseerd, zijn er subsidies verstrekt aan enkele nieuwe algemene voorzieningen en zijn er steunpaletten (door)ontwikkeld.
- Menzis biedt wijkzorgorganisaties de mogelijkheid om in te schrijven op de module Niet Toewijsbare Wijkverpleegkundige Zorg. Met Menzis is afgesproken dat deze, niet-geïndiceerde, inzet van wijkverpleegkundigen in onze gemeente wordt gekoppeld aan de uitvoering van de visie Stadskanaal Samen met de Burger. Wij hebben met betrokken zorgorganisaties daarover afspraken gemaakt.
- In 2016 heeft de gemeente zich, op basis van de uitkomsten van het cliëntervaringsonderzoek WMO gegevens 2015, verantwoord over de prestatiegegevens Wmo over het jaar 2015 naar de gemeenteraad, de participatieraad, inwoners en het ministerie van VWS. De cliënt-ervaringen zijn overwegend positief; de scores liggen rond het provinciaal gemiddelde.

Indicator wijkgericht werken	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Aantal wijkraden	12	12	12
Aantal verstrekte wijkbudgetten	12	12	12
Aantal wijkraden dat gebruik maakt van opbouwwerk	4*	3	3

*betreft 3 wijkraden en het bestuur van buurtcentrum Noordstee.

Sociaal cultureel werk

- In 2016 is door Welstad uitvoering gegeven aan de afspraken uit het Programma van Eisen Welzijnsvoorzieningen 2015-2018. Dit betekent dat de inzet van Welstad met betrekking tot de organisatie van activiteiten voor inwoners van de gemeente Stadskanaal steeds meer verschuift van "zorgen voor" naar "zorgen dat". De activiteiten voor jongeren bewegen zich naar pedagogische kwaliteit van de samenleving.
- In diverse culturele centra in onze gemeente waaronder jongerencentrum de Kwinne, MFA Lint, de Stobbe, Gandhiplein, de Spont, MFA de Bolster, MFA Noordstee en diverse locaties in de Parkwijk hebben laagdrempelige en gevarieerde activiteiten plaatsgevonden, afgestemd op de behoefte van de buurt.
- De buurtsportcoaches-jeugd hebben binnen de scholen de introductie van diverse sporten en culturele activiteiten ondersteund. Buiten schooltijd zijn sportactiviteiten georganiseerd. Inactieve kinderen en jongeren werden individueel begeleid naar beweegactiviteiten. Ook werd motorische remedial teaching ingezet. Voor het verhogen van de weerbaarheid bij kinderen is de training Sterke Kinderen aangeboden aan alle basisschoolkinderen in de leeftijd 10-12 jaar.
- Bij de inzet van de buurtsportcoach-volwassenen lag de nadruk op de kwetsbare burger. Om hiermee in contact te komen zijn er afspraken gemaakt met huisartsenpraktijken, fysiotherapeuten, maatschappelijk werk, patiënten belangenverenigingen, de voedselbank, zorginstellingen, ouderenzorg, verzorgingstehuizen, etc. Naast de Individuele benadering werd er altijd verbinding gezocht met andere activiteiten of initiatieven in de wijk, bestaande verenigingen waar mogelijk. De invalshoek was bewegen en gezondheid, het doel was meedoen, verbeteren van de gezondheid en daarnaast ook vergroten van welzijn door deelname en het leggen van contacten.
- In 2016 is verder uitvoering gegeven aan de aanbevelingen uit het accommodatiebeleid "Gezonde basis voor Stadskanaalse Accommodaties" dat is opgesteld door ICS-adviseurs. In het accommodatiebeleid is voor een aantal accommodaties een toekomstperspectief geformuleerd om te komen tot een efficiënter accommodatiebeleid. In het kader hiervan zijn met diverse gebruikers van gemeentelijke accommodaties gesprekken gevoerd voor het geven van een nieuwe invulling aan:
  - voormalig basisschool de Parkwijkschool;
  - voormalig basisschool de Meander (Project MFA Cereswijk);
  - buurtcentrum Noordstee in relatie tot de financiële verplichtingen met MFA Noordstee.

Indicator ouderen	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Verhouding aantal inwoners 55 jaar en ouder tot de totale bevolking (per 1 januari)	37,4%	37,5%	38,2%
Idem 65 jaar en ouder	23,6%	24%	24,2%
Idem 75 jaar en ouder	10,7%	11%	11%
Aantal huisbezoeken door vrijwillige voorlichters per doelgroep	219	130	431*
Aantal steunstee's	3	3	3

* het aantal vrijwillige voorlichters is uitgebreid naar 13. Dit heeft geleid tot een forse stijging.

Volksgezondheid

Landelijk zijn nieuwe kaders afgesproken voor de Publieke Gezondheid. Dit heeft geleid tot het koersdocument Publieke gezondheid in de regio Groningen Ontwikkelperspectief 2017-2020 dat met gemeenten is gedeeld. Aan gemeenten is gevraagd in te stemmen met de daarin geschetste ontwikkeling en aan te geven welke niet-wettelijke taken gemeenten vanaf het jaar 2018 willen afnemen van de GGD. Besluitvorming hierover vindt plaats in 2017.

Lijkbezorging

In 2016 heeft de gemeente Stadskanaal haar verplichte wettelijke taken uitgevoerd. Op een aantal begraafplaatsen zijn hagen gerenoveerd en zijn half verharde paden van nieuwe schelpen voorzien.

Wat heeft het gekost?

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil	
Lasten	19.616	18.137	1.479	V
Baten	1.301	2.102	801-	V
Saldo programma	18.316	16.035	2.280	V

Toelichting

Bestaand beleid

Het voordelig saldo tussen de begroting en rekening is € 2.280.000,00. Hiervan heeft € 54.000,00 betrekking op de HHT-regeling. Dit bedrag is gereserveerd. Zie de toelichting hieronder bij de mutaties reserves.

De interne doorberekening van de apparaatskosten is op dit programma € 334.000,00 lager uitgevallen. Voor een toelichting op de apparaatskosten verwijzen wij u naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Verder is er een nadeel van € 7.000,00 op de kosten van volksgezondheid en € 21.000,00 op de exploitatie van de begraafplaatsen. Het overige voordeel van € 1.920.000,00 is op het sociaal domein ontstaan. De oorzaken zijn hieronder in het kort aangegeven. In de paragraaf sociaal domein geven wij een nadere toelichting.

- Het voordeel op de verstrekking van Wmo-voorzieningen bedraagt totaal € 861.000,00. Op het zorgbudget huishoudelijke hulp is er een nadeel van € 276.000,00. Op het zorgbudget voor begeleiding, kortdurend verblijf en persoonlijke verzorging is € 1.225.000,00 overgebleven. Verder is er een nadeel van € 88.000,00 op de voorzieningen gehandicapten.
- De centrumregeling Beschermd wonen heeft over 2016 een positief resultaat gerealiseerd. Op grond van de afspraken over financiële solidariteit wordt het resultaat over de 23 Groninger gemeenten verdeeld. Het aandeel van onze gemeente bedraagt € 544.000,00.
- Het voordeel op de subsidies, bijdragen e.d. bedraagt € 468.000,00. Een aantal activiteiten (o.a. samenwerken rond casuïstiek, uitvoeringsplan Wmo) is niet of maar voor een deel gerealiseerd. Ook is het budget voor mantelzorgwaardering maar voor een deel aangesproken. In totaal is € 327.000,00 overgebleven. Verder is een aantal subsidies op een lager bedrag vastgesteld of niet toegekend en hebben wij van instellingen subsidie terugontvangen. Hierdoor is een voordeel ontstaan van € 141.000,00.
- Op de uitvoeringskosten sociaal domein is er een voordeel met het budget van € 121.000,00. Hier staan voor een deel (€ 38.000,00) hogere apparaatskosten tegenover. Verder hebben wij een vergoeding van de VNG ontvangen voor de regresovereenkomst Wmo 2016 (€ 21.000,00).
- Op de exploitatiekosten van de welzijnsaccommodaties is er een nadeel van € 79.000,00.
- De overige afwijkingen zijn per saldo € 5.000,00 voordelig.

Mutaties reserves

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2016	Rekening 2016	Vershil
Toevoegingen		54	54-
Onttrekkingen	188	217	29-
Saldo mutaties	188-	163-	25-

Toelichting

Er is per saldo € 25.000,00 minder aan de reserves onttrokken dan geraamd. Dit heeft de volgende oorzaken.

- Op grond van uw besluit bij de decemberwijziging 2015 is het restant op de HHT regeling gereserveerd. De toevoeging aan de reserve sociaal domein bedraagt € 54.000,00. Dit bedrag wordt gebruikt voor uitvoering van de HHT regeling in 2017.
- Een deel van de kapitaallasten van de welzijnsaccommodaties wordt gedekt uit de reserve. De onttrekking is per saldo € 30.000,00 meer dan geraamd.
- Door lagere kosten van gebiedsgericht werken is de onttrekking aan de reserve € 1.000,00 lager uitgevallen.

Verantwoording ontvangen subsidies

OGGz, verslavingszorg en maatschappelijke opvang

Van de (centrum)gemeente Groningen hebben wij een subsidie van € 239.000,00 ontvangen. Onze gemeente doet dienst als regiogemeente. Dit betekent dat wij de subsidie ontvangen en de verdeling en verantwoording organiseren. Van de subsidie is € 178.000,00 bestemd voor Stadskanaal en € 61.000,00 voor Vlagtwedde. Dit bedrag hebben wij aan de gemeente Vlagtwedde doorbetaald.

De subsidie is voor de volgende zaken ingezet:

Hulp ex-gedetineerden	€	18.000,00
Projecten woonbegeleiding	"	17.000,00
Aanpak huiselijk geweld	"	7.000,00
Centrum Jeugd, Gezin en Veiligheid	"	30.000,00
Buurtsportcoach	"	<u>5.000,00</u>
	€	<u>77.000,00</u>

Er is nog een subsidie beschikbaar van € 101.000,00 (€ 178.000,00 - € 77.000,00). Over de besteding van dit bedrag vindt nog overleg plaats met de gemeente Groningen. Dit geldt eveneens voor de overgebleven middelen in de periode 2013-2015 van totaal € 155.000,00.

2. WONEN EN VOORZIENINGEN

Wegen, Wijkbeheer, Openbare verlichting, Verkeer, Bibliotheek, Sport, Kunst, muziek en cultuur, Theater Geert Teis, Musea, Monumenten, Speelplaatsen, Stedelijke vernieuwing en Volkshuisvesting.

Wat wilden wij bereiken?

Maatschappelijke effecten

Wij blijven een aantrekkelijke gemeente om in te wonen en behouden onze regiofunctie op het gebied van voorzieningen. Wij investeren in de kwaliteit van onze voorzieningen. Een voorbeeld is de nieuwbouw van de nieuwe onderwijsvoorziening Stadskanaal.

Wat hebben wij bereikt?

Leefbaarheid en behoud van voorzieningen zijn belangrijke thema's waar op de beleidsterreinen van het programma Wonen en Voorzieningen aan is gewerkt. Op regionale thema's hebben wij samengewerkt met andere Oost-Groningse gemeenten door onder meer te werken aan een nieuw regionaal woon- en leefbaarheidsplan, een visie op de vier winkelcentra in Oost-Groningen (Stadskanaal, Veendam, Winschoten en Hoogezand) en in Stichting Waardebehoud Onroerend Goed. Lokale thema's kwamen aan bod in het proces rond het opstellen van de prestatieafspraken met de woningcorporaties (het Lokaal Akkoord), wijkvisietrajecten en in onze contacten met de bibliotheek en organisaties op het gebied van kunst en cultuur.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

BESTAAND BELEID

Speerpunten 2016

Demografische ontwikkeling en regionale samenwerking/Particuliere woningvoorraad

De zeven Oost-Groningse gemeenten werken gezamenlijk aan een samenhangend pakket maatregelen om de negatieve gevolgen van de bevolkingskrimp op te kunnen vangen. Door de Stuurgroep RWLP Oost-Groningen is in 2016 als vervolg op het Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan uit 2011, de Menukaart Oost-Groningen opgesteld. De Menukaart bevat zes thema's ("gerechten") die gericht zijn op het voorkomen van leegstand en verpaupering in met name de particuliere woningvoorraad en op het afstemmen van het voorzieningenniveau in Oost-Groningen op de verwachte bevolkingsdaling.

Een van de thema's is het onderzoeken van de mogelijkheden voor een "inpondfonds met sloop op termijn". De gemeente Stadskanaal is trekker van dit thema. Het doel is het instellen van een aankoopfonds voor het kopen van goedkope koopwoningen (en overig vastgoed) voor omvorming naar sociale verhuur, met mogelijke sloop op termijn. Zo kan de sociale doelgroep passend worden gehuisvest in de bestaande woningvoorraad, met bijzondere aandacht voor statushouders en andere doelgroepen van corporaties.

De stuurgroep RWLP heeft een nieuwe bevolkingsprognose opgesteld. In de regio Oost-Groningen blijft ook in de periode tot 2017 sprake van een stabiele bevolkingskrimp. De nieuwe prognose wijkt voor de regio minder sterk af van de voorgaande prognose (2013) dan bij een aantal individuele gemeenten, waaronder Stadskanaal, het geval is. Voor de periode 2017-2027 is de prognose voor de afname van de bevolking voor de regio bijgesteld van 8.404 naar 8.195 en van onze gemeente van 2.490 naar 1.320. De prognose van de afname van het aantal huishoudens is voor dezelfde periode voor de regio bijgesteld van 1.885 naar 1.122 en voor onze gemeente van 695 naar 195. De bevolkingsprognoses worden gebruikt bij het woningmarktonderzoek dat de stuurgroep RWLP in 2017 uit laat voeren. Dan zal ook duidelijk worden wat dit betekent voor de woonvisie die de gemeenteraad in 2015 heeft vastgesteld.

Centrumontwikkeling Stadskanaal

In juli 2016 heeft uw raad de centrumvisie Stadskanaal vastgesteld. Ten behoeve van de uitvoering van de visie is Een subsidie aangevraagd bij de provincie in het kader van het provinciale leefbaarheidsprogramma. In november werd bekend dat deze subsidie niet werd toegekend. Onderzocht is wat er zonder bijdrage van de provincie gerealiseerd kan worden en wij zijn gestart met de voorbereidingen van een nieuwe subsidieaanvraag.

Wij hebben een ontwerpatelier georganiseerd om de visie op het centrum van Stadskanaal te vertalen in kaders voor het ontwerp van de openbare ruimte. Het ontwerpatelier heeft een 'rijglijn' opgeleverd: een verbindend kader op basis waarvan de herinrichting van de pleinen in het centrum (Menistenplein, Europaplein, Beneluxlaan en Oude Markt) ontworpen kan worden.

Spoorlijn Veendam-Stadskanaal

De provincie, Prorail en het Ministerie van I&M zijn in gesprek over de status van de verbinding en de positie van de STAR op de verbinding. Naar verwachting zal in de zomer van 2017 daar meer duidelijkheid op komen. Daarna kan pas worden begonnen met de planuitwerking. Het college van G.S. heeft nog steeds de ambitie om in haar bestuursperiode een realisatie besluit te nemen.

Breedband internet

CIF Operator rolt breedband infrastructuur uit in grote delen van Nederland, zowel in stedelijke- als in buitengebieden. Zij verzorgen het integrale beheer en de commerciële exploitatie van hun glasvezel- en kabelnetwerken.

In december 2016 heeft CIF aangekondigd dat realisatie van glasvezel in het buitengebied van Stadskanaal, Vlagtwedde en Bellingwedde, op basis van haar business case voorwaarden, haalbaar is en in 2017 zijn beslag kan krijgen.

Overige bestaand beleid

Binnen dit programma zijn de volgende resultaten bereikt.

Wegen

De provincie Groningen heeft de weg van Stadskanaal naar Onstwedde aan ons overgedragen. In het kader van het groot onderhoud is de weg in 2016 volledig hersteld, inclusief de openbare verlichting.

Wijkbeheer

Het regulier onderhoud is uitgevoerd op basis van de kwaliteitseisen zoals deze zijn vastgelegd in de kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte. Om de kwaliteit te bewaken is er, zoals ieder jaar, twee keer geschouwd. De uitkomsten van deze schouwen is gecommuniceerd met de wijkraden en plaatselijk belang.

Openbare verlichting

In 2016 zijn in het kader van de uitvoering van het beleidsplan OV vervangingen/verplaatsingen op de volgende trajecten gerealiseerd:

- het fietspad langs de weg van Stadskanaal naar Onstwedde;
- langs de sportparklaan;
- armaturen op de rode masten langs de Oosterstraat, Ceresstraat, Schoolstraat, Sluisstraat en de Marktstraat;
- langs de Oosterstraat, Ceresstraat en Schoolstraat;
- van Onstwedde naar Holte;
- armaturen op de Luringstraat in Onstwedde.

Bibliotheek

In 2016 had de bibliotheek een hoofdvestiging in Stadskanaal en twee nevenvestigingen/servicepunten in Musselkanaal (MFA Lint) en Onstwedde (MFA Bolster). Daarnaast is op de CBS de Höchte in Alteveer en OBS de Badde in Musselkanaal "De Bibliotheek op School" (DBOS) gevestigd. De bibliotheek in Stadskanaal was in 2016 bijna 50 uur per week open en de bibliotheken in Musselkanaal (MFA Lint) en Onstwedde (MFA de Bolster) beiden 35 uur per week. Deze brede openingstijden in beide MFA's zijn in 2016 mede gerealiseerd dankzij de samenwerkingsafspraken met de organisaties aldaar.

In de provincie Groningen is het bibliotheekwerk georganiseerd in een netwerk met Stichting Biblionet Groningen als netwerkorganisatie van bibliotheken. De Stichting Openbare Bibliotheken Stadskanaal (SOBS) neemt producten en diensten af van de serviceorganisatie Biblionet Groningen. Deze serviceorganisatie verzorgt voor alle gemeenten in de provincie Groningen de taken die samenhangen met het lokale bibliotheekwerk. Tegelijkertijd profiteren de inwoners van de gemeente Stadskanaal van de diversiteit en kwaliteit van het totale provinciale aanbod.

Conform het ombuigingsplan 2014-2017 heeft de bibliotheek in 2016 een taakstellende bezuiniging gerealiseerd van € 30.500,00. De taakstelling wordt onder andere bereikt door het niet invullen van vacatures die op basis van natuurlijk verloop ontstaan.

Sport

Het was ons voornemen om in 2016 een besluit te nemen over de toekomst van de drie openluchtbaden.

Hierover zijn wij een traject gestart in nauw overleg met de werkgroepen van de wijken/dorpen.

Vanuit Musselkanaal ontvingen wij een businesscase waarin de volledige exploitatie van het betreffende buitenbad door een buurtbedrijf zou kunnen worden overgenomen. Wij onderzoeken dit initiatief op de haalbaarheid en bekijken gelijktijdig in hoeverre er kansen liggen voor een soortgelijke aanpak voor de beide andere baden. Dit vraagt de nodige nauwkeurigheid en tijd.

Kunst, muziek en cultuur

RTVS wil zich samen met Radio Parkstad Veendam en RTV Borger-Odoorn omvormen tot de streekomroep RTV1. Een streekomroep die zich richt op het gebied de Veenkoloniën. In 2016 is het fusietraject tussen RTVS en Radio Parkstad Veendam gestart. De fusierealisatie is verschoven naar 2017. Het fusieproces met RTV Borger-Odoorn start daarna.

Theater Geert Teis

- In 2016 is de ruimte naast de foyer opgeknapt. Er is een pvc vloer gelegd, extra licht aangebracht en er is verwarming aangelegd. Middels een bijdrage van de sponsorclub is deze zaal (de pleinzaal) en het theatercafé ingericht. De pleinzaal zal ingezet worden voor de verhuur (zowel commercieel als cultureel), het theatercafé is heringericht ten behoeve van de nazit van de voorstellingen.
- In 2016 is er een rechtstreekse concessieovereenkomst met het Best Western Hotel (inmiddels City Hotel) gesloten voor het verzorgen van de horecavoorziening in het theater. Deze concessieovereenkomst liep tot en met 31 december 2016 en is ondertussen verlengd tot einde seizoen 2016/2017.
- Naast de bijdrage voor de inrichting van de pleinzaal en het theater-café is in 2016 de bijdrage van de sponsorclub wederom gebruikt voor het verlagen van de entreprijs van specifieke voorstellingen en voor het bekostigen van de radiocampagnes op RTV Noord en RTV Drenthe.

Monumenten

- Uw raad heeft voor de rennovatie van het Julianapark in 2015 een krediet beschikbaar gesteld. De werkzaamheden zijn inmiddels grotendeels uitgevoerd.
- Er is verder gewerkt aan een analyse van de cultuurhistorische en archeologische waarden in onze gemeente ter voorbereiding van de voor onze gemeente op te stellen omgevingsplannen (zie ook programma 5, omgevingsplan).

Stedelijke vernieuwing

In juli heeft uw raad de integrale gebiedsontwikkeling Musselkanaal vastgesteld. Deze visie op de toekomst van Musselkanaal is opgesteld in samenwerking met woningcorporatie Lefier, stichting Dorpsbelangen Musselkanaal en de Ondernemersvereniging Musselkanaal e.o. Voor de integrale gebiedsontwikkeling hebben wij subsidie aangevraagd uit het provinciale leefbaarheidsprogramma. Het aangevraagde bedrag van € 2.000.000,00 is volledig toegekend.

Volkshuisvesting

- Per 1 januari 2016 is als vervolg op de voorgaande regeling de Verordening Starterslening Stadskanaal 2015 inwerking getreden met nieuwe aangescherpte voorwaarden. Er zijn in 2016 15 leningen verstrekt (ter vergelijking in de laatste drie jaar ervoor gemiddeld 18 per jaar). Door het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (het uitvoerend orgaan) is per 1 januari 2017 in verband met fiscale regels de zogeheten combinatielening aan de starterslening toegevoegd. De feitelijke uitvoering is daarmee niet gewijzigd.
- Op basis van de woonvisie (door uw raad in september 2015 vastgesteld) zijn prestatieafspraken gemaakt met woningcorporaties Lefier en BCM. De prestatieafspraken zijn vastgelegd in het lokaal akkoord 2016 t/m 2020: "samen werken aan goed en passen wonen". Ook huurders- en woonbelangenvertegenwoordiging De Koepel heeft de afspraken ondertekend.
- De gemeentelijke taakstelling voor het huisvesten van vergunninghouders was in 2016 100 personen (dit is inclusief de achterstand die wij in 2015 hadden). In het Lokaal Akkoord is met de woningcorporaties afgesproken dat wij onze taakstelling realiseren via de woningcorporaties. In 2016 hebben wij om verschillende redenen onze taakstelling niet gehaald. Mede in verband met de lagere taakstelling voor de eerste helft van 2017, verwachten wij de achterstand op te kunnen lossen. Zie ook de paragraaf Interbestuurlijk toezicht.
- Door een gebrek aan dynamiek op de woningmarkt heeft de woonadviescommissie weinig adviezen kunnen geven. De commissie heeft daarom besloten zichzelf op te heffen.

Wijkgericht werken

- Wij hebben het wijkgericht werken geëvalueerd. De resultaten daarvan zijn besproken met de wijkraden/dorpsbelangen en tijdens een informatieve bijeenkomst met de gemeenteraad. De resultaten worden verwerkt in een herziening van de nota "Wijkgericht werken in onze organisaties" uit 2012.
- Er is gewerkt aan de wijkvisie Cereswijk. De "kijk op de wijk" Cereswijk is in mei aan de bewoners van Cereswijk voorgelegd. De wijkvisie is in concept gereed.
- Er zijn integrale wijkevaluaties georganiseerd in Musselkanaal, Onstwedde, Mussel, Stadskanaal Noord, Maarsveld en Maarsstee.
- De wijkraad Maarswold Actief! heeft haar opheffing aangekondigd. In Alteveer is een nieuwe organisatie voor dorpsbelangen opgericht: de stichting dorpsbelangen Alteveer.
- Wij hebben collegebezoeken gebracht aan Onstwedde, Stadskanaal Noord en Musselkanaal.

Woningwet 2015

De woningwet 2015 heeft een aantal consequenties waar wij bij de minister een zienswijze op ingediend hebben. Wij hebben (positieve) zienswijzen ingediend op:

- de vorming van een woningmarktregio Groningen/Drenthe;
- de administratieve scheiding van DAEB en niet-DAEB taken van de woningcorporaties Lefier, Woonservice Woonzorg Nederland en Acantus.

Daarnaast hebben wij een positieve zienswijze ingediend bij de minister op de fusie tussen BCM Wonen en Woonservice. Deze fusie is per 1 januari 2017 een feit.

Wat heeft het gekost?

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil	
Lasten	17.461	16.031	1.431	V
Baten	2.743	2.998	255-	V
Saldo programma	14.718	13.032	1.686	V

Toelichting

Het voordelig verschil tussen rekening en begroting bedraagt € 1.686.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

- Ontwikkelingen in investeringen leveren per saldo een voordeel op van € 1.103.000,00. Verschillende investeringen zijn niet (geheel) uitgevoerd. De geraamde budgetten voor kapitaallasten zijn daarom niet besteed waardoor dit voordeel is ontstaan. Het gaat om de volgende investeringen.
  - Er is € 600.000,00 aan de provincie toegezegd als bijdrage voor het ongelijkvloers maken van het kruispunt N366-Exloërweg/Kruisstraat en € 150.000,00 voor de aansluiting bij het bedrijvenpark Zuid Groningen. Beide projecten zijn wel uitgevoerd maar de afrekeningen met de provincie moeten nog plaatsvinden.
  - De middelen die vanuit 2015 zijn overgeheveld voor het afronden van het aanbrengen van bermverhardingen waren ruim voldoende waardoor nu een voordeel van € 78.000 is ontstaan.
  - Afrekening bijdrage diverse maatregelen Beumesweg € 232.000,00. Dit is een bijdrage aan de provincie voor de herinrichting van de 2^e fase Beumesweg (€ 217.000,00) en een bijdrage voor de aanleg voor een fiets(voet)pad (€ 15.000,00). De afrekening door de provincie heeft nog niet plaatsgevonden.
  - Niet alle onderhoud aan beschoeiingen is uitgevoerd waardoor een voordeel op kapitaallasten is ontstaan van € 43.000,00.
- De beschikbare budgetten voor het opvangen van structurele lasten van de uitvoering van de herstructurering en wijkontwikkeling (saldo € 101.000,00) zijn niet besteed waardoor een voordeel is ontstaan.

- Wegens het afwickelen van de jaarrekening 2014 en 2015 hebben wij van de Stichting Openbare Bibliotheken Stadskanaal een subsidie terugontvangen van € 210.000,00.
- Via de decemberwijziging 2016 is in 2016 een budget geraamd van € 75.000,00 omdat de provincie heeft aangekondigd de in 2006 (!) uitgevoerde verkeersmaatregelen aan de N365 (Smeerling) te gaan afrekenen. De provincie heeft nog geen rekening gestuurd waardoor een voordeel van € 75.000,00 is ontstaan.
- Onderhoudsbudgetten leveren per saldo een nadeel op van € 36.000,00. Dit is mede veroorzaakt doordat als gevolg van gerealiseerd ombuigingsmaatregelen de kwaliteit van de openbare ruimte afneemt.
- Overige ontwikkelingen leveren per saldo een voordeel op van € 233.000,00, dit is inclusief een voordeel van € 190.000,00 op apparaatskosten.

Mutaties reserves

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2016	Rekening 2016	Vershil
Toevoegingen	410	406	4
Onttrekkingen	1.732	533	1.199
Saldo mutaties	1.322-	127-	1.195-

Toelichting

Het saldo van de mutaties in de reserves wijkt € 1.195.000,00 nadelig af van de begroting. Dit heeft de volgende oorzaken

- De afschrijving ineens van verschillende voorgenomen investeringen worden gedekt uit een onttrekking aan een reserve. Doordat verschillende investeringen niet (geheel) zijn uitgevoerd zijn ook de onttrekkingen van € 1.103.000,00 aan verschillende reserves niet gerealiseerd waarmee een nadeel is gerealiseerd.
- Het niet bestede deel van de investeringslasten binnen het kader van de herstructurering en wijkontwikkeling (€ 101.000,00) is aan de reserve Stedelijke vernieuwing toegevoegd. Deze dotatie is niet geraamd.
- Overige ontwikkelingen leveren per saldo een voordeel op van € 9.000,00.

3. JEUGD EN EDUCATIE

Lokaal onderwijsbeleid, Onderwijshuisvesting, Algemene onderwijsvoorzieningen, Leerplicht, Individuele voorzieningen en opvang jeugd en Kinderopvang en peuterspeelzalen.

Wat wilden wij bereiken?

Maatschappelijke effecten

- Jongeren de mogelijkheid bieden zich te ontwikkelen tot weerbare, zelfstandige, competente en sociale burgers.
- Voorkomen dat jongeren buiten de samenleving raken.
- Een samenhangend aanbod van hulpverlening.
- Jongeren hebben een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt én werk.

In een sterke pedagogische civil society voelen burgers zich betrokken bij de (opvoeding van) kinderen en jeugdigen in hun omgeving. Binnen zo'n rijke en sterke sociale omgeving krijgen jeugdigen de meeste kans zich optimaal te ontwikkelen. We gaan uit van de eigen kracht van het gezin en de directe omgeving. Op het moment dat deze basis niet voldoende ondersteuning biedt, is het aan professionals (voorschools, onderwijs, zorg, welzijn) om te faciliteren, te ondersteunen en soms uit te lokken. Waarbij de nadruk ligt op het voorkomen en vroegtijdig herkennen van problemen.

Wat hebben wij bereikt?

Onderwijs Achterstandenbeleid (OAB)

Met de OAB-aanpak worden zoveel mogelijk peuters die een verhoogd risico lopen op een onderwijsachterstand ondersteund, zodat zij goede start kunnen maken op de basisschool. Op het consultatiebureau wordt aan de hand van criteria vastgesteld wie de doelgroepeuters zijn. Deze worden toegeleid naar het ondersteuningsaanbod voorschoolse educatie op de peuterspeelzalen met taal-, ontwikkelings- en opvoedingsondersteuning.

Op de teldatum 1 oktober 2016, maakte 86,5% van de door de GGD geïndiceerde doelgroepeuters, in de leeftijdscategorie van 2,5 tot 4 jaar, daadwerkelijk gebruik van het aanbod voorschoolse educatie. Er wordt aanbod ontwikkeld voor ondersteuning van gezinnen met doelgroepeuters die geen gebruik maken van de voorschoolse educatie.

In peuterspeelzaal Drie Turven Hoog is een basisgroep voor anderstalige peuters. In de vorm van een convenant zijn afspraken gemaakt en activiteiten uitgewerkt voor een soepele overgang van de voorschoolse opvang naar de basisschool. De peuters die in het AZC in Musselkanaal verblijven, kunnen gebruik maken van de voorschoolse educatie op peuterspeelzaal Drie Turven Hoog.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

BESTAAND BELEID

Speerpunten 2016

Lokaal Onderwijsbeleid

De nieuwe kadernota 'Talent Centraal' is vastgesteld. Hierin is de gemeentelijke inzet met betrekking tot de ondersteuning van kinderen, ouders en professionals uitgewerkt in de aanloop naar en tijdens de gehele schoolloopbaan van onze jeugd tot aan hun startkwalificatie of hun toeleiding naar werk.

Individuele voorzieningen en opvang jeugd

De inkoop van zorg in natura (ZIN) en het contractbeheer daarvan, zijn ook in 2016 provinciaal uitgevoerd voor de 23 gemeenten via de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG). Deze samenwerking geldt vooralsnog voor een periode van 3 jaren, dus tot 2018. In 2016 is daarom een start gemaakt met de provinciale bestuurlijke discussie over de mate van voortzetting van deze samenwerking. De onderlinge volledige financiële solidariteit, zoals deze tot 2018 geldt is daarbij een van de belangrijkste onderwerpen. Ook is een wens van veel gemeenten om meer (financiële) vrijheid en ruimte te hebben om lokaal jeugdhulpvoorzieningen in te kunnen kopen; toegesneden op de inrichting van het sociale domein zoals deze lokaal is vormgegeven en met minder administratieve lasten.

Overig bestaand beleid

Binnen dit programma zijn de volgende resultaten bereikt.

Lokaal onderwijsbeleid

- Er is kennis genomen van de jaarrekening 2015 en de begroting 2017 van de scholengroep OPRON. Er zijn hierover geen zienswijzen ingediend.
- Bij de rechtbank Groningen loopt de hoger beroepzaak van de stichting Primenius met betrekking tot het vastgestelde overschrijdingspercentage aangaande de vijfjaarlijkse afrekening. Hiervoor wordt externe expertise ingehuurd. Zie ook paragraaf 2. Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.
- De didactisch medewerkers van de peuterspeelzalen voldoen inmiddels aan de strengere taalnormen. De afgelopen 2 jaar heeft het ministerie extra middelen beschikbaar gesteld voor toetsing en opleiding.
- Binnen de brede school is er een geïntegreerde aanpak ter verbetering van de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren in hun diverse leefmilieus: op school, in het gezin, in de wijk en in hun vrije tijd. De coördinatie van een tweetal brede scholen is eind 2016 overgedragen aan de Stichting Welstad. Daarmee maken alle brede scholen vanaf 2017 onderdeel uit van het integrale buurtwerk.

Onderwijshuisvesting

- De renovatie van de Piet Prinsschool is in 2016 uitgevoerd en tevens binnen het beschikbaar gesteld budget afgerond. De gerenoveerde school is vlak voor de zomervakantie in gebruik genomen.
- Doordat Ubbo Emmius van Noorderpoort alle VO-leerlingen heeft overgenomen, heeft de gemeente Stadskanaal vanaf 1 augustus 2015 de zorgplicht gekregen om voor deze leerlingen huisvesting te bieden. In 2015 is tussen de gemeente en Noorderpoort afgesproken dat de gemeente beide schoolgebouwen koopt op 1 augustus 2016 en dat voor de overbruggende periode van 1 jaar (vanwege fiscale argumenten) de gemeente de accommodaties huurt van Noorderpoort. Op 30 mei 2016 heeft u ingestemd met het raadsvoorstel, waarna de gemeente beide gebouwen van Noorderpoort heeft overgenomen.
- In 2015 is de planontwikkeling voor de nieuwe onderwijsvoorziening in Stadskanaal gestart met het opstellen van het Ruimtelijk functioneel Programma van Eisen. In de eerste helft van 2016 is het Programma van Eisen definitief vastgesteld en een architect geselecteerd voor het maken van het ontwerp. In de tweede helft van 2016 is het ontwerp vastgesteld door de stuurgroep en is een aanbestedingsproces opgestart voor het selecteren van een aannemer die de school gaat bouwen.

Algemene onderwijsvoorzieningen

Het leerlingenvervoer is conform vastgesteld beleid uitgevoerd.

Individuele voorzieningen en opvang Jeugd

Onder regie van het CJGV zijn samenwerkingsafspraken gemaakt met een aantal jeugdhulpaanbieders (Elker, Accare, Leger des Heils, verslavingszorg en Reik) om formatie lokaal in Stadskanaal beschikbaar te stellen voor ambulante jeugdhulp en advisering ten behoeve van CJGV en onderwijs. Dit is bedoeld om vroegtijdiger problemen op te kunnen pakken, zonder dat er direct een formele zorgtoewijzing nodig is. De inzet van dure en meer specialistische jeugdhulp wordt hiermee verminderd.

Twee jaar na de transitie is er veel vooruitgang geboekt. Belangrijke aandachtspunten uit 2016 zijn:

- het geleidelijk aan toenemen van wachttijden bij GGZ- instellingen, en dan met name Lentis;
- het vergemakkelijken en verminderen van de administratieve processen die samengaan met de inzet van geïndiceerde jeugdhulp;
- we zien uit tussenrapportages van de RIGG dat onze regio en dus ook Stadskanaal veel jeugdproblematiek heeft. Dat heeft als effect dat wij relatief een groter beroep doen op provinciaal ingekochte jeugdhulp in 2016.

Kinderopvang en peuterspeelzalen

- Het toezicht op de kwaliteit van de opvang (gastouders, kinderdagverblijven, peuterspeelzalen) is uitgevoerd door de GGD. Locaties met voldoende kwaliteit staan vermeld in het Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen. Het aantal noodzakelijke controles was in 2016 hoger dan verwacht.
- Voor de peuters worden door de Stichting Peuterwerk in onze gemeente zeven veilige en aantrekkelijke peuterspeelzalen geëxploiteerd, die voldoen aan alle benodigde kwaliteitseisen. Het peuterspeelzaalwerk levert een bijdrage aan de preventieve doelstellingen van het jeugdbeleid. Veel ouders (54,2%) maken gebruik van de peuterspeelzaal. Bij ouders van doelgroeppeuters was dit 86,5%. Wel zijn er verschillen per wijk/dorp in het percentage peuters dat een peuterspeelzaal bezoekt.
- Het ministerie stelt extra middelen beschikbaar aan gemeenten om ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag of onderwijsachterstandsvoordelen toch zoveel mogelijk met voorschoolse opvang te bereiken. In 2016 zijn hiervoor de eerste activiteiten uitgewerkt.

Wat heeft het gekost?

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil	
Lasten	15.424	15.968	543-	N
Baten	537	649	112-	V
Saldo programma	14.888	15.319	431-	N

Toelichting

Het nadelig saldo tussen begroting en rekening is € 431.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

- In mei 2016 is besloten (kadernota Talent Centraal) om de schoolbegeleidingsmiddelen niet meer in de vorm van een subsidie aan de scholen beschikbaar te stellen, maar deze, als onderdeel van de gemeentelijke aanpak van het sociale domein, voortaan in natura aan de scholen te laten leveren door de inzet van zorgspecialisten van de GGD (jeugdverpleegkundigen). De subsidieregeling is per 1 augustus 2016 stopgezet, omdat deze gekoppeld is aan de schooljaren terwijl de nieuwe inzet nog werd uitgewerkt. Dit levert een incidenteel voordeel op van € 73.000,00.
- Op het budget voor onderwijsachterstanden is € 161.000,00 overgebleven. Bijna € 90.000,00 van het budget bestaat uit een decentrale uitkering die met ingang van 2018 door het Rijk wordt stopgezet. In de aanloop naar de nieuwe kadernota Lokaal Onderwijs Beleid is de inzet van middelen beperkt gebleven tot de basisactiviteiten en was er ook geen gelegenheid voor incidentele projecten; hierdoor is € 71.000,00 minder besteed.
- De incidentele kosten van nieuwbouw van de onderwijsvoorziening Stadskanaal bedragen € 131.000,00, van dit bedrag was € 30.000,00 geraamd. Het verschil van € 101.000,00 betreft voornamelijk kosten van voorbereiding en tijdelijke huisvesting. Er worden nu eerder kosten gemaakt dan in de oorspronkelijke raming. De kosten van de nieuwbouw worden gedekt uit de daarvoor beschikbaar gestelde middelen.
- Dit jaar heeft de gemeente beide gebouwen van Noorderpoort overgenomen wat leidt tot hogere incidentele lasten (i.c. zakelijke lasten en notariskosten) van € 38.000,00.
- Op jeugdzorg is € 444.000,00 meer besteed. Enerzijds waren de bedrijfsvoeringskosten van de RIGG € 21.000,00 hoger dan geraamd; daarnaast worden de budgetten voor de zorgverlening (persoonsgebonden budget en zorg in natura) overschreden met € 532.000,00. Op basis van de afrekening over 2015 is een bedrag van € 109.000,00 overgebleven. Per saldo bedraagt de overschrijding op de zorgverleningsbudgetten € 423.000,00.
- De overige afwijkingen zijn per saldo € 82.000,00 nadelig. Dit betreft hoofdzakelijk apparaatskosten (€ 76.000,00).

Mutaties reserves

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2016	Rekening 2016	Vershil
Toevoegingen	2.525	2.525	0
Onttrekkingen	2.926	3.008	82-
Saldo mutaties	401-	483-	82

Toelichting

Er is per saldo € 82.000 meer onttrokken aan de reserves dan geraamd. Dit heeft de volgende oorzaken.

- Er is € 101.000,00 meer onttrokken aan de reserve stedelijke vernieuwing voor de nieuwe onderwijsvoorziening Stadskanaal. Deze uitname vindt eerder plaats dan in de oorspronkelijke planning. De totale uitname uit de reserve in de periode 2015-2018 is gemaximeerd.
- Door een latere verwerving van de panden van Noorderpoort (te weten locatie Engelandlaan) vallen de kapitaallasten € 15.000,00 lager uit wat leidt tot een lager beroep op de reserve Bijdragen in kosten activa. De overige onttrekkingen (waaronder de kosten van wijkaanpak Maarsstee) zijn € 4.000,00 lager.

4. ECONOMIE EN ARBEIDSMARKT

Werkgelegenheid, Markten, Recreatie en toerisme, Inkomensvoorzieningen, Voorzieningen minima en Arbeidsmarkt.

Wat wilden wij bereiken?

Maatschappelijke effecten

- Een aantrekkelijke gemeente zijn en blijven voor ondernemers, waar middelgrote en kleine bedrijven floreren.
- Behoud en uitbreiding van werkgelegenheid in het algemeen en waar mogelijk de vestiging van bedrijven die "laaggeschoold werk" bieden.
- Goede aansluiting tussen onderwijs, regionale bedrijfsleven en arbeidsmarkt.
- Evenwichtige en aantrekkelijke warenmarkten.
- Bereikbaarheid van recreatieve voorzieningen.
- Verantwoordelijke inwoners die alleen indien zij niet of onvoldoende in de kosten van hun bestaan kunnen voorzien en anders problemen ondervinden in hun maatschappelijk functioneren en participeren helpen en ondersteunen en *tijdelijk* een inkomensondersteuning bieden.
- Laagdrempelige voorzieningen voor minima zodat ook zij in de samenleving kunnen "meedoen".
- Eén eenduidige klant en werkgeversbenadering in Oost-Groningen voor de uitvoering van de Participatiewet.
- Deelname van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en een arbeidsbeperking aan onze samenleving, waarbij jongeren onder de 27 jaar en mensen met arbeidspotentieel (trede 3 en 4 van de participatieladder) prioriteit krijgen.
- Samen met het bedrijfsleven realiseren van "afspraakbanen" in het kader van de Participatiewet.

Wat hebben wij bereikt?

Detailhandel Oost-Groningen

In 2016 is de regionale detailhandelsvisie Oost-Groningen vastgesteld. Het is een visie op de toekomst van de vier regionale winkelcentra: Stadskanaal, Winschoten, Veendam en Hoogezand. Deze regionale visie hebben wij vertaald in een centrumvisie voor de kern Stadskanaal. Zie ook programma 2, Speerpunten 2016 Centrumontwikkeling Stadskanaal.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

BESTAAND BELEID

Speerpunten 2016

Werkgelegenheid

Onder meer door bedrijfsbezoeken (zowel ambtelijk als bestuurlijk) is gewerkt aan het versterken van contacten met het bedrijfsleven. Dit heeft er voor gezorgd dat het bestaande bedrijfsleven is gekoesterd en tevens is uitgebreid met nieuwe vestigingen. Als intermediair voor het Bedrijvenpark Stadskanaal is succesvol meegewerkt aan verkoop van drie bedrijfskavels (0,7 ha).

Recreatie en toerisme

Wij hebben gewerkt aan een opdrachtformulering voor een voorstudie naar de haalbaarheid van een passantenhaven, met het oogmerk de opdracht extern uit te zetten.

Inkomensvoorzieningen en minima

Voor het jaar 2016 gingen we uit van ongeveer 1.000 bijstandsgerechtigden die gebruik zouden maken van de verschillende uitkeringen binnen de BUIG. Het daadwerkelijke aantal over 2016 ligt gemiddeld op 1.009 personen. In de programmabegroting van 2016 werd de verwachting geschetst dat het aantal jongeren dat een bijstandsuitkering aan ging vragen, zou stijgen als gevolg van een stop in de Wajong instroom. Dit blijkt echter niet het geval te zijn. Ten opzichte van 2015 is het aantal jongeren met een bijstandsuitkering ongeveer op hetzelfde niveau gebleven. Het aantal mensen tussen de 27 en 65 jaar dat een bijstandsuitkering heeft aangevraagd is hoger dan verwacht. De toename in kosten bijzondere bijstand kan verklaard worden aan de hand van het toegenomen aantal inwoners in Stadskanaal dat onder beschermingsbewind geplaatst wordt vanwege problematische schulden. Daarnaast is er een relatie met het huisvesten van statushouders (taakstelling), deze mensen doen ook een beroep op een bijstandsuitkering. De licht afwijkende realisatie ten opzicht van de begroting kan hiermee verklaard worden.

Arbeidsmarkt

In september 2016 hebben alle gemeenteraden in Oost-Groningen en de gemeente Borger-Odoorn onder voorwaarden ingestemd met de business case "Akkoord van Westerlee". Op basis daarvan hebben de twee gebiedsregisseurs staatssecretaris Klijnsma geadviseerd om zonder de gemeenten Stadskanaal en Veendam verder te gaan met het opstellen van een business case voor de uitvoeringsorganisatie "Werk in Uitvoering". Dit gegeven is voor de gemeenten Stadskanaal en Veendam aanleiding geweest een eigen koers te varen. Vanaf het najaar 2016 is door beide gemeenten gewerkt aan een ontwikkelprogramma uitvoering Participatiewet en een activiteitenoverzicht.

Overig bestaand beleid

Binnen dit programma zijn de volgende resultaten bereikt.

Werkgelegenheid

- In 2016 heeft onze gemeente het Plein Ondernemend Stadskanaal georganiseerd en gecoördineerd tijdens de Promotiedagen Noord-Nederland. Het zeer succesvolle thema van het plein was, "Innovatief Stadskanaal laat zich zien!". Er hebben in 2016 25 bedrijven deelgenomen, daarmee was het collectief wederom het grootste plein van de beurs. De reacties en resultaten van deelnemende bedrijven waren dermate positief dat er al een groot aantal her inschrijvingen zijn, inclusief nieuwe deelnemers voor de editie 2017.
- Op 18 november 2016 heeft onze gemeente, als één van de weinige gemeenten in Noord-Nederland, de Dag van de Ondernemer georganiseerd. Dit is een initiatief van MKB-Nederland om ondernemers extra in het zonnetje te zetten. In Geert Teis is een ondernemersavond georganiseerd waar lokale ondernemers werden geïnterviewd en de uitreiking van de startersprijs gemeente Stadskanaal was. De avond werd afgesloten met een netwerkborrel. De reacties waren zeer positief.

- In 2016 is veelvuldig overleg gevoerd met het bedrijfsleven in de daarvoor bedoelde overlegvormen. Dit structureel overleg vond plaats in de vorm van het Ondernemersforum Stadskanaal (OFS), het Ondernemersforum Musselkanaal (OFM) en de marktcommissie. Daarnaast zijn strategische zaken besproken in een apart overleg, het strategisch overleg, waarbij alle ondernemersverenigingen inclusief MKB Noord zijn aangesloten.
- In 2016 is de regionale detailhandelsvisie Oost-Groningen vastgesteld. Deze regionale detailhandelsvisie is de basis geweest voor het sluiten van een 'retaildeal' met het Rijk. Daarmee is er ook landelijk aandacht voor het thema krimp en de gevolgen daarvan voor de detailhandel.
- Onder leiding van de Centrumwinkeliers is het project de nieuwe winkelstraat in 2016 succesvol afgerond, waarbij er een gebiedsanalyse is gemaakt en ondernemers in 2017 diverse workshops kunnen gaan volgen.
- Als onderdeel van besluitvorming over de eventuele herindeling met de gemeenten Veendam en Pekela (SA3) is onderzoek gedaan naar de economische profilering van de nieuw te vormen gemeente. Economische kansen liggen er voor een eventuele nieuwe gemeente op het gebied van energietransitie, agro-industrie, techniek en logistiek.

Recreatie en toerisme

- Er is een onderzoek uitgevoerd naar het economisch belang van de camperplaats aan het Spoordok in Musselkanaal, dit in het kader van een lopende procedure in het kader van de Wet Markt en Overheid.
- Het routebureau Groningen heeft een ambitieplan opgesteld om het provinciaal dekkend fietsroutewerk uit te breiden met een wandelroutenetwerk en thematische routes. Als deelnemer (de provincie Groningen en alle Groninger gemeenten zijn deelnemer) hebben wij overleg gevoerd hoe hier vorm aan te geven.

Inkomensvoorzieningen

- Inwoners van de gemeente die niet, of in onvoldoende mate, in de noodzakelijke kosten van bestaan konden voorzien zijn op adequate wijze geholpen en gestimuleerd dat zij zo kort mogelijk van deze ondersteuning afhankelijk waren.
- Er is nauwgezet gecontroleerd op onjuiste instroom en de rechtmatigheid van de uitkeringsverstrekking en de uitstroom uit de uitkeringen is zoveel mogelijk bevorderd. Er is ook in 2016 een streng doch rechtvaardig beleid gevoerd.

Indicator voorzieningen	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Aantal uitkeringsgerechtigden	976	1.000	1.009
Uitstroom uit de uitkering	273	350	258*
Aantal aanvragen bijzondere bijstand	458	700	821
Aantal Bewindvoering	400	400	540
Instroom SHV	198	200	198
Aantal Schuldregelingen	185	175	189
Aantal Budgetbegeleiding	207	275	205
Aantal WSNP	113	90	69
Uitstroom SHV	66	150	62
Aantal trajecten Vroegsignalering	35	45	30
Aantal in behandeling bij Humanitas- thuisadministratie	150	150	150
Aantal in behandeling bij Stichting Leergeld	326	400	310
Aantal in behandeling bij Jeugdsportfonds (JSF)	179	150	163

* uitstroom naar regulier werk

Arbeidsmarkt

- In 2016 is vanuit het TDC uitvoering gegeven aan de nota Invoering Participatiewet in Oost Groningen (2014). De methodiek binnen het TDC is erop gericht dat de deelnemers vanaf het begin zelf regie op hun traject voeren en daarbij ondersteund worden door klantmanagers. In het TDC verzorgen we in samenwerking met ROC Noorderpoort MBO opleidingen (MBO niveau 1 t/m 4).
Eind 2016 zijn de gemeente Veendam en Stadskanaal gezamenlijk en in samenwerking met een werkgever een pilot gestart, met als doel het testen van vaardigheden en interesse in techniek, een praktijkassessment en een eventueel vervolgtraject gericht op werkervaring en opleiden richting techniek: de Commerciële Werkplaats techniek.
- Regio breed (Oost Groningen) wordt gewerkt volgens dezelfde methodiek en in gezamenlijkheid wordt in Oost Groningen ook de werkgeversbenadering uitgevoerd en op elkaar afgestemd, aangestuurd door een coördinator. De gemeenten Stadskanaal en Veendam hebben gewerkt aan een ontwikkelprogramma uitvoering Participatiewet en een activiteitenoverzicht.
- Eind 2016 hadden twee personen een garantiebaan (niet overheid) waarbij naar loonwaarde loonkostensubsidie en begeleiding wordt ingezet in de vorm van jobcoaching. Zes personen hebben een proefplaatsing in het kader van de garantiebanen, zij stromen naar verwachting in 2017 daadwerkelijk door naar een garantiebaan. Een eerste indicatie voor beschut werken is aangevraagd, begin 2017 verwachten we van het UWV uitsluitend over deze indicatie.
- In 2016 hebben we een toename gezien in de taakstelling rondom het huisvesten van statushouders, deze groep doet ook een beroep op een bijstandsuitkering. Het traject bestaat uit de inburgering (via sociaal leenstelsel) en zo mogelijk dual in het TDC. Gezien de taalachterstand zullen deze trajecten een lange doorlooptijd kennen voordat bemiddeling naar regulier werk tot de mogelijkheden behoort.

Indicator arbeidsparticipatie	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Stijging op de ladder van trede 3 naar 4	90	100	110
Aantal beschikbare externe WEP	125	(vervallen)	(vervallen)
Plaatsing op externe WEP	128	180	200
Plaatsing op reguliere banen *	185	200	258
Aantal WSW plaatsen Wedeka	733	665	708
Aantal plaatsen beschut werken	0	14	0
Aantal garantiebanen overheidssector	0	6	0

* dit komt niet per definitie overeen met de prestatie-indicator uitstroom uit de uitkering. Uitstroom uit de uitkering vindt onder andere plaats via een baan, maar ook door handhaving, verhuizing en natuurlijk verloop. Daarnaast vindt er geen uitstroom plaats in de situatie waarin het deeltijdbanen betreft. Er blijft dan een gedeelte uitkering bestaan.

Wat heeft het gekost?

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil	
Lasten	40.802	40.240	562	V
Baten	14.397	14.248	149	N
Saldo programma	26.405	25.992	414	V

Toelichting

Het voordelig saldo tussen begroting en rekening is € 414.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

- De uitgaven in het kader van het Bijstandsbesluit Zelfstandigen (BBZ) zijn per saldo € 77.000,00 lager uitgevallen. Dit betreft naast reguliere uitkeringen ook lagere lasten voor kapitaalkredieten.
- De mutaties met betrekking tot de hoogte van de debiteuren binnen sociale voorzieningen leveren een nadeel van € 89.000,00 op. Aan het eind van het boekjaar wordt bepaald wat de hoogte van de voorziening dubieuze debiteuren moet zijn. Op basis hiervan is € 41.000,00 aan de voorziening onttrokken hetgeen een voordeel oplevert. Daarentegen is het saldo van de vorderingen aan het eind van het jaar € 130.000,00 lager dan aan het begin wat leidt tot een nadeel.
- De inkomsten binnen bijstand, IOAW en IOAZ ingevolge terugvordering en verhaal die jaarlijks behoorlijk fluctueren zijn lager uitgevallen dan begroot wat leidt tot een nadeel van € 72.000,00.
- Vanwege het toegenomen aantal mensen met schuldproblematiek dat onder beschermingsbewind is geplaatst is er meer verstrekt aan bijzondere bijstand; het nadeel bedraagt € 165.000,00. Verder is € 9.000 minder teruggevorderd en verhaald dan begroot.
- Er is een voordeel van € 27.000,00 doordat er minder gebruik is gemaakt van de samengevoegde regelingen voor de collectieve ziektekostenverzekering en de maatwerkvoorzieningen.
- Aan de diverse regelingen in het kader van sociale participatie is € 89.000,00 minder uitgegeven.
- De lasten van de schuldhulpverlening door de Gemeentelijke Kredietbank Drenthe zijn € 34.000,00 lager uitgevallen.
- Het exploitatietekort van Wedeka bedraagt € 1.550.000,00 en kan voor € 1.539.000,00 worden opgevangen binnen de algemene reserve van Wedeka. Het restant van € 11.000,00 zal worden opgebracht door de deelnemende gemeenten. Dit betekent dat onze bijdrage is bijgesteld van € 429.000,00 naar € 5.000,00 wat leidt tot een voordeel van € 424.000,00.
- Het beroep op het budget voor inkoop van participatietrajecten viel € 23.000,00 lager uit.
- De overige afwijkingen zijn per saldo € 75.000,00 voordelig. Dit betreft hoofdzakelijk apparaatskosten.

Mutaties reserves

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil
Toevoegingen			
Onttrekkingen	29	29	0
Saldo mutaties	29-	29-	0

Toelichting

Er zijn geen afwijkingen tussen de begrote en werkelijke mutaties in de reserves.

5. RUIMTE EN MILIEU

Natuur- en landschapsbescherming, Afval, Riolering, Milieu, Ruimtelijke ordening, Bouwtoezicht en Grondexploitatie.

Wat wilden wij bereiken?

Maatschappelijke effecten

Wij bieden onze inwoners en ondernemers een hoogwaardige woon-, werk- en leefomgeving. Bij de ontwikkeling van het landelijk gebied en het stedelijk gebied is duurzaamheid een leidend principe, onder andere door bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap, vermindering van afvalstoffen en CO2 emissie en gebruik van fossiele energie.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

BESTAAND BELEID

Speerpunten 2016

Van bestemmingsplan naar omgevingsplan

Wij zijn gestart met het project "omgevingsplan", waarvoor een Nota van Uitgangspunten is opgesteld. Deze is in een informatieve en in een opiniërende raadscommissie besproken.

Het omgevingsplan vereist beleid inzake archeologie en cultuurhistorie. Wij hebben een nota archeologie en cultuurhistorie opgesteld. Dit beleid zal worden verwerkt in het omgevingsplan en in dat verband aan uw raad worden voorgelegd (zie ook programma 2, Overig bestaand beleid, monumenten).

Duurzaamheid

De nota duurzame energie en energiebesparing liep af op 31 december 2016. In oktober heeft uw raad in een opiniërende commissievergadering de kaders voor een nieuwe nota duurzaamheid besproken. Uw raad heeft zich toen onder meer uitgesproken voor de ambitie om Stadskanaal energieneutraal te laten zijn in 2050 en voor het voortzetten van de duurzaamheidslening.

Gebiedsvisie "Stadskanaal op zon"

In de provinciale omgevingsverordening 2016 is aangegeven dat een zonnepark groter dan 1 hectare alleen kan worden toegestaan als hieraan een integrale gebiedsvisie ten grondslag ligt, waarin de uitgangspunten die de provincie in haar omgevingsvisie heeft opgenomen, zijn uitgewerkt. Doel is het borgen van de ruimtelijke kwaliteit en zorgvuldig ruimtegebruik. Wij hebben in 2016 opdracht gegeven voor het opstellen van een integrale gebiedsvisie.

Overige bestaand beleid

Binnen dit programma zijn de volgende resultaten bereikt.

Natuur- en landschapsbescherming.

In 2016 heeft de eindafrekening van de inrichting van de toeristische infrastructuur van Ter Wupping-Wessinghuizen als onderdeel van het NNN Westerwolde (NatuurNetwerk Nederland, voorheen EHS Westerwolde) plaatsgehad. De inrichting is in 2015 afgerond.

Afval

- Vanaf 1 juli 2016 is de nieuwe overeenkomst voor de verwerking van restafval ingegaan. Vanaf dat moment is het restafval en het grof huishoudelijk restafval van de gemeente Stadskanaal verbrand in Laar (Duitsland).
- In 2016 hebben wij voor de periode 1 juli 2016 tot 1 juli 2020 een exploitatieovereenkomst gesloten met Wedeka Kringloop en Milieu voor de inzameling van kringloopgoederen en acceptatie van Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparatuur (AEEA).
- Vanaf 1 oktober 2016 laten wij de Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparatuur (AEEA) verwerken door Virol. Dit is grotendeels gedaan door mensen met een afstand tot de Arbeidsmarkt.
- Na de zomervakantie 2016 is de Europese aanbesteding gestart voor de sortering en vermarkting van de PMD-fractie (Plastic verpakkingen, Metalen en Drankenkartons). Eind 2016 kon deze opdracht worden gegund. De overeenkomst is afgesloten voor drie jaar en kent een verlengingsoptie van 2 x 1 jaar.
- De inzameling van het rest- en gft-afval en de zakken met PMD is overeenkomstig de overeenkomst met een jaar verlengd tot 1 januari 2018.

Riolering

- In februari 2016 is het Afvalwaterplan 2016 t/m 2020 door uw raad vastgesteld.
- Eind 2016 is de overdracht van het Stedelijk Water van gemeente naar Waterschap geregeld. Dit betekent dat het beheer van de hoofdwatgangen in stedelijk gebied door waterschap Hunze en Aa's wordt overgenomen. Tot die tijd werd het onderhoud verricht door de gemeente Stadskanaal. Voor dat onderhoud ontvingen wij een jaarlijkse vergoeding van het waterschap. Door de overdracht vervallen zowel de onderhoudslasten als de jaarlijkse vergoeding.
- In het kader van samenwerking in de Waterketen is eind 2016 het project Waterkaart gestart. Er is een manier bedacht om de belangrijkste gegevens over het stedelijk watersysteem boven water te krijgen en samen te voegen in één goed toegankelijk informatiesysteem, de 'Waterkaart'. De doelstellingen van de Waterkaart zijn:
  - inzicht te verkrijgen in de werking van het (stedelijk) watersysteem;
  - de hiervoor benodigde gegevens en informatie te verzamelen;
  - de werking van het watersysteem in woord en beeld weer te geven;
  - de informatie en gegevens eenduidig vast te leggen in een breed toegankelijk systeem;
  - samenwerking tussen gemeente en waterschappen te bevorderen.

Voor de zeven clusters (23 Groningse gemeenten, 4 Drentse gemeenten en 2 waterschappen) zal een waterkaart worden gemaakt. De gemeente Stadskanaal maakt samen met de gemeenten Bellingwedde, Oldambt en Vlagtwedde en Waterschap Hunze en Aa's onderdeel uit van cluster Groningen-Oost. Dit project zal medio 2017 worden afgerond.

Uitvoering GRP (Gemeentelijk rioleringsplan)

- Het aanleggen van de regenwaterriolering Dorpsstraat Kampvennen is voltooid. Tevens is de hoofdwatgang in de Kampvennen en het aanpassen van de vijver bij het riool waterbergende bassin uitgevoerd.
- De afwatering van de rotonde Dorpsstraat – N365 in Onstwedde is vernieuwd. Hierdoor moet de wateroverlast bij hevige buien verleden tijd zijn.
- De uitvoering van regenwaterberging aan de Zuiderkanaalweg in Musselkanaal is technisch gereed. Het terrein moet nog afgewerkt worden (afvoer overtollig zand en plaats hekwerk).
- De baggerwerkzaamheden conform het meerjarig bestek "Baggerwerkzaamheden 2015 – 2016", in 2015 uitgevoerd hadden moeten worden, zijn in 2016 afgerond. Ook de werkzaamheden die in 2016 gepland waren, zijn uitgevoerd.

Milieu

- Voor de locatie Sluisstraat heeft een monitoringsronde plaatsgevonden. Het monitoringsplan is hierbij op niveau gebracht volgens de huidige wetgeving.
- Voor de sanering van de spoedlocatie A-weg 16/17 is in opdracht van de provincie Groningen een saneringsplan opgesteld.
- Met betrekking tot de sanering van het voormalig gasfabriekterrein is in 2016 is een deskundigenonderzoek van een onafhankelijk adviesbureau afgerond. Deze is bij partijen neergelegd voor commentaar. Zowel de gemeente Stadskanaal als Van der Wiel hebben hiervan gebruik gemaakt. De rechtbank Noord Nederland heeft op 15 maart 2017 uitspraak gedaan en ons grotendeels in het ongelijk gesteld. Zie ook paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.
- Voor het saneringsprogramma wegverkeerslawaaï zijn in 2016 de akoestische onderzoeken bij deelnemende eigenaren/bewoners uitgevoerd. De akoestische onderzoeken zijn per cluster uitgevoerd en worden per cluster bij Bureau Sanering Verkeerslawaaï (BSV) voorgelegd. Ongeveer de helft van de akoestische onderzoeken zijn inmiddels bij BSV voorgelegd.
- Wij hebben 18 duurzaamheidsleningen verstrekt. Hiermee was een bedrag van € 125.074,00 gemoeid. Wij hebben nog een bedrag van € 75.000,00 beschikbaar voor het verstrekken van startersleningen.

VTH taken

- In 2016 is een nieuwe interim-directeur bij de ODG aangesteld. In september is het verbeterplan vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Dit plan beschrijft diverse verbeteringen en ontwikkelingen die uiteindelijk moeten leiden tot een dienst die een betrouwbare onafhankelijke kennispartner is en waarbij de klant centraal staat. Het verbeterplan kent twee programma's: 'de basis op orde' en 'de klant centraal'. De laatste 3,5 maand van 2016 is gewerkt aan het voor elkaar krijgen van een aantal projecten die onderdeel uitmaken van het verbeterplan.
- De omgevingsdienst heeft in 2016 voor ons de bereikbaarheidsdienst uitgevoerd. Dit betreft de behandeling van klachten (geluidsoverlast, stof en stank), informatiemeldingen door bedrijven en meldingen van ongewone voorvallen bij bedrijven.
- In 2016 is in samenwerking met de Wabo-gemeenten en de provincie Groningen voor het bouwdeel het risicogestuurd toetsen ontwikkeld. Per bouwactiviteit zijn de risico's geïnventariseerd en is een toetsingsniveau voor zowel vergunningverlening als toezicht bepaald. Door risicogestuurd te toetsen kan capaciteit efficiënter ingezet worden: namelijk daar waar de risico's zijn.

Windenergie

Een vervolg is gegeven aan de acties die in gang zijn gezet tegen de komst van een grootschalig windpark in het Mondengebied. Bij de Raad van State is beroep ingesteld tegen de vaststelling van het rijksinpassingsplan en de verleende vergunningen. Een intensieve politieke lobby heeft geresulteerd in het kamerbreed aannemen van een motie voor het inlassen van een bezinningsperiode. Alternatieven voor het windpark, zoals toepassing van grootschalige zonne-energie, zijn ondersteund en op een actieve wijze onder de politieke aandacht gebracht.

Ruimtelijke ordening

In 2016 is voor Oost-Groningen de nieuwe regeling in het kader van POP-3 (Europees plattelandontwikkelingsprogramma) opengesteld. Aan deze zogeheten Leader-subsidie dragen behalve Europa ook de provincie en de Oost-Groninger gemeenten bij. De voorgaande periode was van 2007 tot en met 2013. De nieuwe periode is van 2014 tot en met 2020. In verband met Europese regels te doorlopen procedure was openstelling niet eerder mogelijk dan in 2016.

Grondexploitatie

- Er is één bouwkafeel verkocht in het project Landschappelijk Wonen Mussel.
- De asbestsanering van de woningbouwlocatie A-kade in Musselkanaal is uitgevoerd.
- In Onstwedde is de verkoop van gemeentegrond aan De Zijlen voor een nieuw woonzorgcomplex afgerond.
- Met Lefier en de gemeente Borger-Odoorn is het project Nieuw-Veenlanden financieel afgewikkeld.
- We hebben een nieuwe nota grondexploitatie opgesteld.

Wat heeft het gekost?

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil	
Lasten	10.843	13.409	2.566-	N
Baten	9.499	9.737	237-	V
Saldo programma	1.343	3.673	2.329-	N

Toelichting

Het nadelig saldo tussen begroting en rekening bedraagt € 2.329.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

- Op basis van (verkennende) bodemonderzoeken zijn op het terrein van het Mercurius Business Park (MBP) nieuwe bodemverontreinigingen aangetroffen. De verontreiniging, en dus ook de sanering, is veel groter van omvang dan vooraf is aangenomen. Een groot aantal verontreinigingen van vóór 2008 is niet in het 'saneringsplan 2008' terecht gekomen. Op basis van historisch onderzoek en de aard van de aangetroffen stoffen is vast komen te staan dat de verontreinigingen in 2008 al aanwezig waren. Op basis van milieukundig onderzoek is toen onder verantwoordelijkheid van de provincie een saneringsplan opgesteld. Een groot deel van de verontreinigingen is toen 'gemist'. Het saneringsplan van 2008 is in 2014, door zowel provincie als gemeente, als basis genomen voor het overleg over de subsidiering van de saneringskosten. De nu geraamde kosten bedragen circa € 2 miljoen meer dan de oorspronkelijke raming. Een aantal verontreinigingspots moeten door aanvullend onderzoek nog nader in kaart worden gebracht (qua omvang). Er bestaat een risico dat de kosten nog verder toenemen. In verband met deze onvoorziene saneringsmaatregelen is € 2 miljoen aan de voorziening MBP gedoteerd. Dit levert een nadeel op.
- Het voordeel op afval bedraagt per saldo € 190.000,00. De kosten voor inzamelen en verwerken zijn € 18.000,00 lager en een voordeel van 173.000,00 is veroorzaakt door het succes van scheiden van plastic en drankkartons waardoor de rijksbijdrage hoger is (hierin is overigens een afrekening van € 42.000,00 over voorgaande jaren verwerkt). Overige ontwikkelingen binnen het programmaonderdeel afval levert een nadeel op van € 1.000,00.
- Het voordeel op riolering is per saldo € 23.000,00. Er is een voordeel van € 119.000,00 door lagere kapitaallasten, met name veroorzaakt doordat verschillende rioleringsprojecten per eind 2016 nog niet waren afgerond. Het dagelijks onderhoud laat zich moeilijk voorspellen, het uitvoeringsbudget is met circa 10% overschreden en dit levert een nadeel op van € 85.000,00. De opbrengst rioolheffing is € 28.000,00 lager uitgevallen. Overige afwijkingen leveren per saldo een voordeel op van € 17.000,00.
- Het nadelig saldo van de grondexploitatie bedraagt € 584.000,00, dit betreft het saldo van afwaarderingen en afsluiten van complexen. Een nadere toelichting wordt gegeven in de paragraaf grondbeleid.
- Overige ontwikkelingen leveren per saldo een voordeel op van € 42.000,00.

Investerings

Bergen regenwater Musselkanaal

Het krediet voor de realisatie van waterberging Musselkanaal is met € 181.000,00 overschreden. Dit is met name veroorzaakt doordat de investeringsbijdrage van het waterschap van € 237.000,00 wel als bijdrage is geraamd, maar abusievelijk niet is meegenomen in het ramen van het bruto krediet. Wanneer hier rekening mee wordt gehouden bedraagt het voordeel dan € 56.000,00.

Mutaties reserves

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2016	Rekening 2016	Vershil
Toevoegingen		273	273-
Onttrekkingen	165	748	583-
Saldo mutaties	165-	475-	310

Toelichting

- Er is € 167.000,00 gedoteerd aan de egalisereserve afval. Dit is veroorzaakt door het genoemde voordeel bij het product van € 190.000,00, verminderd met een nadeel op apparaatskosten.
- In plaats van de geraamde onttrekking aan de egalisereserve riolering van € 77.000,00 is het positieve saldo (€ 23.000,00) verminderd met een overschrijding van de apparaatskosten (€ 10.000,00) toegevoegd aan de reserve. Dit levert een nadelig saldo op van € 90.000,00.
- Tegenover het nadeel van € 584.000,00 binnen de grondexploitatie staat een niet geraamde onttrekking aan de algemene reserve.
- Overige ontwikkelingen leveren per saldo een nadeel op van € 17.000,00.

6. BESTUUR EN DIENSTVERLENING

Bestuursorganen, Bestuurlijke samenwerking, Externe communicatie, Bestuursondersteuning, Rechtsbescherming, Burgerzaken, Brandweer en rampenbestrijding, Openbare orde en veiligheid.

Wat wilden wij bereiken?

Maatschappelijke effecten

- Open en transparant bestuur.
- Klantgerichte, zorgvuldige, doeltreffende en doelmatige bedrijfsvoering.
- Een veilig Stadskanaal.
- Ontwikkelen van een maximaal veiligheidsgevoel bij de burger door onder meer duidelijke regels te stellen voor openbare orde en veiligheid met een consequente handhaving van die regels. Toepassing coffeeshopbeleid. Aandacht voor bestrijding van jeugdcriminaliteit. Hierbij geldt een intensieve samenwerking met politie, veiligheidshuis, reclassering, VNN en andere ketenpartners en burgers.
- Het bevorderen van het wederzijdse begrip tussen de gemeente en haar publieksgroepen.
- Het verbeteren en uitbreiden van de digitale bereikbaarheid van de gemeente voor haar publieksgroepen.

Wat hebben wij bereikt?

Bestuursorganen

Er is een vervolg gegeven aan het initiëren van acties en bestuurlijke besluitvorming in het kader van de Strategische Agenda (SA3). Uw raad is op diverse momenten geconsulteerd en bijgepraat over de relevante ontwikkelingen.

Externe communicatie

Het tijdig terugbellen van inwoners is verder geprofessionaliseerd. Eveneens is het afhandelen van klachten gestroomlijnd. De bekendmakingen in het elektronische Gemeenteblad zijn gecontinueerd.

Openbare orde en veiligheid

De aanpak van High Impact Crimes is gecontinueerd en daar waar mogelijk verdiept. Het aantal woninginbraken is mede als gevolg van dit beleid (net als voorgaande jaren) erg laag. Er hebben zich geen roof- en woningovervallen voorgedaan.

In de gemeente zijn geen criminele, hinderlijke of overlast gevende jeugdgroepen. Ook is er nauwelijks sprake van individuele, criminele jeugd. Echter hebben we wel te maken met 'relatie geweld'. Er worden huisverboden opgelegd en ook de nodige zorg wordt hier geboden vanuit het CJGV.

In 2016 is verder vorm gegeven aan de verantwoordelijkheid van de werkgever om werknemers te leren omgaan met agressie en geweld (Veilige Publieke Taak, VPT).

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

BESTAAND BELEID

Speerpunten 2016

Bestuursorganen

Op 22 februari 2016 heeft uw gemeenteraad ingestemd met de Strategische Agenda Pekela, Stadskanaal, Veendam (SA3). Deze Agenda is de leidraad voor vervolgstappen in het onderzoek naar een (mogelijke) herindeling van de drie gemeenten. Tevens heeft uw raad ingestemd met het starten van vervolgonderzoeken en -acties gericht op de wijze waarop inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties betrokken kunnen worden bij een (mogelijke) herindeling van de drie gemeenten en voorts op het gebied van het economisch perspectief, de samenwerkingsverbanden en de financiële effecten ervan. U heeft op 28 februari 2017 het principebesluit genomen om te komen tot een herindeling van de gemeenten Pekela, Stadskanaal en Veendam.

Externe communicatie

In 2016 is veel aandacht besteed aan de structurering van terugbelactiviteiten door medewerkers (binnen drie dagen na ontvangstmelding) vanuit het KCC. Daartoe is een systeem ontwikkeld voor de monitoring. Daarnaast is invulling gegeven aan het op de juiste manier afhandelen van klachten en meldingen.

Openbare orde en veiligheid

- De Integrale aanpak High Impact Crimes (HIC) is gecontinueerd. De ondermijning heeft daarbij speciale aandacht gekregen in de overleggen met de politie. Het aantal woninginbraken hebben we in 2016 door onze integrale aanpak op het lage niveau kunnen houden.
- In het kader van voorkoming van jeugdcriminaliteit is veel geïnvesteerd aan de voorkant. Dit heeft zijn vruchten afgeworpen. Er zijn gebiedsverboden opgelegd aan een groep jongeren in de aanloop naar en tijdens Oud en Nieuw. Daarnaast is een waarschuwing gegeven aan een groep jongeren die de openbare orde verstoortte in het centrum van Stadskanaal. Na de waarschuwing is deze groep niet meer vervelend geweest.
- Voor wat betreft de Veilige Publieke Taak (VPT) is door de gemeente(n) (onder meer door vervulling ambassadeurschap van de burgemeester voor de provincie Groningen), politie en het Openbaar Ministerie (OM) gezamenlijk opgetrokken. Door deze aanpak is, met middelen van het ministerie van BZK, de aandacht voor VPT behoorlijk gestegen bij overheden en externe werkgevers. De politie en het OM treden daarbij op bij geweld tegen werknemers met een publieke taak. In heel Nederland wordt dezelfde aanpak tegen agressie en geweld gehanteerd. Ook werkgevers hebben een verantwoordelijkheid. Met het programma Veilige Publieke Taak leren zij werknemers om te gaan met agressie en geweld. Hier hebben we in 2016 vorm aan gegeven onder meer door het organiseren van een aantal trainingen voor het Agressie Interventie Team (A.I.T.). Daarnaast is het agressieprotocol geactualiseerd en zijn er gedragsregels opgesteld.

Overig bestaand beleid

Binnen dit programma zijn de volgende resultaten bereikt.

Bestuurlijke samenwerking

2016 was een transitiejaar. De samenwerking op het gebied van de Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet is gecontinueerd (3D's). In het kader van de Jeugdwet is de samenwerking middels de gemeenschappelijke regeling PG&Z in de vorm van de RIGG gecontinueerd. De afspraken met de gemeente Groningen over beschermd wonen en de controle/escalatiefunctie (op grond van de Wmo-2015) zijn gecontinueerd.

Externe communicatie

Naast de dienstverlening in het KCC heeft de externe communicatie en publieksvoorlichting verdergaand gedigitaliseerd plaatsgevonden. Evenals voorgaande jaren is zorggedragen voor bekendmaking en publicatie van vergunningaanvragen en -verlening in het elektronische Gemeenteblad. Daarnaast vindt nog maandelijks communicatie met de inwoners plaats via De Kanaalstreek en is er in toenemende mate gebruik gemaakt van digitale communicatiemiddelen zoals twitter en facebook. De gemeente heeft de bekendmakingen nog wel maandelijks offline gepubliceerd in De Kanaalstreek. Een aantal activiteiten is versoberd op het gebied van adverteren en promotionele bijeenkomsten. Zie verder paragraaf Bedrijfsvoering.

Burgerzaken

- Op 6 april 2016 was het raadgevend referendum over het Oekraïneverdrag. De opkomst voor het referendum was 27,32%. Het aantal stembureaus is ten opzichte van de Tweede Kamer verkiezingen verminderd. De organisatie van het referendum is goed verlopen.
- In 2016 heeft er een behoorlijke toename plaatsgevonden in de aanvragen van rijbewijzen. Dit komt onder andere doordat we in 2006 zijn begonnen met het rijbewijs "pasje". Er zijn in die periode veel rijbewijzen aangevraagd en vernieuwd. Na 10 jaar doen deze personen opnieuw een aanvraag. Verder moesten alle vrachtwagenchauffeurs vóór 1 september 2016 code 95 (vakbekwaamheidstoets) op hun rijbewijs laten bijschrijven. Tot slot verliep op 1 juli 2016 de mogelijkheid om een certificaat voor het besturen van een tractor om te zetten in een trekker rijbewijs.

Brandweer en rampenbestrijding

- Sinds 1 januari 2014 voert de Veiligheidsregio een aantal wettelijke taken uit zoals beschreven in de wet Veiligheidsregio's en andere relevante wet- en regelgeving. Dit is verder aangevuld met regionale afspraken. Hiermee is de ontwikkeling en uitvoering van alle brandweertaken volledig geregionaliseerd.
- Dit beleidsplan ("Regionaal Dekkingsplan 2016-2020" samen met de notitie "Brandweezorg in samenhang") gaat meer uit van een risicogerichte (preventieve) benadering dan voorheen.
- In 2016 is prioriteit gegeven aan het uitvoeren van deze taken en het waarborgen van de primaire processen zodat hulpverleners ongehinderd hun taak kunnen doen. Daarnaast is de basis voor de uitvoerende taken en organisatie in 2016 verder op orde gebracht, zoals bijvoorbeeld door het vaststellen van het Regionaal Dekkingsplan Brandweer 2016-2020. De veiligheidsregio is mede verantwoordelijk voor het in beeld brengen en houden van de regionale risico's, het bepalen van beleid ten aanzien van het omgaan met deze risico's en het adequaat functioneren van de crisisorganisatie in deze regio.
- In 2016 heeft het bestuur van Veiligheidsregio Groningen, als deel van het beleidsplan, het dekkingsplan vastgesteld (na consultatie van uw gemeenteraad) en is daarmee verantwoordelijk voor de dekking als onderdeel van de brandweezorg.
- Taken op het gebied van de gemeentelijke rampenbestrijding en crisisbeheersing zijn uitgevoerd door het netwerkteam Gemeentelijke Kolom Groningen (GKG). Bij de Ramp- en Crisisbeheersing (Gemeentelijke Kolom Groningen) is getraind en opgeleid conform de jaarplanning.

Openbare orde en veiligheid

- Op grond van het gemeentelijke drugsbeleid zijn acht panden (woningen en/of bedrijfsgebouwen) gesloten.
- Er zijn in 2016 vier huisverboden opgelegd. Geen van de betrokkenen is daartegen in beroep gegaan.
- De sinds 2009 ingezette integrale aanpak tegen woonoverlast blijft succesvol. Ten opzichte van de situatie eind 2015 (30 overlast adressen) is het aantal overlast adressen gereduceerd tot 11. Een reductie van 19 adressen. Eind 2016 zijn alle woonoverlast zaken die dan nog speelden (11 stuks) onder controle. Vanuit de politie wordt als reden voor de opmerkelijke daling aangegeven dat een groot onderzoek vorig jaar naar woninginbraken, een aantal woonoverlastgevers "in beweging" heeft gekregen (qua opnames, dan wel detentie, verslavingskliniek, verhuizingen en dergelijke).
- De voorbereiding van vergunningverlening van C evenementen is verder geprofessionaliseerd. Wij maken gebruik van het nieuwe model waarbij de risicoklasse wordt bepaald via gestandaardiseerde risicopuntentelling. Dit systeem beschouwen wij als een voorloper op de multidisciplinaire voorbereiding grote evenementen.

Externe veiligheid (Omgevingsveiligheid)

Gemeente en provincie zetten zich in voor een goede ruimtelijke ordening en een gezonde en veilige leefomgeving. De wetgever heeft dit een verplicht karakter gegeven en de risiconormen, de verantwoording van het groepsrisico en de Risicokaart vastgelegd in diverse Besluiten. De nieuwe naam voor dit beleidsthema luidt Omgevingsveiligheid. In de afgelopen decennia werd de naam Externe Veiligheid gebruikt.

Het Groningse programma "Lokale Omgevingsveiligheid" ondersteunt de gemeenten en de provincie. Hiertoe geeft de Omgevingsdienst kwalitatieve goede adviezen over risicobronnen, kwetsbare objecten en ruimtelijke ontwikkeling. De gemeente en de provincie hanteren die adviezen bij hun besluitvorming in het kader van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) en de Wet ruimtelijke ordening.

Op 1 juni 2016 is de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening door Provinciale Staten vastgesteld. Het thema Omgevingsveiligheid is hierin opgenomen. In de Omgevingsvisie wordt onder meer aandacht besteed aan het vervoer van gevaarlijke stoffen langs aangewezen transportroutes. In de Omgevingsverordening zijn hiervoor regels opgenomen. Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen heeft op 13 december 2016 de ontwerp-Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl vastgesteld. Deze nota is een verdere uitwerking van de Omgevingsvisie, bedoeld voor het industriegebied in de Eemsdelta. In de structuurvisie wordt specifiek rekening gehouden met het beleid ten aanzien van Omgevingsveiligheid (risicoberekeningen en monitoring). We hebben aandacht voor de risico's van aardbevingen door gaswinning op het veiligheidsniveau van BRZO-bedrijven. De BRZO-bedrijven onderzoeken het veiligheidsniveau en zullen zo nodig versterkingsmaatregelen nemen. In 2016 zijn alle werkzaamheden conform het programma uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil	
Lasten	7.021	7.255	234-	N
Baten	558	823	265-	V
Saldo programma	6.463	6.432	31	V

Toelichting

Het voordelig saldo tussen begroting en rekening is € 31.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

- De voorzieningen voor wachtgelden en pensioenen voor wethouders zijn op het vereiste niveau gebracht wat een nadeel oplevert van € 243.000,00.
De toevoeging aan de pensioenvoorziening bedraagt € 223.000,00 en is voornamelijk veroorzaakt door de daling van de rekenrente (van 1,60% naar 0,86%) op basis waarvan de omvang van de pensioenvoorziening is bepaald.
Op grond van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) is het niet langer toegestaan wachtgeldverplichtingen voor wethouders structureel in de begroting te ramen maar moet een voorziening worden ingesteld die jaarlijks op toereikbaarheid wordt beoordeeld. De toevoeging aan deze voorziening bedraagt € 20.000,00.
- De legesopbrengsten voor burgerzaken vielen door een hogere uitgifte van rijbewijzen per saldo € 35.000,00 hoger uit dan geraamd. De doorbelaste kosten van het KCC vielen € 49.000,00 lager uit.
- De overige ontwikkelingen leveren per saldo een voordeel op van € 190.000,00 waarvan € 164.000,00 apparaatskosten.

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN ONVOORZIEN

Financiering en belegging, Belastingen, Uitkeringen gemeentefonds, Algemene uitgaven, Algemene inkomsten en Gemeentelijke eigendommen.

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten van de algemene dekkingsmiddelen opgenomen. Het betreft voornamelijk de opbrengsten van belastingen en uitkeringen uit het gemeentefonds. Deze middelen kennen, in tegenstelling tot heffingen als rioolrechten en afvalstoffen, geen vooraf bepaald bestedingsdoel. De niet vrij aanwendbare heffingen zijn, evenals specifieke uitkeringen van het Rijk, in de programma's verantwoord. De onderdelen worden kort toegelicht. Naast de vrij te besteden middelen is de post onvoorzien opgenomen en toegelicht.

Lasten (x € 1.000)

Beschrijving	Begroting	Rekening	Verschil	
	2016	2016		
Financiering en belegging	0	120	120-	N
Belastingen	99	77	22	V
Algemene uitkeringen	42	4	38	V
Algemene uitgaven	1.581	1.597	16-	N
Algemene inkomsten	158	158	0	
Gemeentelijke eigendommen (niet voor de openbare dienst)	186	378	192-	N
Saldi kostenplaatsen	629	386	243	V
Onvoorzien	17	0	17	V
Totaal Lasten	2.712	2.720	8-	N

Baten (x € 1.000)

Beschrijving	Begroting	Rekening	Verschil	
	2016	2016		
Financiering en belegging	2.235	2.421	186-	V
Belastingen	5.558	5.558	0	
Algemene uitkeringen	72.978	73.586	608-	V
Algemene uitgaven	0	0	0	
Algemene inkomsten	1.239	1.110	129	N
Gemeentelijke eigendommen (niet voor de openbare dienst)	59	254	195-	V
Saldi kostenplaatsen	1.273	0	1.273	N
Onvoorzien	0	0	0	
Totaal Baten	83.342	82.929	413	N

Saldo	80.630-	80.209-	421-	N
--------------	----------------	----------------	-------------	----------

Toelichting

Financiering en belegging

Het voordelige saldo tussen begroting en rekening bedraagt € 66.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

Voor de doorbelasting van de rentelasten van investeringen is in 2016 een renteomslag van 4% gehanteerd. Bij het opstellen van de begroting 2016 is op basis van de geraamde rentelasten een renteomslag van 3,77% berekend. Het verschil met de doorberekende rentelasten (€ 184.000,00) is als opbrengst op dit onderdeel geraamd. In de rekening zijn in werkelijkheid € 24.000,00 te veel rentelasten van investeringen doorbelast. Dit betekent ten opzichte van de raming op dit onderdeel een nadeel van € 160.000,00.

In de begroting 2016 is de renteomslag berekend op basis van een geraamd financieringstekort. In de rekening is per 1 januari 2016 in werkelijkheid sprake van een financieringsoverschot. Dit betekent ten opzichte van de begroting een extra nadeel van € 145.000,00 op de toerekening van de rentelasten over de financieringsmiddelen. Het totale nadeel op de renteomslag bedraagt € 305.000,00.

Het financieringssaldo en de liquiditeitsbehoefte bepalen samen de financiële positie. De liquiditeitsbehoefte is de werkelijke dagelijkse behoefte aan geld voor het doen van betalingen. In de begroting is voor rente liquiditeit een opbrengst van € 75.000,00 geraamd. De werkelijke opbrengst is per saldo € 69.000,00, dit is € 6.000,00 nadeliger.

Het totaal van de toegerekende rente over eigen financieringsmiddelen is € 377.000,00 hoger dan geraamd. Dit levert een voordeel op. Van het voordeel heeft een bedrag van € 93.000,00 betrekking op het deel dat toegevoegd wordt aan de bestemmingsreserves.

Belastingen

Het voordelig verschil tussen rekening en begroting bedraagt € 22.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken. Voor de afhandeling van bezwaar en beroepschriften is minder een beroep gedaan op derden dan verwacht en is een voordeel van € 28.000,00 gerealiseerd. Overige ontwikkelingen leveren per saldo een nadeel op van € 6.000,00.

Uitkeringen gemeentefonds

Het voordelig saldo tussen rekening en begroting bedraagt € 646.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

De uitkeringen uit het gemeentefonds zijn per saldo € 606.000,00 hoger waardoor een voordeel is ontstaan. Dit is veroorzaakt doordat na het verwerken van de ramingen op basis van de septembercirculaire nog verschillende uitkeringsmaatstaven (aantallen) zijn aangepast die daardoor niet in de ramingen zijn verwerkt (een voordeel van € 287.000,00). Niet voorziene mutaties in voorgaande uitkeringsjaren (2015 en 2014) leveren per saldo nog een voordeel op van € 319.000,00. Ten laste van de algemene uitkering is per saldo € 38.000,00 gereserveerd voor taken waarvan de lasten niet specifiek op het betreffende product/programma zijn geraamd. Dit levert op dit product een voordeel op. Overige ontwikkelingen leveren per saldo een voordeel op van € 2.000,00.

Algemene uitgaven

Het nadelige saldo tussen begroting en rekening bedraagt € 16.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

Voor de eenmalige last in verband met de invoering van het Individueel Keuze Budget (IKB) is € 370.000,00 geraamd, de werkelijke last bedraagt € 397.000,00. Dit levert een nadeel van € 27.000,00 op.

De restant taakstelling op accommodatielasten uit het Ombuigingsplan 2014-2017 van € 31.000,00 is op dit onderdeel geraamd. De taakstelling is gerealiseerd op de programma's door het afstoten van gebouwen. Op dit onderdeel levert dit een nadeel op.

Van de raming voor het activiteitenfonds van € 11.000,00 resteert nog € 3.000,00.

In 2016 is een incidentele bijdrage van € 655.000,00 aan de verdubbeling van de N33 betaald. Ten opzichte van de raming van € 700.000,00 bedraagt het voordeel € 45.000,00. De bijdrage wordt gedekt uit de reserve Incidentele bestedingen.

Op apparaatskosten van algemene dekkingsmiddelen bedraagt het nadeel € 9.000,00. Overige afwijkingen leveren een voordeel van € 3.000,00 op.

Onvoorzien

Van het budget van € 36.000,00 voor onvoorziene uitgaven is in de voorjaarsnota 2016 een bedrag van € 19.000,00 ingezet. Het restant bedrag € 17.000,00, dit is een voordeel.

Algemene inkomsten

Het nadelige saldo tussen begroting en rekening bedraagt € 129.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

Voor onderuitputting van kapitaal- en exploitatielasten is in de begroting op dit onderdeel een correctiepost van € 100.000,00 opgenomen. In de rekening is het voordeel van de onderuitputting verantwoord op de verschillende programma's. Op dit onderdeel betekent dit een nadeel van € 100.000,00.

Als gevolg van het (vervroegd) aflossen van een geldlening door Vordering op Enexis BV hebben wij € 31.000,00 minder rente ontvangen dan geraamd.

Overige ontwikkelingen leveren een voordeel op van € 2.000,00.

Gemeentelijke eigendommen

Het voordelige saldo tussen begroting en rekening bedraagt € 3.000,00. Dit is het saldo van verschillende ontwikkelingen met marginale financiële consequenties.

Saldi kostenplaatsen

Het nadeel op saldi kostenplaatsen bedraagt € 1.030.000,00.

De mutaties voor het doorleiden van onttrekkingen aan reserves naar kostenplaatsen leveren ten opzichte van de begroting een voordeel op van € 49.000,00.

Een nadeel van € 1.079.000,00 heeft betrekking op het totaal van de apparaatskosten.

Op dit onderdeel is een voordeel van € 1.111.000,00 op apparaatskosten geraamd. Het werkelijke doorbelaste voordeel op de kostenplaatsen bedraagt € 32.000,00 waardoor op dit onderdeel een nadeel van € 1.079.000,00 is ontstaan (€ 1.111.000,00 - € 32.000,00).

Tegenover het nadeel van € 1.079.000,00 staat een voordeel op de programma's en het onderdeel Algemene uitgaven van afgerond € 886.000,00 (direct doorbelasten uren € 700.000,00 en indirect doorbelast € 186.000,00). Het verschil is € 193.000,00, hiervoor is op de kostenplaatsen € 115.000,00 geraamd.

Op het totaal van de apparaatskosten is er dan per saldo een nadeel van € 78.000,00 (€ 886.000,00 - € 1.079.000,00 + € 115.000,00), dit is toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering, onderdeel apparaatskosten.

Mutaties reserves

Toevoegingen (x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil
Financiering en belegging	569	662	93-
Algemene uitgaven	3.126	3126	0
Algemene inkomsten	0	1.899	1.899-
Saldi kostenplaatsen	16	16	0
Totaal toevoegingen	3.711	5.703	1.992-

Onttrekkingen (x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil
Algemene uitgaven	3.827	3782	45
Algemene inkomsten	0	1.899	1.899-
Gemeentelijke eigendommen	10	11	1-
Saldi kostenplaatsen	482	433	49
Totaal onttrekkingen	4.319	6.125	1.806-

Saldo mutaties	-608	422-	186-
-----------------------	-------------	-------------	-------------

Toelichting

Financiering en belegging

De toevoeging van rente aan bestemmingsreserves is € 93.000,00 hoger dan geraamd.

Algemene uitgaven

De onttrekking aan de reserve Incidentele bestedingen voor de incidentele bijdrage aan de verdubbeling van de N33 is € 45.000,00 lager dan geraamd.

Algemene inkomsten

Als gevolg van het aflossen van een geldlening door Enexis valt er een bedrag van € 1.899.000,00 vrij uit de algemene reserve (Essent). Dit bedrag is toegevoegd aan de reserve Verkoop aandelen Essent.

Saldi kostenplaatsen

Het saldo van de onttrekkingen aan reserves doorgeleid naar kostenplaatsen is € 49.000,00 lager dan geraamd.

B. Paragrafen

1. PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN

De gemeente heeft naast de uitkeringen van het Rijk meer inkomsten nodig om op diverse terreinen uitgaven te kunnen doen. Daarom heffen wij verschillende soorten belastingen. De belastingen zijn in twee groepen in te delen: algemene heffingen en bestemmingsheffingen. Over deze heffingen en de opbrengsten daarvan kunnen wij u de volgende informatie verschaffen.

Geraamde inkomsten ten opzichte van gerealiseerde opbrengsten

belastingsoort	geraamde opbrengst	gerealiseerde opbrengst	verschil
onroerende-zaakbelastingen	5.440.500	5.437.900	-2.600
afvalstoffenheffing	2.810.600	2.774.000	-36.600
rioolheffing	3.253.900	3.226.100	-27.800
grafrechten	50.000	44.400	-5.600
toeristenbelasting	90.500	87.500	-3.000
marktgeld	40.000	38.500	-1.500
liggelden en standplaatsvergoedingen Spoordok	34.400	30.500	-3.900
leges omgevingsverg./Wabo	175.000	171.600	-3.400
leges burgerzaken	282.000	305.200	23.200
Totaal	12.176.900	12.115.700	-61.200

Toelichting

De totale opbrengst van de onroerende-zaakbelastingen is nagenoeg gelijk aan de geraamde opbrengst.

De opbrengst van de afvalstoffenheffing is € 36.600,00 lager dan begroot. Dit wordt onder andere veroorzaakt door minder aanbiedingen in verband met afzonderlijk inzamelen van drankenkartons. Uw raad heeft bij het vaststellen van de begroting 2016 besloten het vastrecht vast te stellen op € 62,50 per halfjaar. De tarieven voor het aanbieden van afval zijn niet gewijzigd ten opzichte van 2015.

De gerealiseerde opbrengst rioolheffing is € 27.800,00 lager dan geraamd.

De opbrengst toeristenbelasting is geraamd op € 90.500,00. De werkelijke opbrengst is pas bekend nadat alle aangiftes over 2016 zijn ontvangen. De aanslagen over 2016 worden in de eerste helft van 2017 opgelegd.

De opbrengst van de leges voor de omgevingsvergunning (Wet Wabo) is € 3.400,00 lager dan begroot. Dit verschil is te verwaarlozen.

a. **Beleid ten aanzien van de lokale heffingen**

Het uitgangspunt voor het tarievenbeleid bij de afvalstoffenheffing, rioolheffing en de rechten (marktgeden, grafrechten en leges) is een kostendekkendheid van 100%. Op rekeningbasis bedragen de dekkingspercentages voor afvalstoffenheffing 105 voor rioolheffing 98 en voor marktgeld 103. Het beleid is dat overdekking c.q. onderdekking ten gunste c.q. ten laste komt van het rekeningsaldo, met uitzondering van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Hiervoor zijn afzonderlijke egalisereserves ingesteld. De egalisereserve afvalstoffenheffing bedraagt ultimo 2016 € 574.000,00. De egalisereserve rioolheffing is ultimo 2016 € 787.300,00.

b. **Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen**

Onroerende-zaakbelasting

De opbrengst voor 2016 is ten opzichte van de opbrengst voor 2015 met 3 procent verhoogd. Als gevolg van de resultaten van de herwaardering van alle WOZ-objecten zijn de tarieven naderhand zodanig aangepast dat de waardeontwikkeling geen invloed heeft op de geraamde ozb opbrengst.

De tarieven van de onroerende-zaakbelasting worden gesteld op een percentage van de WOZ-waarde. Deze tarieven zijn voor het belastingjaar 2016 als volgt vastgesteld:

woningen: 0,1626 % voor de eigenaar

niet-woningen:

0,2936 % voor de eigenaar

0,2561 % voor de gebruiker

Afvalstoffenheffing

De gemeente hanteert een Diftar (gedifferentieerde tarieven) systeem voor de afvalstoffenheffing. Voor alle woningen geldt in 2016 een vastrecht van € 62,50 per halfjaar. Het vastrecht is ten opzichte van 2015 verhoogd met € 6,50 per halfjaar. Het tarief voor het vastrecht is kostendekkend.

Naast het vastrecht wordt een afvalstoffenheffing geheven voor de aanbiedingen van de grijze en groene minicontainers en voor de inworpen in een ondergrondse container. De tarieven voor het aanbieden van afval zijn niet gewijzigd ten opzichte van 2015.

Rioolheffing

Van de eigenaren van op de gemeentelijke riolering aangesloten percelen (woningen en niet-woningen) wordt een rioolheffing geheven. Voor de rioolheffing zijn twee tarieven vastgesteld: voor percelen of een zelfstandig gedeelte daarvan € 202,00 en voor een garagebox die als een zelfstandig WOZ-object wordt aangemerkt € 21,00.

Toeristenbelasting

Het tarief voor de toeristenbelasting is € 0,75 per persoon per overnachting. De heffing van de toeristenbelasting over 2016 vindt plaats op basis van aangifte van het aantal overnachtingen.

Marktgeden

Voor een kostendekkende exploitatie van de markten, zijn op basis van de geraamde uitgaven de marktgeldtarieven voor 2016 verhoogd ten opzichte van de tarieven voor 2015. De tarieven voor 2016 zijn: € 0,47 per vierkante meter voor de markt in Stadskanaal en € 1,90 per strekkende meter voor de markt in Musselkanaal.

Spoordok

De gemeentelijke jachthaven Spoordok aan de Havenkade in Musselkanaal is aangelegd voor de vaarrecreatie. Bij de jachthaven zijn enkele voorzieningen aangebracht, waar de vaarrecreanten gebruik van kunnen maken. De gebruiker van een vaartuig is voor het innemen van een ligplaats in het Spoordok liggeld verschuldigd. Het tarief is vastgesteld op € 11,00 per vaartuig per dag. Daarnaast zijn er bij het Spoordok standplaatsen voor campers. Het tarief voor het innemen van een standplaats bedraagt € 9,50 per dag.

Leges

Voor diverse vormen van dienstverlening worden leges geheven. De belangrijkste leges zijn de leges voor de omgevingsvergunning (Wet Wabo) en de leges voor verschillende producten van burgerzaken.

c. **Lokale lastendruk**

De gemiddelde belastingdruk per particulier huishouden is als volgt:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
onroerendezaakbelasting, eigenarendeel	€ 222,00	€ 216,00
afvalstoffenheffing	" 203,80	" 204,85
rioolheffing	<u>" 202,00</u>	<u>" 202,00</u>
Totaal	€ 627,80	€ 622,85

De WOZ-waarde die voor het jaar 2016 wordt gehanteerd is gebaseerd op de waardepeildatum 1 januari 2015. De gemiddelde WOZ-waarde per woonruimte in de gemeente Stadskanaal bedroeg € 137.000,00. Voor de afvalstoffenheffing is van een gemiddeld bedrag per huishouden van € 203,80 uitgegaan. Dit bedrag is berekend op basis van vastrecht plus een gemiddeld aantal van 12 ledigingen van de grijze container (restafval) en 4 ledigingen van de groene container (gft-afval). De gemiddelde belastingdruk in 2016 was (€ 627,80 min € 622,85) € 4,95 hoger dan in 2015.

d. **Kwijtscheldingsbeleid**

De gemeente Stadskanaal hanteert al jaren een ruimhartig kwijtscheldingsbeleid. Particulieren kunnen, als zij geen vermogen en geen betalingscapaciteit hebben, in aanmerking komen voor kwijtschelding van afvalstoffenheffing, onroerendezaakbelasting, rioolheffing en het jaarlijks recht voor het schoonhouden van graven. Ook voor verschillende leges, zoals paspoort- en rijbewijsleges, kan kwijtschelding worden verleend.

Voor 2016 is het kwijt te schelden bedrag geraamd op € 150.000,00. Na afloop van het jaar is gebleken dat er € 178.000,00 is kwijtgescholden.

2. PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Algemeen

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat (de uitvoering van) het beleid veranderd moet worden. De omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is afhankelijk van de risico's die de gemeente loopt.

Deze paragraaf geeft de actuele stand van het weerstandsvermogen en de risico's van de gemeente zoals bekend bij het opstellen van de jaarrekening.

Er is onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Bij de incidentele weerstandscapaciteit gaat het voornamelijk om de omvang van de algemene reserves en bestemmingsreserves (eigen vermogen) en de incidentele risico's. Met structurele weerstandscapaciteit worden middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers met structurele financiële effecten op te vangen.

Daarnaast zijn in de paragraaf financiële kengetallen op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgenomen. De kengetallen zijn beoordeeld in relatie tot de financiële positie.

Beoordeling weerstandsvermogen

Voor de omvang van de weerstandscapaciteit wordt een norm gehanteerd waarbij de verhouding tussen de beschikbare capaciteit en de benodigde capaciteit wordt uitgedrukt in de ratio weerstandscapaciteit:

$$\frac{\text{Beschikbare capaciteit}}{\text{Benodigde capaciteit (af te dekken risico's)}}$$

De ratio is bepaald op 1,15. Hierbij worden geen maatregelen getroffen zolang de ratio boven de 1 blijft. Wanneer de ratio tijdens een monitor > 1,3 blijkt te zijn betekent dit dat de weerstandscapaciteit meer dan voldoende is. Indien de ratio < 1 blijkt te zijn moet worden overwogen of er maatregelen nodig zijn.

In het kader van de benodigde weerstandscapaciteit wordt de algemene reserve minimaal gehandhaafd op € 8 miljoen. Bij het vaststellen van het algemene weerstandsvermogen wordt rekening gehouden met risico's op het gebied van grondexploitatie en de reserves die betrekking hebben op grondexploitatie. Hiervoor wordt geen afzonderlijk weerstandsvermogen aangehouden.

Weerstandsvermogen per 31 december 2016

(x € 1.000)

	Rekening	Begroting*
Beschikbare weerstandscapaciteit (a)	€ 30.415	€ 27.700
Benodigde weerstandscapaciteit (b)	€ 9.894	€ 8.700
Weerstandsvermogen (a-b)	€ 20.521	€ 19.000
Ratio weerstandscapaciteit (a/b)	3,07	3,18

*geactualiseerd Perspectiefnota 2017-2020

Ten opzichte van de (bijgestelde) begroting is het weerstandsvermogen € 1,5 miljoen groter.

De beschikbare weerstandscapaciteit is per saldo € 2,7 miljoen hoger. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- een voordeel op het rekeningresultaat 2016 van € 1,8 miljoen. In de Perspectiefnota 2017-2020 is rekening gehouden met een nadeel van € 0,4 miljoen. Het rekeningresultaat is € 1,4 miljoen voordelig;
- lagere onttrekkingen van totaal € 1,1 miljoen door uitgestelde investeringen die ineens ten laste van de reserves komen;
- (nog) niet in de begroting opgenomen toevoegingen aan reserves van totaal € 0,5 miljoen;

en daar tegenover

- onttrekkingen van totaal € 0,7 miljoen aan de algemene reserve in verband met afwaarderingen en het vormen van voorzieningen voor de grondexploitatie.

Ten opzichte van de (bijgestelde) begroting is de benodigde weerstandscapaciteit € 1,2 miljoen hoger. Enerzijds is € 1,8 miljoen meer risico opgenomen, dit betreft een abusievelijk niet in de begroting opgenomen schuldrestant van gewaarborgde geldleningen en het in de najaarsnota 2016 genoemde bedrag van € 1,2 miljoen voor het doorbetalingsrisico op de vijf-jaarlijkse afrekening. Anderzijds is het risico op de grondexploitatie € 0,1 miljoen lager en is het risico op de dividendopbrengst vervallen (€ 0,5 miljoen).

Op basis van de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit van € 30,4 miljoen per 31 december 2016 is de ratio 3,07. Indien het bedrag van de uitgestelde investeringen in 2016 nog volledig onttrokken wordt aan de reserves daalt de ratio naar 2,96. Uitgaande van de vastgestelde ratio van 1,15 is de beschikbare capaciteit dus ruim voldoende voor de dekking van de lopende (incidentele) risico's.

Hierbij moet wel rekening gehouden worden met een mogelijke inzet van de algemene reserve voor structurele risico's (zie structurele weerstandscapaciteit). De structurele lasten behoren structureel gedekt te zijn binnen de begroting en de meerjarenraming. Incidenteel kunnen voor tegenvallende lastenontwikkelingen echter wel bedragen onttrokken worden aan de algemene reserve.

Berekeningen

Beschikbare weerstandscapaciteit (a)

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit wordt gevormd door het eigen vermogen (reserves) per balansdatum. Een deel hiervan is in beginsel niet vrij besteedbaar omdat mutaties direct consequenties hebben voor de exploitatie en dus voor de structurele weerstandscapaciteit.

Ontwikkeling reservepositie

Per 31 december 2016 bedraagt het totaal van de reserves € 54,9 miljoen, waarvan € 15,2 miljoen algemene reserve en € 39,7 miljoen bestemmingsreserves. Het totaal van de reserves is ten opzichte van de stand per 1 januari 2016 (€ 56,6 miljoen, inclusief het rekeningresultaat van 2015) met € 1,7 miljoen afgenomen. Dit is enerzijds het gevolg van rentetoevoegingen aan bestemmingsreserves van € 0,7 miljoen en anderzijds het negatieve saldo van mutaties van € 2,4 miljoen.

Rekeningsaldo

Het rekeningsaldo 2016 is € 1.424.000,00 voordelig. In hoofdstuk 1 Algemeen beeld van de rekening wordt voorgesteld het positieve resultaat toe te voegen aan de algemene reserve.

Totaal per 31 december 2016

Omvang algemene reserve	€	15.185.000,00
Omvang bestemmingsreserves	"	<u>39.727.000,00</u>
	€	54.912.000,00
Niet vrij besteedbaar:		
Algemene reserve/verkoop aandelen Essent	€	1.330.000,00/-
Bestemmingsreserve verkoop aandelen Essent	"	12.900.000,00/-
Bestemmingsreserve bijdragen in kosten activa	"	<u>11.691.000,00/-</u>
	€	28.991.000,00
Rekeningresultaat 2016	"	<u>1.424.000,00</u>
Beschikbare weerstandscapaciteit (a)	€	30.415.000,00

Benodigde weerstandscapaciteit (b)

Risico's die van materiele betekenis zijn maken deel uit van het weerstandsvermogen. Alleen de risico's met een financieel belang van meer dan € 300.000,00 zijn opgenomen.

Borgstellingen geldleningen

De gemeente Stadskanaal waarborgt voor de volgende geldleningen de betaling van rente en aflossing of fungeert als achtervang.

Geldleningen aan woningbouwcorporaties

De financiële risico's die aan deze garanties zijn verbonden, zijn overgedragen aan de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw. De gemeente en het Rijk blijven ieder wel voor 50% op achtervang aanspreekbaar. Deze achtervang is gerelateerd aan de omvang van het waarborgfonds. Door de omvang van het fonds en de financiële constructie is het risico voor de gemeente gering. Mocht de gemeente echter wel worden aangesproken op de achtervang, dan zal dit in de vorm van het verstrekken van een renteloze lening zijn. Deze lening zal dan worden opgenomen als risico.

Geldleningen aan eigenaren van particuliere woningen

Het Waarborgfonds Eigen Woningen verstrekt Nationale Hypotheek Garantie (NHG) voor aankoop en verbetering van woningen aan particulieren. Daarmee worden voor de geldgevers de risico's beperkt en profiteren de geldnemers van een lagere rente. Met het waarborgfonds is een overeenkomst gesloten waarin de achtervang voor bestaande leningen van particulieren is geregeld. De achtervangfunctie (de gemeenten samen met het Rijk) kan door het waarborgfonds worden aangesproken, in de vorm van renteloze leningen, als het garantievermogen te laag is.

Geldleningen aan instellingen voor ouderenhuisvesting

Het schuldrestant van de leningen aan zorginstellingen die werkzaam zijn in onze gemeente bedraagt per 31 december 2016 € 4.976.000,00. Het financiële risico van deze leningen ligt volledig bij de gemeente. Uitgangspunt is dat eventuele nieuwe leningen aan zorginstellingen door deze instellingen worden ondergebracht bij de stichting Waarborgfonds voor de zorgsector (Wfz).

Geldleningen aan instellingen

Het schuldrestant van de leningen aan het Noorderpoortcollege bedraagt per 31 december 2016 totaal € 620.000,00. Het financiële risico van dit bedrag ligt bij de gemeente. Omdat het schuldrestant abusievelijk te laag geraamd was is dit risico in de begroting niet meegenomen.

Vorderingen

Vordering op Enexis NV

Het schuldrestant van de achtergestelde lening aan Enexis (voorheen Essent) van € 462.000,00 is in 2016 afgelost. Hiermee is het risico vervallen.

Vordering op Vordering op Enexis BV

In 2016 is de derde tranche van de door de aandeelhouders verstrekte geldleningen aan Vordering op Enexis BV afgelost. Het schuldrestant per 31 december 2016 bedraagt dan € 1.329.000,00.

Duurzaamheidsleningen

Het totaal van verstrekte duurzaamheidsleningen is per 31 december 2016 € 537.000,00. Het financiële risico van deze leningen is niet gedekt.

Startersleningen

Het totaal van verstrekte startersleningen is per 31 december 2016 € 1.711.000,00. Het financiële risico wordt gedekt doordat startersleningen (als 2^e hypotheek) onder de zekerheidsstelling van het Waarborgfonds Eigen Woningen vallen en daarmee geborgd zijn.

Indirect loopt de gemeente wel (beperkt) risico door de achtervangfunctie voor het Waarborgfonds Eigen woningen die de NHG verstrekt (zie onder borgstellingen geldleningen).

Grondexploitatie

Jaarlijks wordt bekeken of er complexen afgewaardeerd moeten worden om de risico's bedrijfseconomisch te dekken. Per balansdatum zijn de boekwaarden beoordeeld, op basis hiervan is totaal € 678.000,00 afgewaardeerd of voorzien. Per 31 december 2016 is de (netto) boekwaarde € 2.320.000,00.

Voor het risico wordt een percentage van 10% gehanteerd van de totale boekwaarde van onderhanden werk. In het begrotingsjaar is het risico bijgesteld naar € 340.000,00. Op basis van de werkelijke boekwaarde per 31 december 2016 bedraagt het risico € 232.000,00.

Overige risico's

Dividend

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de begroting is een risico van € 530.000,00 genoemd in verband met te ontvangen dividendopbrengsten op de aandelen van Enexis NV en NV Bank Nederlandse Gemeenten. De raming voor dividend is in het begrotingsjaar bijgesteld naar € 481.000,00. Dit bedrag is ontvangen waardoor het risico is vervallen.

Hersanering voormalig gasfabriekterrein

Er loopt een juridische procedure om te komen tot ontbinding van de overeenkomst met de aannemer van de sanering van het voormalige gasfabriekterrein en in verband hiermee het vorderen van schadevergoeding. De rechtbank Noord Nederland heeft op 15 maart 2017 uitspraak gedaan en ons grotendeels in het ongelijk gesteld. Wij gaan in hoger beroep tegen deze uitspraak.

Omdat de uitkomst van de procedure onzeker is, bestaat er een (financieel) risico dat de kosten voor hersanering van het terrein voor rekening van de gemeente komen. Indicatief gaat het om een bedrag van € 1.000.000,00.

Mercurius Business Park (MBP)

In oktober 2014 is door ons het voormalige Philipsterrein aangekocht en in maart 2015 weer verkocht aan Mercurius Business Park BV. Het juridisch eigendom is daarmee in handen van MBP BV gekomen, de feitelijke levering (overdracht van het economisch eigendom) vindt plaats na oplevering van de milieusanering. De kosten van de sanering worden gedekt door een bijdrage van de provincie Groningen en de gemeente. Voor het gemeentelijk aandeel in de kosten van de sanering is in de jaarrekening 2014 een voorziening getroffen. Op basis van (verkennende) bodemonderzoeken zijn nieuwe bodemverontreinigingen aangetroffen. De verontreiniging, en dus ook de sanering, is groter van omvang dan vooraf is aangenomen. De nu geraamde kosten bedragen ca. € 2,0 miljoen meer dan de oorspronkelijke raming. Wij zijn opnieuw in overleg met de provincie en doen een beroep op een extra financiële bijdrage. In de jaarrekening 2016 is voorzichtigheidshalve het gehele bedrag voorzien.

Het risico bestaat dat de kosten, en daarmee de bijdrage van de gemeente, nog verder toenemen dan nu is voorzien. Dit risico is nu niet kwantificeerbaar.

Lokaal onderwijsbeleid algemeen

Het schoolbestuur Stichting Primenius heeft bezwaar ingediend tegen het vaststellen van het overschrijdingspercentage voor de vijfjaarlijkse afrekening. Het college van Gedeputeerde Staten (GS) heeft de vordering van de stichting afgewezen. Tegen deze afwijzing heeft de stichting beroep aangetekend bij de rechtbank Noord Nederland. In juli 2016 heeft de rechtbank een tussenuitspraak gedaan. Naar aanleiding van een uitgebreide feitenwisseling heeft de rechtbank besloten een tweede hoorzitting te houden. Daarna zal de rechtbank uitspraak doen. Tegen een ongunstige uitspraak van de rechtbank kan de gemeente in hoger beroep gaan.

In de najaarsnota 2016 is in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing gemeld dat het doorbetalingsrisico maximaal € 1,2 miljoen bedraagt. In de begroting is met kwantificering van het risico nog geen rekening mee gehouden.

Diversen

In algemene zin loopt de gemeente risico's met betrekking tot de volgende onderwerpen:

- planschadeclaims;
- fiscale wet- en regelgeving;
- rijksvergoeding inkomensvoorziening (BUIG);
- wachtgeldverplichtingen.

Bij het opstellen van de jaarrekening waren met betrekking tot deze onderwerpen geen risico's met een financieel belang van meer dan € 300.000,00 bekend.

Totaal risico's per 31 december 2016

Gewaarborgde geldleningen	€	5.596.000,00
Vorderingen	"	1.866.000,00
Grondexploitatie	"	232.000,00
Overige risico's	"	<u>2.200.000,00</u>
Benodigde weerstandscapaciteit (b)	€	9.894.000,00

Structurele weerstandscapaciteit

Tegenvallers en risico's van structurele aard met financiële gevolgen voor de langere termijn kunnen in beginsel niet worden gedekt uit de incidentele weerstandscapaciteit. Zodra structurele risico's zich voordoen zullen deze moeten worden vertaald naar de meerjarenbegroting.

De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door structurele begrotingsoverschotten en/of maatregelen die structurele middelen genereren.

In het hoofdstuk Financiële beschouwingen van de Voorjaarsnota 2017 is een stand van zaken van het lopende ombuigingsplan (2016-2019) opgenomen.

De ontwikkeling van de begrotingspositie in de begroting 2017 en de aanwezige structurele risico's hebben daarnaast geleid tot het nemen van extra maatregelen om begrotingstekorten te voorkomen.

Desondanks blijft de begrotings- en financiële positie onder druk staan. De Perspectiefnota 2018-2021 geeft een actueel inzicht in het financiële meerjarenperspectief.

Financiële kengetallen

Kengetal	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Netto schuldquote	19%	28%	23%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen	14%	22%	20%
Solvabiliteitsratio	54%	55%	51%
Grondexploitatie	3%	4%	2%
Structurele exploitatieruimte	2,5%	-0,3%	4,4%
Belastingcapaciteit	88%	88%	88%

Algemene toelichting

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. De hoogte van de schuld die de gemeente kan dragen hangt in belangrijke mate af van de hoogte van de inkomsten. Het kengetal geeft de netto schuld als aandeel van de inkomsten uitgedrukt in procenten. Het kengetal wordt zowel inclusief als exclusief alle verstrekte geldleningen berekend. Hiermee wordt in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte geldleningen is en betekent voor de schuldenlast. Een netto schuldquote tussen 0% en 100% wordt als normaal beschouwd, boven 100% is er weinig leencapaciteit over. Voor een gemeente geldt als indicatie voor een zeer hoge schuld een maximale norm van 130%.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het kengetal drukt het eigen vermogen uit als percentage van het balanstotaal. Normaal bevindt de ratio van een gemeente zich tussen 20% en 70%. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves, gedeeld door de totale baten (exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Het kengetal geeft aan welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Het kengetal grondexploitatie is van belang om te kunnen beoordelen of de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie. Het geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale geraamde baten. De waarde van de grond is het totaal van de geraamde boekwaarde van de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie. Het percentage geeft een indicatie van het risico, hoe lager het percentage des te geringer het risico.

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de ruimte die de gemeente heeft om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Het kengetal geeft weer hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar worden uitgedrukt in een percentage van het landelijk gemiddelde in het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar.

Beoordeling kengetallen in relatie tot de financiële positie

Voor de beoordeling van de financiële positie moeten de kengetallen in samenhang worden gezien. Ze geven voldoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. De opeenvolgende (rekening)jaren laten de trendmatige ontwikkelingen zien.

Op basis van bovenstaande kengetallen concluderen wij dat onze financiële positie per balansdatum **goed** is.

- De schuldenlast is relatief laag, de netto schuldquote ligt ruim onder de maximale norm van 130%.
- De solvabiliteitsratio blijft redelijk constant. Met een percentage van 51 zijn we voldoende in staat aan onze verplichtingen te voldoen.
- De verhouding tussen de totale boekwaarde van de grondexploitatie en het totaal van de baten is 2%. Per balansdatum zijn gronden afgewaardeerd of voorzien. De overige boekwaarden zijn reëel en kunnen naar verwachting worden terugverdiend.
- Het kengetal structurele exploitatieruimte is in 2016 positief (4,4%). Ten opzichte van de rekening 2015 is er een positieve ontwikkeling. Ondanks dat er in 2017 naar aanleiding van de begrotingspositie maatregelen zijn genomen om de structurele ruimte in de meerjarenraming te vergroten, blijft de ontwikkeling van de structurele exploitatieruimte een risico.
- Voor het opvangen van structurele tegenvallers is belastingcapaciteit aanwezig. Inzet hiervan is onderdeel van de in de begroting 2017 genomen maatregelen.

Voor incidentele tegenvallers is er ruim voldoende incidentele weerstandscapaciteit (zie onder weerstandsvermogen). Inzet hiervan is wel van invloed op de solvabiliteitsratio.

3. PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Inleiding

Deze paragraaf betreft het onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Hierbij gaat het om wegen, groen, water, riolering en gebouwen. Deze onderwerpen komen voor in de diverse beleidsvelden. De informatie in deze paragraaf is daarmee een horizontale dwarsdoorsnede van de begroting.

De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan zijn bepalend voor het voorzieningenniveau in de gemeente. Het beleid is gericht op het uitvoeren van het noodzakelijke onderhoud en het zoveel mogelijk voorkomen van (potentieel zeer kostbaar) achterstallig onderhoud.

Op 27 januari 2014 is de Kadernota kwaliteit Openbare Ruimte door u vastgesteld. De nota geeft het kader weer voor de inrichting van het onderhoud en het beoogde onderhoudsniveau voor openbaar groen, water, riolering, wegen, openbare verlichting, speelplaatsen en kunstwerken. De volgende kadernota wordt in 2017 vastgesteld.

In het ombuigingsplan 2014-2017 is een bezuiniging opgenomen voor het grijs- en groenonderhoud van structureel € 650.000,00 (in 2014 € 150.000,00, in 2015 € 325.000,00, in 2016 € 475.000,00 en in 2017 € 650.000,00). De taakstelling voor 2016 bedraagt dus € 150.000,00 en is via het ombuigingsplan 2016-2019 met ingang van 2016 structureel verhoogd met € 90.000,00. Bij de uitvoering van het onderhoud in 2016 is daardoor rekening gehouden met een totale bezuiniging van € 240.000,00.

In 2016 is het vullen van het integraal beheersysteem met areaalgegevens van wegbeheer, groen, kunstwerken en gebouwen afgerond. Binnen dit op de Basiskaart Grootschalige Topografie (BGT) gebaseerde systeem is het onderhoud van de verschillende disciplines op elkaar afgestemd. Het integrale beheerssysteem is vanaf mei 2016 operationeel.

Wegen & Bruggen

Algemeen onderhoud wegen

Het vaststellen van het benodigde wegonderhoud is uitgevoerd op basis van het wegbeheerssysteem. Om dit systeem te voeden worden elke twee jaar de wegen visueel geïnspecteerd. De onderhoudsbehoefte wordt sterk bepaald door verkeersbelasting en weersomstandigheden. In 2015 heeft de laatste weginspectie plaatsgevonden. Op basis van deze input, het beschikbare budget en de minimaal gewenste kwaliteitsniveaus (vastgelegd in de Kadernota kwaliteit Openbare Ruimte) is de uitvoeringsplanning vastgesteld. Door de taakstellende bezuinigingen in het afgelopen decennium is het onderhoudsbudget en daarmee het onderhoud verder onder druk komen te staan.

Dagelijks onderhoud

Dit zijn de activiteiten die tot de dagelijkse werkzaamheden behoren zoals vegen, kleine reparaties aan verhardingen, klein herstelwerk, belijning en het herstraten van een deel van de weg. In de begroting 2016 is hiervoor € 902.000,00 geraamd. Voor het dagelijks onderhoud is de raming gebaseerd op ervaringscijfers. De werkelijke besteding bedraagt € 889.000,00 en dit is € 13.000,00 minder.

In 2013 hebt u besloten de berm in het buitengebied te verharderen. Als gevolg van het aanbestedingsvoordeel was er een restant krediet ontstaan van € 250.000. Nadat de geplande werkzaamheden zijn uitgevoerd heeft er in 2015 opnieuw een inventarisatie plaatsgevonden. Uit de inspectie bleek dat van meer wegen de berm aan groot onderhoud toe waren. Door slim gebruik te maken van de BDU regeling komen ook deze kosten in aanmerking voor de 50% subsidie regeling. U hebt vervolgens besloten het aanbestedingsvoordeel in te zetten voor het verharderen van deze berm. Deze werkzaamheden zijn in 2016 uitgevoerd.

Groot onderhoud

Dit zijn grotere, planmatige maatregelen met als doel de structurele achteruitgang van een object te vertragen en weer aan de technische richtlijnen te laten voldoen. De werkzaamheden zijn ingrijpend van aard op een groot deel van de wegen. Voorbeelden zijn het herstraten van een weg en het aanbrengen van nieuwe asfaltdekkingen. Projectmatig onderhoud is het groot onderhoud dat plaatsvindt op basis van een beheerprogramma. De kosten voor groot onderhoud kunnen sterk variëren van jaar tot jaar. Om pieken te voorkomen wordt de gemiddelde onderhoudsbehoefte over vier jaren vastgesteld.

In de begroting 2016 is € 744.000,00 geraamd voor het groot onderhoud aan wegen. Op hoofdroutes (wegen met een ontsluitingsfunctie) is preventief onderhoud uitgevoerd omdat deze wegen (meest asfalt) het gevoeligst zijn voor schade als gevolg van verkeersbelasting in combinatie met weersinvloeden. Op alle overige wegen, de woonstraten en wegen in het buitengebied, is curatief onderhoud (vanuit verkeersveiligheid noodzakelijk onderhoud) uitgevoerd. De werkelijk bestede kosten in 2016 bedragen €764.000,00 en dit is € 20.000,00 meer.

Als onderdeel van de reconstructie van de N366 is de aansluiting Onstwedderweg (N974) enkele jaren geleden verwijderd. De N974 is hiermee een lokale verbinding geworden met hoofdzakelijk bestemmingsverkeer. In 2015 heeft de provincie daarom de N974 overdragen aan onze gemeente. De reconstructie is in 2016 uitgevoerd.

Onderhoud kunstwerken

Het noodzakelijke onderhoud ten behoeve van de veiligheid en de werking van beweegbare bruggen heeft plaatsgevonden. Na de inventarisatie in 2015 zijn in 2016 alle kunstwerken opgenomen in het beheersysteem GBI. In de begroting 2016 is voor bruggen € 306.000,00 geraamd voor dagelijks onderhoud, inspectiekosten, klein onderhoud, storingen, stroom en water. De werkelijk bestede kosten in 2016 bedragen € 277.000,00, dit is € 29.000,00 minder.

Voor het noodzakelijke groot onderhoud ten behoeve van veiligheid en de werking van beweegbare bruggen was in 2016 via het meerjarenprogramma vervangingsinvesteringen € 415.000,00 beschikbaar. Er hebben geen uitgaven plaatsgevonden. De middelen blijven voor dit doel beschikbaar.

Openbare verlichting

In 2015 is na een Europese aanbestedingsprocedure een nieuw contract afgesloten voor het onderhoud, beheer en de vervanging van de openbare verlichting voor een periode van tien jaar. Conform het beleidsplan openbare verlichting is binnen het nieuwe contract een deel van de afgeschreven lichtmasten vervangen door masten met energiezuinige verlichting (LED). Hiervoor was in de begroting 2016 een krediet beschikbaar van € 435.000,00 (inclusief een restant krediet van € 95.000,00 vanuit 2015). In 2016 is voor € 473.000,00 aan vervanging gerealiseerd en hiermee is al € 38.000,00 besteed van het krediet dat in 2017 beschikbaar komt.

Ten behoeve van het reguliere onderhoud van de openbare verlichting (onderhoud, storingen en remplace) is € 185.000,00 opgenomen in de begroting 2016. Voor het werkelijk noodzakelijk uitgevoerde onderhoud bedragen de kosten in 2016 bedragen € 146.000,00, dit is een voordeel van € 39.000,00.

Groen

Het groenonderhoud wordt uitgevoerd op basis van de beeldkwaliteit conform de Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte en de kwaliteitscatalogus van de CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de grond en Weg en waterbouw en de verkeerstechniek). Binnen het groenonderhoud vallen ook de sportvelden en het groen rond de begraafplaatsen.

Door de taakstellende bezuiniging van op groen (wijkonderhoud) in het laatste decennium is het budget en daarmee het onderhoud onder druk komen te staan. Dit wordt meer en meer visueel waarneembaar in het beeld van de openbare ruimte.

Er was in 2016 € 2.952.000,00 beschikbaar voor groenonderhoud, binnen dit budget is ook het onderhoud aan bermen en bermsloten (€ 425.000,00) uitgevoerd. De werkelijke kosten bedragen € 3.110.000,00, dit is € 158.000,00 meer. Enkele oorzaken van deze overschrijding zijn het onderhoud aan bomen door de toenemende leeftijd en aantasting van bomen, maatregelen op basis van de flora en fauna wet (roekenoverlast) en een toename van het aantal kleine reparaties als gevolg van het afnemend kwaliteitsniveau.

Speelplaatsen

Voor het dagelijks onderhoud van speelplaatsen was € 143.000,00 beschikbaar, hiervan is € 115.000,00 besteed, dit is € 28.000,00 minder. De afgelopen jaren is groot onderhoud op speelplaatsen uitgevoerd, zijn speelplaatsen vervangen, uitgebreid of verplaatst. Voor vervanging en renovatie van speeltoestellen is een budget van € 22.000,00 beschikbaar, er is voor € 8.000,00 aan maatregelen gerealiseerd waardoor een voordeel van € 14.000,00 is gerealiseerd.

Water en riolering

In plaats van een nieuw gemeentelijk rioleringsplan (GRP) is in het kader van de samenwerking Waterketen, fase 3 in clusterverband (cluster Groningen-Oost in casu de gemeenten Bellingwedde, Oldambt, Stadskanaal en Vlagtwedde) in 2015 voor de periode 2016-2020 gezamenlijk een afvalwaterplan opgesteld.

In het afvalwaterplan worden behalve het GRP in dit cluster meerdere taken en/of opdrachten gezamenlijk opgepakt en uitgevoerd. De samenwerking moet leiden tot vermindering van kosten voor alle deelnemers. In 2016 is onder andere de aanleg van de regenwaterriolering Dorpsstraat-Kampvennen, is de afwatering van de rotonde Dorpsstraat-N365, de hoofdwatgang in de Kampvennen en het aanpassen van de vijver bij de waterbergende bassin in de Kampvennen uitgevoerd.

Op basis van het GRP is voor het dagelijks onderhoud van de riolering in 2016 € 818.000,00 beschikbaar, de werkelijke kosten bedragen € 930.000,00. Op basis van de inspecties en/of klachten zijn reparaties aan het rioolstelsel uitgevoerd waardoor het onderhoudsbudget voor riolen en gemalen uiteindelijk per saldo dus met € 112.000,00 is overschreden.

In de periode 2012-2016 zijn, zoals vastgelegd in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2010-2015, watergangen gebaggerd. Voor 2016 was voor baggerwerkzaamheden € 481.000,00 beschikbaar, hiervan is € 413.000,00 besteed waardoor voor 2017 nog € 68.000,00 beschikbaar is voor het afronden van de baggerwerkzaamheden uit het bestek "Baggerwerkzaamheden 2015-2016".

Sportvelden

In 2015 is het beheersplan sportvelden vastgesteld. Op basis van het beheerplan sportvelden wordt het onderhoud van de sportvelden uitgevoerd.

Voor het reguliere groenonderhoud is € 152.000,00 opgenomen in de begroting 2016 en voor het reguliere onderhoud voor velden € 226.000,00. Per saldo is er € 69.000,00 meer besteed. De overschrijding is veroorzaakt doordat wij de velden organisch zijn gaan beheren. Het gevolg hiervan is dat mollen en engerlingen steeds meer schade toebrengen aan de sportvelden. De bestrijding van deze ongewenste diersoorten op de velden leverden een overschrijding op.

Gebouwen

Met behulp van het beheerprogramma is het noodzakelijke reguliere onderhoud aan gebouwen bepaald. Het reguliere onderhoud bestaat uit onder andere het schilderen en kleine reparaties. Op basis van bijgestelde kwaliteitsniveaus was € 539.000,00 beschikbaar. Het noodzakelijke onderhoud voor de instandhouding van gebouwen heeft plaatsgevonden. De werkelijk bestede kosten bedragen € 475.000,00 en dit levert een voordeel op van € 64.000,00. Dit is het saldo van de onderhoudslasten van ruim 80 gebouwen. Er is terughoudend, maar wel verantwoord, met het uitvoeren van onderhoud omgegaan.

Investerings

Op beschikbare kredieten voor vervangingsinvesteringen (€ 1.714.000,00) is totaal € 774.000,00 uitgegeven.

	<i>Begroting</i>	<i>Rekening</i>	<i>Verschil</i>
Bruggen (voormalige stadsbezittingen)	306	277	29
Riolering – GRP 2010-2015	1.077	426	651
Gebouwen	331	71	260

Bruggen

Niet alle onderhoud aan beschoeiingen is in 2016 uitgevoerd waardoor een restant krediet van € 29.000,00 resteert.

Riolering

Het verschil is ontstaan doordat geplande investeringen voor vervanging, renovatie en relining nog niet (volledig) zijn uitgevoerd. Het gaat met name om kredieten die binnen het kader van het GRP beschikbaar zijn gesteld. Verschillende projecten zijn aanbesteed en worden in 2017 afgerond.

Gebouwen

Op basis van het beheerssysteem Planon zijn in 2016 drie kredieten (totaal € 180.000,00) beschikbaar gesteld voor vervangingsinvesteringen. Daarnaast is uit voorgaande jaren nog € 151.000,00 beschikbaar voor zes vervangingsinvesteringen. Totaal was daarmee € 331.000,00 beschikbaar. Per saldo is € 71.000,00 besteed en kan € 28.000,00 aan geraamd krediet vervallen waardoor voor uitvoering in 2017 nog € 232.000,00 resteert. Een aantal vervangingsinvesteringen is nog niet uitgevoerd omdat bij inspectie is gebleken dat de geplande maatregelen nog iets kunnen worden uitgesteld.

4. PARAGRAAF FINANCIERING

Het financieringsstatuut geeft de infrastructuur voor het uitvoeren van de treasuryfunctie. Deze paragraaf is het instrument voor het sturen en beheersen van, verantwoord en toezicht houden op de treasuryfunctie.

Dagelijks is er aandacht voor het liquiditeitenbeheer van onze gemeente om zo efficiënt mogelijk in de behoefte aan dagelijkse financieringsmiddelen te voorzien.

Voor het beheersen van renterisico's gelden twee richtlijnen. Het gaat hierbij om de renterisiconorm en de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal bedraagt voor 2016 € 108,3 miljoen waarmee de renterisiconorm uitkomt op € 21,7 miljoen.

Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1.000)

Stap	Variabelen Renterisico(norm)	Begroting 2016	Rekening 2016
(1)	Renteherzieningen	0	0
(2)	Aflossingen	1.300	1.300
(3)	Renterisico (1+2)	1.300	1.300
(4)	Renterisiconorm	21.700	21.700
(5a)=(4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	20.400	20.400
(5b)=(3>4)	Overschrijding renterisiconorm	0	0
Berekening	Renterisiconorm		
(4a)	Begrotingstotaal	108.300	
(4b)	Percentage regeling	20	
(4) = (4a x 4b/100)	Renterisiconorm (van alleen jaar T)	21.700	

In 2016 zijn geen geldleningen in aanmerking gekomen voor renteherziening. Uit bovenstaande tabel blijkt dat onze gemeente ruim binnen de renterisiconorm is gebleven.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de limiet aan voor de vlottende schuld van een gemeente. Onder vlottende schuld wordt zoal verstaan geldleningen met een looptijd van korter dan één jaar en schulden in rekening courant verminderd met onder andere contante gelden en tegoeden in rekening courant. De kasgeldlimiet wordt bepaald door een (bij ministeriële regeling vastgesteld) percentage van de totale begroting van de gemeente bij aanvang van het jaar.

Zodra een gemeente met de omvang van de vlottende middelen deze grens structureel overschrijdt, ontstaat een verplichting om binnen drie kwartalen maatregelen te treffen om de omvang van de vlottende middelen te verlagen. Dit is mogelijk door vlottende middelen te vervangen door een langlopende geldlening. Per kwartaal wordt de gemiddelde liquiditeitspositie over het voorgaande kwartaal berekend en vergeleken met de kasgeldlimiet.

Voor 2016 bedraagt het begrotingstotaal € 108,3 miljoen. Het percentage is vastgesteld op 8,5. Dit betekent dat de kasgeldlimiet voor onze gemeente in 2016 afgerond € 9,2 miljoen was. Dit is dus het maximum dat de gemeente in 2016 aan vlottende schuld mag hebben. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de vier kwartalen van 2016.

Bedragen x € 1.000,00

Berekening liquiditeitspositie		Kwartaal	1	2	3	4
1.	Vlottende (korte) schuld	€	5.711	8.125	8.360	10.043
2.	Vlottende middelen	€	1.769	6.266	6.116	4.541
3.	Totaal netto vlottende schuld (1-2)	€	3.942	1.859	2.244	5.502
5.	Kasgeldlimiet	€	9.206	9.206	9.206	9.206
6a.	Ruimte onder kasgeldlimiet	€	5.264	7.347	6.962	3.704
6b.	Overschrijding v/d kasgeldlimiet	€	-	-	-	-
Berekening kasgeldlimiet						
7.	Begrotingstotaal	€	108.300			
8.	Het bij min. regeling vastgestelde percentage		8,5			
9.	Kasgeldlimiet 8,5% x begrotingstotaal	€	9.206			

Zoals uit dit overzicht blijkt zijn we in 2016 binnen de kasgeldlimiet gebleven.

Schatkistbankieren

In december 2013 is het verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden ingevoerd. Dat betekent dat decentrale overheden vanaf dat moment al hun overtollige middelen aan moeten houden in de schatkist bij het ministerie van Financiën of mogen uitlenen aan andere decentrale overheden. Dit houdt in dat geld en vermogen niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist mogen worden aangehouden.

In geval van overtollige middelen is er wel sprake van een drempelbedrag dat buiten de schatkist mag worden gehouden. Het drempelbedrag is gedefinieerd als een gemiddeld bedrag per kwartaal. Dat betekent dat het gemiddelde van het bedrag aan overtollige middelen dat een decentrale overheid gedurende het kwartaal dagelijks buiten de schatkist heeft aangehouden niet boven het drempelbedrag mag liggen. Deze drempel is vastgesteld op 0,75% van het jaarlijkse begrotingstotaal.

Op basis van de begroting 2016 bedraagt de drempel voor onze gemeente afgerond € 812.000,00 (0,75% x € 108,3 miljoen).

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de vier kwartalen van 2016. Daaruit blijkt dat het gemiddeld bedrag aan overtollige middelen per kwartaal onder het drempelbedrag is gebleven.

Op 31 december 2016 staat er een bedrag van € 4.050.000,00 uit bij het Rijk.

Overzicht schatkistbankieren (bedragen x € 1.000,00)

	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal
Gemiddeld saldo	575	576	461	433
Drempelbedrag	812	812	812	812
Ruimte onder het drempelbedrag	237	236	351	379
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Vaste geldleningen

De stand van de opgenomen geldleningen per 31 december 2016 bedraagt € 23,5 miljoen.

<i>Geldgever</i>	<i>Stand per 31 december 2015</i>	<i>Stand per 31 december 2016</i>	<i>Rente %</i>
NV BNG	€ 2.100.000,00	€ 1.960.000,00	3,55
NV BNG	" 3.000.000,00	" 2.800.000,00	3,80
NV BNG	" 6.000.000,00	" 5.600.000,00	3,72
NV BNG	" 3.600.000,00	" 3.400.000,00	4,56
NV BNG	" <u>8.800.000,00</u>	" <u>8.400.000,00</u>	3,68
	€ 23.500.000,00	€ 22.160.000,00	

De rentekosten voor bovenstaande leningen bedragen in 2016 € 873.400,00. Dit betekent een gemiddeld rentepercentage van 3,72.

Financiering

Wij financieren de investeringen van onze gemeente met eigen en vreemd vermogen. Onder eigen vermogen vallen de algemene reserve en bestemmingsreserves, onder vreemd vermogen vallen voorzieningen en geldleningen van derden.

Een groot deel van de investeringen wordt gefinancierd met interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen). Hierdoor wordt rente bespaard omdat we voor dit deel geen geld hoeven te lenen. Het overige deel wordt gefinancierd met externe middelen, hoofdzakelijk langlopende geldleningen.

In de begroting 2016 is voor het toerekenen van rente aan investeringen uitgegaan van 4%. De rentevergoeding voor het gebruik van interne financieringsmiddelen is eveneens op 4% gesteld (bespaarde rente). Dit is een interne rekenrente waarvan het percentage los moet worden gezien van de actuele rentestand op de kapitaalmarkt.

De totale rentelasten (interne en externe) worden uitgedrukt in een percentage van de vaste activa (omslagrente). Het percentage wordt voornamelijk bepaald door de gewogen rentelast op de opgenomen vaste geldleningen (per 1 januari 2016 3,72%).

Omslagrente

Bij het opstellen van de begroting 2016 is op basis van de geraamde rentelasten en boekwaarden per 1 januari 2016 een omslagpercentage van 3,77 berekend. Voor het verschil is een bedrag van € 184.000,00 als bate geraamd. In de rekening zijn in werkelijkheid € 24.000,00 te veel rentelasten aan investeringen doorbelast. Ten opzichte van de raming is dit een nadeel van € 160.000,00.

In de begroting 2016 is de renteomslag berekend op basis van een geraamd financieringstekort. In de rekening per 1 januari 2016 in werkelijkheid sprake van een financieringsoverschot. Dit betekent ten opzichte van de

begroting een extra nadeel van € 145.000,00 op de toerekening van de rentelasten over de financieringsmiddelen. Het totale nadeel op de renteomslag bedraagt € 305.000,00.

De doorberekende (netto)kapitaallasten over investeringen zijn ten opzichte van de begroting per saldo € 202.000,00 lager. Hiervan is € 15.000,00 verantwoord in de analyse van de apparaatskosten (zie paragraaf bedrijfsvoering). Het voordeel op de programma's en algemene dekkingsmiddelen bedraagt € 187.000,00. Hiervan heeft een bedrag van € 93.000,00 betrekking op het onderdeel riolering. Het resultaat hiervan is verrekend met de egalisatiereserve riolering. Het netto voordeel op kapitaallasten bedraagt dan € 94.000,00.

Per saldo is het nadeel op de programma's en algemene dekkingsmiddelen € 211.000,00.

Renteomslag	€	305.000,00 N
Kapitaallasten	"	<u>94.000,00 V</u>
	€	211.000,00 N

Voor rente liquiditeit is een opbrengst geraamd van € 75.000,00. De werkelijke opbrengst bedraagt per saldo € 69.000,00. Ten opzichte van de begroting levert dit een nadeel op van € 6.000,00.

Financieringsstructuur

	<u>31 december 2015</u>	<u>31 december 2016</u>
Totaal vaste activa (A)	€ 82.676.000,00	€ 88.617.000,00
Reserves	" 53.484.000,00	" 54.912.000,00
Saldo rekening	" 3.126.000,00	" 1.424.000,00
Voorzieningen	" 7.347.000,00	" 8.225.000,00
Opgenomen geldleningen	" <u>23.502.000,00</u>	" <u>22.161.000,00</u>
Totaal passiva (B)	€ 87.459.000,00	€ 86.722.000,00
Saldo (A-B)	€ -4.783.000,00	€ 1.895.000,00

Deze berekening laat zien dat per 31 december 2016 er sprake is van een tekort aan financieringsmiddelen van bijna € 1,9 miljoen. Ten opzichte van 2015 is het financieringssaldo met € 6.678.000,00 (€ -4.783.000,00 – € 1.895.000,00) afgenomen. In de volgende specificatie komt deze mutatie tot uitdrukking.

Besteding van middelen

Netto investeringen in vaste activa	€	12.467.000,00
Aanwending reserves	"	7.534.000,00
Aanwending voorzieningen	"	2.804.000,00
Aflossing langlopende geldleningen	"	<u>1.341.000,00</u>
	€	24.146.000,00

Herkomst van middelen

Afschrijving/afwaardering op investeringen	€	3.930.000,00
Aflossing op verstrekte leningen	"	2.596.000,00
Toevoeging rente aan reserves	"	662.000,00
Dotaties aan reserves	"	5.174.000,00
Dotaties aan voorzieningen	"	3.682.000,00
Voordelig rekeningresultaat 2016	"	<u>1.424.000,00</u>
	€	17.468.000,00

Per saldo afname van vaste financieringsmiddelen voor de financiering van vaste activa € 6.678.000,00

5. PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

Organisatie- en personeelsbeleid

In 2016 is gewerkt aan de invoering van het Individueel Keuze Budget (IKB) per 1 januari 2017. Met het IKB krijgen medewerkers meer keuzevrijheid over de inhoud van hun arbeidsvoorwaardenpakket. Medewerkers kunnen hierdoor keuzes maken die gericht aansluiten bij hun werk en privésituatie. Het IKB geeft invulling aan de moderne arbeidsverhoudingen, waarin de eigen verantwoordelijkheid en zeggenschap van de medewerkers centraal staat.

In 2016 is de volgende fase van het zogenaamde Nieuwe Werken ingegaan. Door de uitlevering van apparaten (o.a. laptops) is het tijd – en plaats onafhankelijk werken beter gefaciliteerd. Dit vergroot de regelmogelijkheden van medewerkers en draagt bij aan een betere balans tussen werk en privé.

Het door VNG geadviseerde functie waarderingssysteem HR21 is in 2016 succesvol geïmplementeerd. Het overgrote deel van alle functies is ingedeeld in HR21-normfuncties. HR21 is toekomstbestendig en sluit beter aan op competentie management. Door dit landelijke systeem is het eenvoudiger om gemeenten onderling te vergelijken.

Om doelmatig en rechtmatig tijdelijk personeel in te huren maakt de gemeente Stadskanaal gebruik van het zogenaamde marktplaatsdesk principe. Dat is een personeelswerfingstool waarbij elke tijdelijke vacatureopenstelling wordt aanbesteed via een digitaal systeem.

In 2016 is een geactualiseerd agressieprotocol ingevoerd. Het protocol is toepasbaar op verschillende werkvelden en bij de diverse afdelingen met veel klantencontact binnen de gemeente. De gemeente Stadskanaal neemt haar publieke taak zeer serieus en draait actief mee in het programma Veilige Publieke Taak regio Noord-Nederland.

Dienstverlening/Klant Contact Centrum

Dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers is een kerntaak van de gemeente. Om de dienstverlening te optimaliseren is in 2015 begonnen met het inrichten van een Klant Contact Centrum (KCC). Het KCC is daarmee nu de herkenbare ingang voor burgers, bedrijven en instellingen.

In 2016 hebben we het KCC verder doorontwikkeld. Het Klant Contact Systeem is in gebruik genomen en verder geoptimaliseerd, zodat we meer klantvragen direct kunnen afhandelen. Verder zijn er in 2016 de nodige voorbereidingen getroffen om de digitale kanalen Facebook, Twitter en WhatsApp in 2017 onder te brengen in het KCC. Dit betekent dat ook voor deze kanalen het KCC de toegang tot de gemeente wordt.

Inkoop

Binnen de gecoördineerde inkoop is het inkoopproces de verantwoordelijkheid van het inkoopteam en het product (de inhoudelijke dienst, werk of levering) de verantwoordelijkheid van de inhoudelijk deskundige kredietbeheerder. Het inkoopteam voorkomt onrechtmatige aanbestedingen doordat aan het begin van het proces de juiste keuzes worden gemaakt voor enkelvoudig, meervoudig en/of Europese aanbestedingen. Inkoopprocessen verlopen efficiënter doordat voor inkooptrajecten vanaf het begin maatwerk en structuur in het inkoopproces wordt geboden.

Naast het bieden van structuur voor het beheersen van inkoopstromen waardoor een efficiënte inkoop mogelijk is, zorgt het inkoopteam voor het borgen van rechtmatigheid van inkoopprocessen. Op basis van de interim-controle over 2016 die begin 2017 is uitgevoerd heeft de accountant geconstateerd dat in 2016 het uitvoeren van de inkoopprocessen, de factuurafhandeling en betalingen voldoen aan de gestelde verwachtingen.

In 2016 bedraagt het percentage facturen welke binnen 30 dagen zijn betaald 90.

Vanuit het inkoopjaarplan 2015/2016 zijn een aantal aanbevelingen/aandachtspunten opgepakt. Zo is in 2016 een begin gemaakt met het actualiseren van de nota “inkopen en aanbesteden door de gemeente Stadskanaal 2014”, zijn de inkoopvoorwaarden geactualiseerd, zijn maatregelen genomen om de contractendatabase verder te optimaliseren en worden aflopende contracten tijdig onder de aandacht gebracht van de opdrachtgevers.

Communicatie

De gemeente heeft zich in 2016 ingezet voor een goede informatievoorziening en afstemming met inwoners en ondernemers. Dit is onder meer gedaan via werkbezoeken van ons college aan wijken, contacten met wijkraden, ondernemersbijeekkomsten en informatievoorziening via diverse media.

Het aantal volgers op sociale media is opnieuw toegenomen in vergelijking met voorgaande jaren. Het gemeentelijk account op Twitter groeide van ruim 3.800 volgers in 2015 naar ruim 4.100 volgers in 2016. In de provincie blijft Stadskanaal daarmee na de gemeente Groningen de ‘grootste’. Naast het gebruik van Twitter, krijgt ook het gemeentelijk account op Facebook steeds meer likes (1050 in 2016) en steeds meer reacties. De bedrijfspagina op LinkedIn kwam uit op bijna 900 volgers in 2016.

Informatievoorziening & automatisering

In 2016 is het Informatiebeleid voor 2016 en 2017 vastgesteld.

In 2016 hebben we ons gericht op de noodzakelijke investeringen om betrouwbaar en met name veilig te kunnen blijven werken, ook plaats- en tijdonafhankelijk. Daarnaast hebben wij geïnvesteerd om aan nieuwe en gewijzigde wet- en regelgeving te kunnen blijven voldoen.

Conform het vastgestelde informatiebeleid zijn diverse ICT-projecten opgepakt en uitgevoerd en is in noodzakelijke soft- en hardware geïnvesteerd. Wij concluderen dat de technische basis op orde is.

Het project digitalisering van de werkprocessen is afgerond. Alle afdelingen hebben hun werkprocessen in het zaaksysteem beschreven en werken digitaal.

De pilots voor plaats- en tijdonafhankelijk werken lopen.

Informatieveiligheid & privacy

De gemeente maakt onderdeel uit van een complexe informatiemaatschappij. De lokale overheid krijgt voortdurend nieuwe taken en steeds meer wordt informatie tussen samenwerkende organisaties digitaal uitgewisseld.

Informatie moet beschikbaar en betrouwbaar zijn, maar ook goed beveiligd. De privacy van onze klanten moet worden gewaarborgd. Wij hebben daarom sinds 2016 een gecertificeerde Chief Information Security Officer (CISO). Wij hebben in 2016 een bewustwordingscampagne informatieveiligheid uitgevoerd, waarin we stil hebben gestaan bij risicovol gedrag en het protocol datalekken. Daarnaast hebben wij in 2016 organisatiebreed informatieveiligheidsbeleid opgesteld. Dit informatiebeveiligingsbeleid is vastgesteld voor de periode 2017-2020 en gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). Aan de hand van dit beleid stellen wij ons jaarlijkse informatiebeveiligingsplan vast. Vanaf 1 januari 2017 werken wij volgens de BIG.

In 2016 hebben wij een start gemaakt met het implementeren van de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Deze Europese Privacywetgeving vervangt op 25 mei 2018 de Wet bescherming persoonsgegevens. Gemeenten zijn vanwege de nieuwe privacywetgeving verplicht om organisatiebreed privacybeleid op te stellen en een Functionaris gegevensbescherming aan te stellen. In 2017 ondernemen wij op deze ontwikkelingen passende actie.

Ontwikkeling apparaatskosten

Apparaatskosten zijn salaris- en overige personeelslasten en overheadkosten zoals bijvoorbeeld huisvesting en automatisering, van het ambtelijk apparaat. De apparaatskosten zijn aan de diverse programma's toegerekend door middel van een systematiek van urenverantwoording x uurtarieven. Een deel van de kosten is rechtstreeks op de programma's verantwoord. Dit betreft onder andere kosten die aan het bestuur toegerekend worden.

De totale apparaatskosten bedragen in 2016 afgerond € 16,1 miljoen (2015 € 15,1 miljoen). Hiervan heeft € 13,2 miljoen betrekking op salarissen en overige personeelskosten en € 2,9 miljoen op kosten overhead. De stijging ten opzichte van 2015 wordt onder andere veroorzaakt door extra inzet van (tijdelijk) personeel ten laste van de implementatie- en uitvoeringsbudgetten voor het Sociale Domein.

Van het totaal is afgerond € 1,5 miljoen rechtstreeks op de programma's verantwoord, een bedrag van € 14,6 miljoen is verantwoord via urentoerekening.

In de toelichtingen bij de programma's en algemene dekkingsmiddelen is aangegeven wat het voor- dan wel nadeel op de doorbelaste apparaatskosten ten opzichte van de begroting is.

Het verschil is in totaal € 193.000,00 nadelig, hiervoor is op de kostenplaatsen € 115.000,00 geraamd.

Het totale saldo ten opzichte van de begroting (inclusief saldi kostenplaatsen) is dan € 78.000,00 nadelig (€ 193.000,00 - € 115.000,00). Dit is het resultaat op de bedrijfsvoering.

Het bedrag van € 78.000,00 betreft per saldo een nadeel op de volgende budgetten:

- een nadeel van € 54.000,00 op personeelskosten;
- een voordeel van € 31.000,00 op kosten opleidingen;
- een voordeel van € 15.000,00 op kapitaallasten;
- een nadeel van € 56.000,00 op kosten automatisering;
- een voordeel van € 10.000,00 op energielasten;
- een nadeel van € 29.000,00 op huisvesting;
- per saldo een voordeel van € 5.000,00 op diverse overige goederen en diensten.

6. PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding

Stadskanaal had in 2016 zowel bestuurlijke als financiële belangen in 19 verbonden partijen. In deze paragraaf staan gemeenschappelijke regelingen, aandeelhouderschap, deelname aan stichtingen waarbij in 2016 zowel een bestuurlijk als financieel belang aanwezig was. Per programma zijn per verbonden partij de belangrijkste ontwikkelingen in 2016 weergegeven.

Naam	Publieke Gezondheid & Zorg (PG&Z)
Verbonden Partijen	Alle 23 Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	Binnen de PG&Z werken de 23 Groninger gemeenten samen op het gebied van de publieke (jeugd)gezondheidszorg. De GGD is de uitvoerende organisatie en heeft de taak te zorgen voor de bescherming en bevordering van de gezondheid van de Groninger burgers. De 23 Groninger gemeenten hebben de inkoop van de jeugdzorg gemandateerd aan het Dagelijks Bestuur PG&Z en de uitvoering belegd bij de uitvoeringsorganisatie Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG). Daarmee zijn er vanaf 2015 twee uitvoeringsorganisaties (GGD & RIGG) onder de vlag van PG&Z actief.
Financieel belang	Voor 2016 was begroot dat de gemeente € 991.600,00 bijdraagt aan de PG&Z. Dit is inclusief de bijdrage voor uitvoering van de JGZ 0-4 jarigen en de uitvoering van de jeugdzorg (zorg in natura) door de RIGG. De werkelijke kosten waren in 2016 € 1.019.200,00. Het nadeel met de begroting 2016 van € 27.600,00 wordt veroorzaakt door een hogere bijdrage voor de uitvoeringskosten RIGG en voor de technische hygiëne inspectie kinderopvang, peuterspeelzalen, gastouders e.d. door de GGD.
Financiële kengetallen	Eigen vermogen 1 januari 2016 € 2.215.000,00 en op 31 december 2016 € 2.502.000,00 ; Vreemd vermogen 1 januari 2016 € 800.000,00 en op 31 december 2016 € 700.000,00.
Realisatie 2016	In 2016 is de evaluatie van de GR afgerond in samenhang met het koersdocument Publieke gezondheid in de regio Groningen Ontwikkelperspectief 2017 - 2020. De verdere uitwerking en wijziging van de GR wordt opgepakt in 2017.

Naam	Centrumregeling beschermd wonen en opvang
Verbonden Partijen	Alle 23 Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	Binnen de Centrumregeling beschermd wonen Groningen hebben de 23 Groninger gemeenten afspraken gemaakt met centrumgemeente Groningen voor de uitvoering van de taken beschermd wonen, inloop GGZ en begeleiding maatschappelijke opvang en vrouwenopvang over het jaar 2016.
Financieel belang	De bijdrage voor de taak inloop GGZ was voor 2016 geraamd op € 81.000,00. De werkelijke kosten waren in 2016 € 81.500,00. De Centrumregeling Beschermd wonen heeft over 2016 een positief resultaat gerealiseerd. Op grond van de afspraken over financiële solidariteit wordt het resultaat over de 23 Groninger gemeenten verdeeld. Het aandeel van onze gemeente bedraagt € 544.000,00.
Financiële kengetallen	Nog niet beschikbaar.
Realisatie 2016	In 2016 is besloten dat de taak regionale inloop GGz per 1 januari 2017 overgaat naar de deelnemende gemeenten. De bovenregionale inloop blijft een taak voor de centrumgemeente.

Naam	Veiligheidsregio Groningen (VRG)
Verbonden Partijen	Alle 23 Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	De VR is op 1 januari 2014 ontstaan na splitsing van de “oude” regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Groningen (V&GR) in een nieuwe VR Groningen en de PG&Z. Binnen de VR Groningen werken de 23 Groninger gemeenten samen op het gebied van brandweezorg en rampenbestrijding (crisisbeheersing). De VRG is zelf uitvoerende organisatie.
Financieel belang	De exploitatiebijdrage in 2016 bedraagt € 1.475.700,00, dit is € 169.700,00 hoger dan begroot in verband met de overname van huisvestingslasten door de VRG. Hier staan lagere huisvestingslasten tegenover. Voor het uitvoeren van de taken in het kader van rampenbestrijding is de bijdrage € 103.200,00, dit is conform begroting.
Financiële kengetallen	Eigen vermogen 1 januari 2016 € € 4.285.000,00 Eigen vermogen 31 december 2016 € 4.205.000,00 Vreemd vermogen 1 januari 2016 € 1.153.000,00 Vreemd vermogen 31 december 2016 € 1.643.000,00 De toename van het vreemd vermogen heeft te maken met personeel gerelateerde verplichtingen
Realisatie 2016	Een visitatie van VRG door een externe visitatiecommissie heeft plaatsgevonden. Er heeft intern een uitgebreide organisatie evaluatie samen met de medewerkers, het bestuur en samenwerkingspartners plaatsgevonden. De visitatiecommissie sprak zich lovend uit over de (Rijnlandse) koers die is ingezet. In 2005 is het dekkingsplan van Brandweer Groningen voor het laatst grondig geactualiseerd en vastgesteld. In 2011 is dit plan, in verband met de komst van de Wvr, bestuurlijk onveranderd vastgesteld. Er is vanuit actuele inzichten naar het dekkingsplan gekeken en op basis hiervan is het Regionaal Dekkingsplan 2016 – 2020 opgesteld. Dit dekkingsplan gaat uit van de 39 kazernes die de regio op dit moment telt waarmee we er naar streven de huidige opkomsttijden te continueren. Eind 2016 is door de Inspectie van V&J de Staat van de Rampenbestrijding 2016 uitgebracht. Hierin geeft de Inspectie aan dat VRG in basis de organisatie van rampenbestrijding en crisisbeheersing goed op orde heeft en op een aantal punten bovengemiddeld scoort.

Naam	Omgevingsdienst Groningen (ODG)
Verbonden Partijen	Alle 23 Groninger gemeenten en de provincie Groningen
Bestuurlijk belang	De Omgevingsdienst Groningen verzorgt vanaf 1 november 2013 voor de Groninger gemeenten en de provincie Groningen (afhankelijk van gemaakte afspraken) de uitvoering van vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken op het gebied van milieu, bouwen, wonen, Ruimtelijke Ordening, Algemene Plaatselijke Verordening en Bijzondere wetten. Het belangrijkste doel van de Omgevingsdienst is het verhogen van de kennis en daarmee het verhogen van de kwaliteit van het werk en het realiseren van efficiencyvoordelen. De Omgevingsdienst Groningen werkt in opdracht van de 23 Groninger gemeenten en de provincie Groningen.
Financieel belang	De bijdrage in het exploitatietekort van de ODG bedraagt € 1.366.000,00. Daarnaast is er € 53.000,00 bijgedragen als gevolg is van specifieke loonafspraken van de medewerkers die zijn overgedragen aan de ODG. De bijdrage is conform begroting.
Financiële kengetallen	Eigen vermogen 1 januari 2016 € 1.984.000 Eigen vermogen 31 december 2016 € 2.235.000 Vreemd vermogen 1 januari 2016 € 3.605.000 Vreemd vermogen 31 december 2016 € 4.293.000
Realisatie 2016	In 2016 is 105% van de geprognoseerde vraag naar producten en diensten gerealiseerd. In afwijking van de opdracht hebben zich minder zaken in het kader van de Wet bodembescherming aangediend dan was voorzien. Eén agrarische controle is niet uitgevoerd i.v.m. de vogelgriep. Met betrekking tot de bouw is er buiten de bouw van de operatiekamers van het Refaja-ziekenhuis en andere kleinere uitbreidingen van diverse bedrijven, voornamelijk toezicht gehouden op de bouw van woningen door particulieren en de bouw van landbouwschuren. De jaarlijkse inspectie i.v.m de woonboten heeft in oktober plaatsgevonden. Er is twee keer inzet gevraagd bij een asbestbrand. Daarnaast heeft de beoordeling van sloopmeldingen en de uitvoering van toezicht op het voormalige Philipsterrein wat betreft asbest, de nodige inzet gevraagd. Voor wat betreft geurklachten heeft de Biovergister veel aandacht gevraagd.

Naam	Stichting Sport Evenementen en Talentondersteuning (SET)
Verbonden Partijen	Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van onderwijsinstellingen, sportverenigingen en het bedrijfsleven, gevestigd in de gemeente Stadskanaal, en een vertegenwoordiger van de gemeente Stadskanaal.
Bestuurlijk belang	De stichting is opgezet met als doel om een fonds op te zetten om (grote) sportevenementen mogelijk te blijven maken en talenten te ondersteunen.
Financieel belang	Door de gemeente is in 2016 een incidentele bijdrage toegekend van € 7.500.
Financiële kengetallen	Met de incidentele bijdrage in 2016 ad € 7.500,00 had SET de beschikking over een totaalbedrag ad € 32.500,00. Hiervan is € 17.500,00 uitgegeven aan grote evenementen, in 2017 is nog € 15.000,00 beschikbaar
Realisatie 2016	-

Naam	Agenda voor de Veenkoloniën
Verbonden Partijen	Gemeenten Veendam, Pekela, Stadskanaal, Vlagtwedde, Borger-Odoorn, Aa en Hunze en Emmen, de waterschappen Hunze en Aa's en Velt en Vecht en de provincies Groningen en Drenthe
Bestuurlijk belang	Het verbeteren van de sociaaleconomische ontwikkeling van de Veenkoloniën.
Financieel belang	De bijdrage in de kosten voor projecten bedroeg in 2016 € 5.000,00.
Realisatie 2016	De Agenda voor de Veenkoloniën heeft in 2016 verder vorm gegeven aan de uitvoering van projecten volgens het Innovatieprogramma Landbouw Veenkoloniën 2012-2020.

Naam	Werkvoorzieningsschap de Kanaalstreek (Wedeka)
Verbonden Partijen	Gemeenten Stadskanaal, Vlagtwedde, Borger-Odoorn, Veendam en Menterwolde
Bestuurlijk belang	Mensen met een arbeidshandicap een passende werkomgeving bieden en/of begeleiding bieden indien de werkomgeving bij een reguliere werkgever is. Dit gebeurt in het kader van de wet Sociale Werkvoorziening.
Financieel belang	Voor de uitvoering van de WSW heeft de gemeente in het Sociaal Deelfonds een bedrag van € 18.278.000 ontvangen van het Rijk. Dit lumpsum bedrag is doorbetaald aan Wedeka Bedrijven.
Financiële kengetallen	Gegevens jaarrekening 2016 Wedeka: Eigen vermogen 1-1-2016 € 2.540.000,00 Eigen vermogen 31-12-2016 € 951.000,00 Vreemd vermogen 1-1-2016 € 8.904.000,00 Vreemd vermogen 31-12 € 9.922.000,00 De volledige algemene reserve van € 1.539.000,00 is aangewend ter dekking van het tekort over 2016 van € 1.550.000,00 waardoor er geen algemene reserve resteert en de aangesloten gemeenten € 11.000,00 moeten bijdragen (aandeel Stadskanaal € 4.586,00)
Realisatie 2016	Door aanzienlijke lagere bedrijfslasten valt het exploitatietekort lager uit waardoor de gemeentelijke bijdrage € 4.586,00 bedraagt (begroot was € 428.900,00)

Naam	Bedrijvenpark Zuid-Groningen
Verbonden Partijen	Gemeente Stadskanaal en Gemeente Vlagtwedde
Bestuurlijk belang	Ontwikkelen werkgelegenheid door middel van exploitatie bedrijventerrein
Financieel belang	Exploitatie fase 1 is met winst afgerond.
Realisatie 2016	-

Naam	Samenwerkingsverband afvalverwijdering Oost- en Zuidoost-Groningen (SOZOG)
Verbonden Partijen	Gemeenten Bellingwedde, Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde, Oldambt, Pekela, Slochteren, Stadskanaal, Veendam, Vlagtwedde
Bestuurlijk belang	Samenwerking op het gebied van verwijdering van afval. Het accent ligt op het afsluiten van afvalverwerkingscontracten en afvalinzamelingscontracten.
Financieel belang	Vanwege de liquiditeitspositie van het Sozog is door het AB van het Sozog besloten dat tot en met 2017 geen gemeentelijke bijdrage is verschuldigd.
Financiële kengetallen	De SOZOG heeft geen eigen of vreemd vermogen. Het exploitatieresultaat wordt met de deelnemende gemeenten afgerekend.
Realisatie 2016	Op 31 oktober 2016 heeft er een AB/TO dag plaatsgevonden met als belangrijkste agendapunt de toekomst van het SOZOG. Het AB heeft naar aanleiding van deze dag besloten om eerst de gemeentelijke herindelingen af te wachten en daarna de discussie weer op te pakken.

Naam	Eems Dollard Regio (EDR)
Verbonden Partijen	Grensoverschrijdend samenwerkingsverband in het noordelijk Nederlands-Duits grensgebied.
Bestuurlijk belang	Op allerlei terreinen contacten in de regio tussen mensen, overheden, ondernemingen en organisaties tot stand te brengen en te versterken.
Financieel belang	De contributie voor 2016 bedroeg € 4.531,00
Realisatie 2016	In 2016 is verder invulling gegeven aan grensoverschrijdende initiatieven en projecten inzake economische ontwikkeling en het (verder) ontwikkelen van werkgelegenheidsprojecten.

Naam	Bestuursacademie Noord Nederland
Verbonden Partijen	Deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling BANN, waaronder de gemeente Stadskanaal
Bestuurlijk belang	De gemeenschappelijke regeling BANN is na de fusie met de Bestuursacademie Oost-Nederland omgevormd tot een vangnetvoorziening voor na de privatisering doorlopende werkgeversverplichtingen.
Financieel belang	In 2016 is geen begroting geraamd en de BANN heeft niets in rekening gebracht.
Realisatie 2016	-

Naam	NV Bank Nederlandse gemeenten (BNG)
Verbonden Partijen	Nederlandse overheidsinstellingen waaronder alle Nederlandse gemeenten.
Bestuurlijk belang	De NV BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.
Financieel belang	Onze gemeente bezit 27.339 aandelen met een nominale waarde van € 68.000,00 (€ 2,50 per aandeel). In 2016 is een bedrag van € 28.000,00 aan dividend ontvangen.
Financiële kengetallen	Gegevens rekening Eigen vermogen 1 januari 2016 € 4.163 mln. Eigen vermogen 31 december 2016 € 4.486 mln. Vreemd vermogen 1 januari 2016 € 145.348 mln. Vreemd vermogen 31 december 2016 € 149.514 mln. Het resultaat over 2016 is € 369 mln.
Realisatie 2016	Geen bijzonderheden.

Naam	Enexis Holding NV (voorheen NV Essent)
Verbonden Partijen	6 provincies en 113 gemeenten
Bestuurlijk belang	Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland diende Essent uiterlijk voor 1 januari 2011 gesplitst te worden in een Netwerk en een Productie- en Levering Bedrijf. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij het economisch eigendom de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis. De afsplitsing van het netwerkbedrijf vanuit Essent naar haar publieke aandeelhouders is geëffectueerd op 30 juni 2009 via een uitkering in natura. Essent heeft daarmee 100% van de aandelen in de Vennootschap Enexis Holding uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van hun aandelenbezit.
Financieel belang	De gemeente bezit 568.464 aandelen met een nominale waarde van € 568.464,00 (€ 1,00 per aandeel). In 2016 is een bedrag van € 423.000,00 aan dividend ontvangen. In verband met de verstrekte achtergestelde geldlening is een bedrag van € 42.000,00 aan rente ontvangen.
Financiële kengetallen	Gegevens rekening Eigen vermogen 1 januari 2016 € 3.607 mln. Eigen vermogen 31 december 2016 € 3.704 mln Vreemd vermogen 1 januari 2016 € 3.472 mln. Vreemd vermogen 31 december 2016 € 3.580 mln Het resultaat over 2016 is € 207 mln.
Realisatie 2016	Enexis heeft per 31 december 2016 de achtergestelde lening afgelost.

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
Verbonden Partijen	6 provincies en 113 gemeenten
Bestuurlijk belang	De rechter heeft, in kort geding, bepaald dat het 50%-belang van Essent, in economische zin, in NV Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ) niet mocht worden mee verkocht aan RWE. Dit houdt in dat de verkopende aandeelhouders zowel het juridisch als economische eigendom van Essent haar 50% belang in EPZ verkregen en daarmee de rechten om de publieke belangen te borgen. Medio 2011 is overeenstemming bereikt tussen de aandeelhouders van PBE en het Zeeuwse energiebedrijf Delta over een minnelijke regeling van het in 2009 ontstane geschil inzake de verkoop en levering. Het EPZ-belang is alsnog verkocht aan RWE. PBE heeft sindsdien alleen nog enkele toezichthoudende functies.
Financieel belang	Deelneming heeft een nominale waarde van € 1,00.
Financiële kengetallen	Gegevens rekening Eigen vermogen 1 januari 2016 € 1,6 mln. Eigen vermogen 31 december 2016 € 1,6 mln. Vreemd vermogen 1 januari 2016 € 118.000,00 Vreemd vermogen 31 december 2016 € 51.000,00 Het resultaat over 2016 is € 59.000,00.
Realisatie 2016	Geen bijzonderheden.

Naam	Vordering op Enexis BV
Verbonden Partijen	6 provincies en 113 gemeenten
Bestuurlijk belang	Omdat Enexis BV over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs voor de gas- en elektriciteitsnetten te betalen is deze onverschuldigd gebleven en omgezet in een lening van Essent Nederland BV. De lening is overgedragen aan de verkopende aandeelhouders en ondergebracht in deze vennootschap.
Financieel belang	Deelneming heeft een waarde van € 75,96. Verstreckte geldleningen € 3.228.000,00. In april 2016 is één geldlening van € 1.899.000,00 vervroegd afgelost. Het totaalbedrag van de verstreckte geldlening daalt hierdoor naar € 1.329.000,00. In verband met de verstreckte geldleningen is in 2016 een bedrag van € 153.000,00 aan rente ontvangen.
Financiële kengetallen	Gegevens rekening Eigen vermogen 1 januari 2016 € 850 mln. Eigen vermogen 31 december 2016 € 350 mln. Vreemd vermogen 1 januari 2016 € 12,2 mln. Vreemd vermogen 31 december 2016 € 6,3 mln. Het resultaat over 2016 is -€ 19.000,00.
Realisatie 2016	In april 2016 is een geldlening (tranche C) vervroegd afgelost.

Naam	CBL Vennootschap BV
Verbonden Partijen	6 provincies en 113 gemeenten
Bestuurlijk belang	De functie van deze CBL Vennootschap BV is dat zij de verkopende aandeelhouders vertegenwoordigt (naast RWE AG, Enexis Holding NV en Essent NV) ten behoeve van de afwikkeling van de Cross Border Leases.
Financieel belang	Deelneming heeft een waarde van € 75,96. In 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd en heeft er een doorbetaling aan de aandeelhouders plaatsgevonden. Onze gemeente heeft een bedrag van € 29.000,00 ontvangen.
Financiële kengetallen (in dollars)	Gegevens rekening (in dollars): Eigen vermogen 1 januari 2016 \$ 9,5 mln. Eigen vermogen 31 december 2016 \$ 827.000,00 Vreemd vermogen 1 januari 2016 \$ 445.000,00 Vreemd vermogen 31 december 2016 \$ 156.000,00 Het resultaat over 2016 is -\$ 156.000,00
Realisatie 2016	In 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Er is een bedrag van \$ 1 mln. aangehouden voor eventuele nakomende advies- en afwikkelingskosten.

Naam	Verkoop Vennootschap BV
Verbonden Partijen	6 provincies en 113 gemeenten
Bestuurlijk belang	In het kader van de transactie met RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties gegeven aan RWE. Het overgrote merendeel van deze garanties is door de verkopende aandeelhouders op het moment van verkoop van Essent PLB aan RWE overgedragen aan deze deelneming. De vennootschap beheert het bedrag dat in escrow is gestort ter zekerheidsstelling van eventuele schadeclaims.
Financieel belang	Deelneming heeft een waarde van € 75,96. In 2016 is het General Escrow fonds geliquideerd. Onze gemeente heeft een bedrag ontvangen van € 316.000,00.
Financiële kengetallen	Gegeven rekening Eigen vermogen 1 januari 2016 € 84,8 mln. Eigen vermogen 31 december 2016 € 1,2 mln. Vreemd vermogen 1 januari 2016 € 30,1 mln. Vreemd vermogen 31 december 2016 € 37.000,00 Het resultaat over 2016 is - € 525.000,00.
Realisatie 2016	RWE en Verkoop Vennootschap zijn tot een compromis gekomen voor de afwikkeling van alle claims. Het restbedrag in het fonds is naar rato van het aandelenbelang uitgekeerd aan de aandeelhouders.

Naam	CSV Amsterdam BV (voorheen Claim Staat Vennootschap BV)
Verbonden Partijen	6 provincies en 113 gemeenten
Bestuurlijk belang	In februari 2008 zijn Essent NV en Essent Nederland BV, met toestemming van de publieke aandeelhouders, een procedure begonnen tegen de Staat der Nederlanden waarin zij een verklaring voor recht vragen dat bepaalde bepalingen van de splitsingswetgeving onverbindend zijn. Als gevolg van deze, in de ogen van Essent NV, onverbindende splitsingswetgeving (en de als gevolg daarvan doorgevoerde splitsing) lijden haar aandeelhouders schade. Om te zorgen dat het hoger beroep doorgang kan vinden (ondanks de verkoop) is de schadevergoedingsvordering toen gecedeerd aan de Claim Staat Vennootschap BV. In 2014 is er, in verband met de verkoop van Attero, een bedrag van € 13,5 miljoen in escrow gestort (voor eventuele claims). Deze escrow wordt beheerd door CSV Amsterdam BV.
Financieel belang	Deelneming heeft een waarde van € 75,96.
Financiële kengetallen	Gegeven rekening Eigen vermogen 1 januari 2016 -€ 42.000,00 Eigen vermogen 31 december 2016 € 3,2 mln. Vreemd vermogen 1 januari 2016 € 50.000,00 Vreemd vermogen 31 december 2016 € 171.000,00 Het resultaat over 2016 is € 3,3 mln.
Realisatie 2016	In 2016 is een compromis bereikt tussen Waterland en de vennootschap voor een bedrag van bijna € 5,5 mln. over de belastingclaims. Dit bedrag is betaald uit het escrow fonds van € 13,5 mln. Het bedrag in het fonds daalt hierdoor naar € 8,0 mln.

Naam	NV Waterbedrijf Groningen
Verbonden Partijen	Alle 23 Groninger gemeenten en de provincie Groningen
Bestuurlijk belang	Waterbedrijf Groningen wil als maatschappelijke onderneming de waterbelangen in de regio duurzaam veilig stellen.
Financieel belang	Onze gemeente bezit 14 aandelen met een nominale waarde van € 6.350,00 (€ 454,00 per aandeel). Door het waterbedrijf wordt geen dividend uitgekeerd.
Financiële kengetallen	Nog niet bekend.
Realisatie 2016	Geen bijzonderheden.

7. PARAGRAAF GRONDBELEID

Inleiding

De gemeente Stadskanaal hanteert een situatief grondbeleid. Afhankelijk van de situatie maakt de gemeente een keuze tussen:

- actief aankopen;
- wachten tot kansen zich voordoen;
- samenwerken met marktpartijen;

of worden ontwikkelingen aan de markt overgelaten.

Deze paragraaf biedt een overzicht van het exploitatieresultaat over 2016, de omvang van het strategisch grondbezit en het weerstandsvermogen van de grondexploitatie.

Exploitatieresultaat

Over het jaar 2016 is het saldo € 584.000,00 negatief.

Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

a. Voorziening afbouw bestemmingsplancapaciteit	€	416.000,00 N
b. Afwaardering als gevolg van verlaging van de kavelprijzen	"	208.000,00 N
c. Afwaardering diverse complexen	"	54.000,00 N
d. Vrijval voorziening afwikkeling Nieuw Veenlanden	"	21.000,00 V
e. Afwikkeling complex Landlaan	"	<u>73.000,00 V</u>
Totaal nadeel	€	584.000,00 N

In de nota Grondbeleid is vastgelegd dat er geen saldo in de exploitatie terecht komt maar dat een saldo via onttrekkingen c.q. toevoegingen aan reserves of via mutaties op de balanspost onderhanden werk wordt geëgaliseerd. Het negatieve resultaat van € 584.000,00 wordt onttrokken aan de algemene reserve.

Toelichting

Voorziening afbouw bestemmingsplancapaciteit

Een van de beleidsvoornemens uit de woonvisie 2015 - 2025 is om onbenutte bestemmingsplancapaciteit te verwijderen. Particuliere en gemeentelijke woningbouwlocaties worden getoetst aan de opgenomen speerpunten die de basiskwaliteiten van dorpen en wijken moeten versterken (paragraaf 5.3 van de woonvisie). Plannen die niet voldoen aan deze criteria krijgen nog tot 1 juni 2020 de tijd om gerealiseerd te worden. Voor drie gemeentelijke woningbouwprojecten bestaat hierdoor het risico dat ze in 2020 (gedeeltelijk) stopgezet worden. Om dit risico te dekken is besloten om een voorziening te treffen van € 416.000,00. In 2020 wordt een definitief besluit genomen over de woningbouwlocaties.

Afwaardering als gevolg van verlaging van de kavelprijzen

In overleg met de verkoopmakelaars van de gemeente zijn de prijzen van alle bouwkavels geëvalueerd. Hierbij is gekeken naar prijzen van vergelijkbare bouwkavels in de regio en de interesse vanuit de markt. De kavelprijzen voor de woningbouwlocaties LTS-park, Tuinlaan en Blauwe Kamer zijn met de vaststelling van de nota grondbeleid 2017-2020 verlaagd. Met de prijsverlaging wordt geprobeerd om de verkoop te stimuleren.

Afwaardering diverse complexen

De woningbouwlocatie aan de A-kade is Musselkanaal is in 2016 gesaneerd, de kosten hiervoor kwamen uit op € 27.000,00. Daarnaast is besloten een woning minder te verkopen en het hele terrein als één bouwkavel aan te bieden. Dit heeft tot gevolg dat de boekwaarde boven de verkoopprijs afgewaardeerd wordt. In totaal gaat het om een afwaardering voor de A-kade van € 52.000,00.

Voor drie locaties (LTS-park, Hoofdstraat, Bedrijventerrein Dideldom) moet in totaal nog € 2.000,00 worden afgewaardeerd om de boekwaarde gelijk te houden aan de verkoopprijs.

Vrijval voorziening afwikkeling Nieuw Veenlanden

Het project Nieuw Veenlanden is afgewikkeld in 2016, hiervoor was een voorziening getroffen. De kosten voor 2016 zijn lager uitgevallen dan werd verwacht, een gedeelte van de voorziening kan daarom vrijvallen. Voor het btw risico is nog een bedrag van € 63.000,00 voorzien.

Afwikkeling complex Landlaan

De verkoop van het complex aan de Landlaan in Onstwedde aan Stichting De Zijlen is in 2016 definitief afgerond. De kosten voor het bouwrijp opleveren van de grond zijn lager uitgevallen dan begroot. Het voordeel is hierdoor op € 73.000,00 uitgekomen.

Omvang strategisch grondbezit.

De ontwikkeling van het strategisch grondbezit is als volgt:

<i>Categorie gronden</i>	<i>1-1-2016</i>	<i>31-12-2016</i>
direct uitgeefbaar	10 ha	9 ha
rechtstreeks gerelateerd aan toekomstige ontwikkelingen	1 ha	1 ha
Totaal grondbezit grondexploitatie	11 ha	10 ha
Pachtgronden	80 ha	80 ha
Totaal strategisch grondbezit	91 ha	90 ha

Het grondbezit is afgenomen met 1 ha:

- Mussel
Dit betreft de verkoop van een kavel.
- Landlaan
Dit betreft de verkoop van grond.

Uitgiftebeleid

In 2016 hebben de volgende verkopen plaats gevonden:

<i>Waar</i>	<i>Wat</i>	<i>Oppervlakte</i>
Mussel	Bouwkavel	1.200 m ²
Landlaan	Bouwterrein	5.750 m ²
	Totaal	6.950 m²

Per 31 december 2016 zijn 37 woningbouwkavels beschikbaar:

Landschappelijk Wonen, Mussel	6
Blauwe Kamer, Alteveer	10
Tuinlaan	8
Molenwijk, Stadskanaal	6
Schoolkade, Musselkanaal	3
LTS-park, Musselkanaal	2
A-kade 8 – 9, Musselkanaal	1
Hoofdstraat 120/121, Stadskanaal	1

Grondexploitatie complexen

In 2016 hebben ten aanzien van de voorbereiding, het bouwrijp maken en het woonrijp maken activiteiten plaats gevonden bij het complex Mussel, Landlaan en A-kade.

<i>Boekwaarden</i>	<i>1-1-2016</i>	<i>31-12-2016</i>
Niet in exploitatie genomen gronden	1.180.930	0
Overige gronden	1.157.634	821.135
Onderhanden werk	2.347.805	2.097.829
Voorziening niet in exploitatie genomen gronden	-1.138.000	0
Voorziening overige gronden	-30.000	-63.000
Voorziening onderhanden werk	-120.226	-535.936
Totaal	3.398.143	2.320.028

Een overzicht van de opbouw van het grondbezit per 31 december 2016 ligt voor leden van uw raad ter inzage bij de griffier.

Strategische aankopen

Er zijn geen strategische aankopen gedaan.

Weerstandsvermogen

De grondexploitatie valt voor het weerstandsvermogen terug op het algemeen weerstandsvermogen van de gemeente. Bij de beschouwing van dit weerstandsvermogen wordt ook het risico van de grondexploitatie meegenomen.

8. PARAGRAAF SOCIAAL DOMEIN

Inleiding

Vanaf 1 januari 2015 zijn we verantwoordelijk voor de uitvoering van de 3 decentralisaties AWBZ/WMO, Jeugdzorg en Participatiewet. Per die datum zijn ook de rijksmiddelen van deze drie decentralisaties voor een periode van drie jaar ontschot samengevoegd in de integratie-uitkering sociaal domein. Uitgangspunt is dat de drie decentralisaties binnen de door de rijksoverheid beschikbaar gestelde financiële middelen worden uitgevoerd. Om de komende drie jaren het sociaal domein zowel beleidsmatig als financieel goed te kunnen volgen is afgesproken dit te doen in de paragraaf Sociaal Domein. We hebben u zowel in de voorjaarsnota als in de najaarsnota 2015 op de hoogte gehouden over de uitvoering van de drie decentralisaties. Zoals bekend neemt ook onze gemeente deel aan de gemeentelijke monitor Sociaal Domein (KING/VNG). Vanaf januari 2016 zijn de resultaten in het sociaal domein over het eerste half jaar 2015 op www.waarstaatjegemeente.nl beschikbaar gekomen.

Visie

Onze visie op het sociaal domein is vastgelegd in de nota “Stadskanaal, samen met de burger”. Deze nota laat een stip op de horizon zien en geeft ons en onze ketenpartners, koers, houvast en richting voor de concrete uitvoering. Kern hiervan is dat we geleidelijk toewerken naar een transformatie van “zware” naar “lichte” ondersteuning. Uiteindelijk moet dit gaan resulteren in een verschuiving van individuele maatwerkvoorzieningen naar algemene voorzieningen. Onderstaand wordt per decentralisatie op hoofdlijnen aangegeven wat er in 2016 is gebeurd en wat hiervan de consequenties zijn geweest.

WMO

In 2016 kreeg de aan de decentralisatie gekoppelde transformatieopdracht volop aandacht. Zowel binnen de eigen organisatie door opleiding, intervisie en aanpassing van processen, als in onze samenwerking met ander gemeenten en externe organisaties. Zie ook programma 1 (speerpunt).

Ommelander en Oostgroningse Samenwerking:

In 2016 was het eerste jaar waarin de zorg in natura van de ABWZ- begeleidingstaken is ingekocht via het Ommelander Samenwerkingsmodel. Daarnaast heeft de implementatie van het landelijke registratiesysteem I-WMO veel aandacht gekregen. In Oostgroningse verband is gewerkt aan de regionale beleidsontwikkeling voor het algemeen toezicht op de kwaliteit en rechtmatigheid binnen de Wmo en het toezicht op rechtmatigheid binnen de Jeugdwet.

Huishoudelijke Hulp:

Begin 2016 speelde de afhandeling van het faillissement van TSN en is een nieuw inkoopproces afgerond voor de huishoudelijke hulp. Alle cliënten die huishoudelijke hulp ontvingen van TSN konden worden overgenomen door een van onze nieuw gecontracteerde zorgaanbieders.

Begin 2016 heeft uw raad een besluit genomen over de doorontwikkeling van het beleid voor de huishoudelijke ondersteuning. Wij hebben daarin geanticipeerd op de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 21 mei 2016 die aangeeft dat de huishoudelijke ondersteuning wel onder de Wmo valt. Alle cliënten die in 2015 een bezwaar hadden ingediend zijn vervolgens passend toegeleid naar een van de mogelijkheden binnen het nieuwe beleid. In 2016 zagen we als gevolg van de jurisprudentie een verhoogde instroom in de maatwerkvoorzieningen voor OZ/OH.

Clientondersteuning:

In 2016 zijn de taken inclusief het personeel voor de (onafhankelijke) clientondersteuning voor de AWBZ doelgroep overgeheveld van stichting MEE Groningen naar stichting Welstad. Hierdoor is een betere inbedding binnen de lokale infrastructuur gerealiseerd.

Beschermd Wonen en GGZ-inloop:

De uitvoering van het Beschermd Wonen is belegd bij de centrumgemeente Groningen. In de provincie Groningen hebben alle gemeenten in 2015 ingestemd met de transformatie agenda voor het Beschermd Wonen waarin sprake is van een beweging van "beschermd wonen" naar nieuwe vormen van "wonen met begeleiding". In 2016 is in dit kader een doel-inspanningen-netwerk (DIN) opgesteld dat in de komende jaren regionaal en lokaal verder wordt uitgewerkt. Voor de cliënten met zware psychiatrische problematiek is een laagdrempelige GGZ-inloop van belang. Hiervoor is een provinciale visie opgesteld. In 2016 hebben wij besloten om samen met Vlagtwedde een regionale voorziening te continueren in de Regenboog en bij te dragen aan de provinciale voorziening voor specifieke doelgroepen in Groningen.

Jeugd

Inkoop

In 2016 is (wederom) de inkoop van zorg in natura (ZIN) en het contractbeheer daarvan, provinciaal uitgevoerd via de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG). Eind 2016 is een principebesluit genomen om nog drie jaar (2018-2020), gezamenlijk met de 23 Groninger gemeenten, te blijven inkopen via de RIGG.

CJGV

Binnen het CJGV is de formatie uitgebreid. De komende jaren zal gemonitord moeten worden of dit afdoende is, gezien alle ontwikkelingen die zich nog steeds rondom de jeugdhulp voordoen en de zwaarte van de problematiek in Stadskanaal. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt met een aantal jeugdhulpaanbieders (Elker, Accare, Leger des Heils, verslavingszorg en Reik) om formatie lokaal beschikbaar te stellen, om vroegtijdiger problemen op te kunnen pakken, zonder dat er direct een formele zorgtoewijzing nodig is. De inzet van dure en meer specialistische jeugdhulp wordt hiermee verminderd.

Tevens is veel inzet gepleegd op het op orde krijgen van de administratieve processen. Naast het reguliere werk die hierin gedaan moest worden, werden we ook geconfronteerd met landelijke wijzigingen waardoor op administratief gebied extra inzet gepleegd moest worden.

De doorontwikkeling van het CJGV heeft verder vorm gekregen door het geven van Signs of Safety trainingen aan de medewerkers en het inrichten van de Reflectieve Praktijk. Samenwerking met het voorliggend veld is verder versterkt, onder anderen door het gezamenlijk volgen van de voornoemde trainingen en door verdere afspraken te maken over een eenduidige werkwijze.

Onderwijs

Met het onderwijs zijn afspraken gemaakt om jeugdzorg en onderwijs beter op elkaar aan te laten sluiten, waarbij de focus komt te liggen op de dreigende thuiszitters. Een goede samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs is noodzakelijk om kinderen binnen het onderwijs te houden.

Participatiewet

Eind 2016 zijn de gemeente Veendam en Stadskanaal gezamenlijk en in samenwerking met een werkgever een pilot gestart, met als doel het testen van vaardigheden en interesse in techniek, een praktijkassessment en evt. vervolgtraject gericht op werkervaring en opleiden richting techniek: de Commerciële Werkplaats techniek.

Akkoord van Westerlee:

In september 2016 hebben alle gemeenteraden in Oost-Groningen en de gemeente Borger-Odoorn onder voorwaarden ingestemd met de business case "Akkoord van Westerlee". Op basis daarvan hebben de twee gebiedsregisseurs staatssecretaris Klijnsma geadviseerd om zonder de gemeenten Stadskanaal en Veendam verder te gaan met het opstellen van een business case voor de uitvoeringsorganisatie "Werk in Uitvoering". Dit gegeven is voor de gemeenten Stadskanaal en Veendam aanleiding geweest een eigen koers te varen. Vanaf het najaar 2016 is door beide gemeenten gewerkt aan een ontwikkelprogramma uitvoering Participatiewet en een activiteitenoverzicht.

Financiën

Algemeen

In de begroting 2016 hebben wij het financieel kader van het sociaal domein aangegeven. Hierin zijn niet alleen de gedecentraliseerde taken van de Wmo, de Jeugdzorg en de Participatie opgenomen. Om integraal beleid te kunnen voeren zijn ook de bestaande taken opgenomen die daar direct mee samenhangen. Voor de Wmo zijn dit de voorzieningen huishoudelijke hulp en gehandicapten en voor de jeugdzorg het Centrum voor Jeugd, Gezin en Veiligheid. Tevens maken de algemene voorzieningen onderdeel uit van het sociaal domein. Dit zijn vooral taken die de Stichting Welstad voor onze gemeente uitvoert zoals het sociaal cultureel werk, maatschappelijk werk etc. Het financieel kader bestaat daarom uit 4 pijlers.

In het bestuursakkoord is afgesproken om het sociaal domein binnen de rijksmiddelen uit te voeren. In 2016 voldoen wij ruim aan dit criterium. Hieronder geven wij u een toelichting op het rekeningresultaat 2016 van het sociaal domein. Daarnaast gaan wij in op een aantal ontwikkelingen en financiële risico's.

Rekeningresultaat

Het rekeningresultaat op het sociaal domein is in 2016 uitgekomen op iets meer dan € 3,2 miljoen voordelig. In de begroting is een voordeel geraamd van € 1,3 miljoen. Het voordeel ten opzichte van de begroting bedraagt € 1,9 miljoen.

In de najaarsnota 2016 is een voordeel op het sociaal domein geraamd van € 1.048.000,00. Dit bedrag moet nog met € 155.000,00 worden verhoogd wegens een mutatie in de decemberwijziging 2016. Dit betreft de overheveling van het budget voor de sloop/herinrichting en de kapitaallasten van de accommodatie Brummelkant 2 naar 2016. Daarnaast moet nog een voordeel van € 50.000,00 uit het Ombuigingsplan 2016-2019 in het resultaat worden verwerkt. Met deze twee aanvullingen (€ 205.000,00) komt het voordeel op begrotingsbasis uit op € 1.253.000,00.

In onderstaand overzicht zijn de verschillen tussen de begroting en rekening in beeld gebracht. In de laatste kolom van de tabel is het resultaat per programma aangegeven.

Programma 1. Welzijn en Zorg	€	1.920.000,00	V
Programma 3. Jeugd en educatie	"	-444.000,00	N
Programma 4. Economie en Arbeidsmarkt	"	485.000,00	V
Algemene dekkingsmiddelen en Onvoorzien	"	-	
Totaal	€	<u>1.961.000,00</u>	<u>V</u>

Sociaal Domein (x € 1.000,00)								
Prod nr.	Programma	WMO	Jeugdzorg	Participatie	Algemene voorzieningen	Rekening 2016	Begroting 2016	Vershil
	1. Welzijn en Zorg							
43	Opvang, begeleid en beschermd wonen	-462	51		19	-392	150	542
44	Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd	294	105		7	406	539	133
45	Maatwerkvoorzieningen Wmo	7.860	0		0	7.860	8.756	896
		7.692	156	0	26	7.874	9.445	1.571
div.	<u>Algemene voorzieningen</u>							
	Totaal Algemene voorzieningen	266	82	32	3.116	3.496	3.845	349
	Totaal programma 1. Welzijn en Zorg	7.958	238	32	3.142	11.370	13.290	1.920
	3. Jeugd en Educatie							
48	Individuele voorzieningen en opvang jeugd		10.001			10.001	9.557	-444
	4. Economie en Arbeidsmarkt							
40	Voorzieningen minima	163				163	198	35
41	Arbeidsmarkt			19.212		19.212	19.662	450
	Totaal progr.4. Economie en Arbeidsmarkt	163		19.212		19.375	19.860	485
	Algemene Dekkingsmiddelen en onvoorzien							
66	Apparaatskosten (t.l.v. deelfonds)	890	787	153		1.830	1.830	0
	Totaal nettolasten	9.011	11.026	19.397	3.142	42.576	44.537	1.961
	Algemene Dekkingsmiddelen en onvoorzien							
65	Algemene uitkering gemeentefonds	848	294		3.315	4.457	4.457	0
	Integratie uitkering Sociaal Domein	7.054	10.212	19.331		36.597	36.597	0
	Integratie uitkering Wmo	3.722	0		0	3.722	3.722	0
	Decentralisatie uitkering HHT	1.014	0		0	1.014	1.014	0
	Totaal uitkeringen	12.638	10.506	19.331	3.315	45.790	45.790	0
	Resultaat jaarrekening	3.627	-520	-66	173	3.214	1.253	1.961
	Resultaat begroting	1.876	-110	-516	3	1.253	1.253	0
	Vershil Jaarrekening - begroting	1.751	-410	450	170	1.961	0	1.961

- = nadeel

+ = voordeel

Resultaat pijlers

Op de onderste regel van het overzicht staan de resultaten per pijler.

Wmo	€ 1.751.000,00 V
Jeugdzorg	- 410.000,00 N
Participatie	- 450.000,00 V
Algemene voorzieningen	- 170.000,00 V
Totaal	€ 1.961.000,00 V

Hieronder noemen wij per pijler de belangrijkste afwijkingen met de begroting.

Wmo

Het voordeel op de Wmo bedraagt € 1.751.000,00. Op het zorgbudget (zorg in natura + persoonsgebonden budget - eigen bijdrage) van huishoudelijke hulp, begeleiding en de voorzieningen gehandicapten is er per saldo een voordeel van € 836.000,00. De overige afwijkingen leveren een voordeel op van € 915.000,00.

Zorgbudget

Huishoudelijke hulp

Op de maatwerkvoorzieningen voor huishoudelijke hulp (OZ/OH, OZ en OH) is er per saldo een nadeel van € 276.000,00.

- Het nadeel op ZIN en PGB bedraagt € 414.000,00. Op basis van de notitie "Doorontwikkeling huishoudelijke hulp" (raad 21 maart 2016) is in de begroting 2016 uitgegaan van 430 cliënten met ZIN. Het gemiddeld aantal cliënten over 2016 is uitgekomen op 530. Dit is 100 meer dan geraamd.
Aan de andere kant hebben zorgaanbieders in de periode januari tot en met april 2016 minder kosten in rekening gebracht dan werd verwacht. Dit heeft te maken met de problematiek rond de afschaffing van HH1, de ingediende bezwaarschriften, de invoering van de voorzieningen OZ/OH en HHT in 2015. Deze problemen werkten nog gedeeltelijk door in 2016. Ook heeft dit te maken met het faillissement van een van de zorgaanbieders in maart 2016. Per saldo is er een nadeel op ZIN van € 350.000,00. Het nadeel op het PGB bedraagt € 64.000,00. Het aantal PGB-houders was ± 20 meer dan begroot.
- Cliënten met een maatwerkvoorziening zijn een eigen bijdrage verschuldigd. Dit wordt geïnd door het CAK. Omdat meer huishoudelijke hulp is verstrekt hebben wij ook meer eigen bijdragen ontvangen. Het voordeel bedraagt € 138.000,00.

Over de toename van cliënten met huishoudelijke hulp merken wij het volgende nog op. De toename komt vooral door de jurisprudentie en uitspraken van de Centrale Raad van Beroep (CrvB). Hierdoor komen inwoners eerder in aanmerking voor een Wmo-voorziening. Ook deden inwoners, die er in 2015 voor gekozen hadden zich zelf te redden en geen gebruik te maken van de HHT-regeling, in 2016 alsnog een beroep op een maatwerkvoorziening OZ, OH of OZ/OH. Tevens is vaker een maatwerkvoorziening OZ/OH geïndiceerd in plaats van een maatwerkvoorziening begeleiding.

Begeleiding en dagbesteding

Op de voorzieningen voor begeleiding (individueel, groep), kortdurend verblijf en persoonlijke verzorging is er een voordeel van € 1.225.000,00.

- Het voordeel op ZIN en PGB bedraagt € 1.116.000,00. Het aantal cliënten met ZIN was behoorlijk lager dan begroot (± 100). Dit komt vooral omdat bij de bepaling/inkoop van het ZIN budget voor de periode 2016-2017 nog gedeeltelijk verouderde AWBZ gegevens zijn gebruikt. Hierin zijn ook cliënten met een Wlz indicatie opgenomen. Het benuttingspercentage is uitgekomen op 69%, begroot was 75%. Door genoemde oorzaken is er een voordeel op ZIN van € 835.000,00. Het aantal cliënten met een PGB was ± 40 lager dan geraamd. Hierdoor is een voordeel ontstaan van € 281.000,00.
- In 2015 werkten wij voor de uitvoering van de gedecentraliseerde AWBZ taken samen met 22 Groninger gemeenten. Hiervoor is destijds een continuïteitsarrangement afgesloten. De gemeente Groningen was als penvoerder verantwoordelijk voor de inkoop van de zorg, contractmanagement, de GGZ-inloop en de toezichthouder calamiteiten en geweld. Op het continuïteitsarrangement is een voordeel gerealiseerd. Wij hebben daarom € 109.000,00 van de penvoerder terugontvangen.

Over de ontvangen rijksuitkering merken wij nog het volgende op. Omdat gemeenten minder inwoners zorg en ondersteuning moeten bieden dan waar bij de start van de decentralisaties in 2015 van uit werd gegaan, zijn het Rijk en de VNG overeengekomen dat de rijksuitkering hiervoor vanaf 2017 wordt gekort. Voor onze gemeente betekent dit een structureel nadeel van € 308.000,00. De rijksuitkering voor het jaar 2016 is niet gecorrigeerd. Het voordeel dat hierdoor ontstaat blijft bij de gemeente.

Voorzieningen gehandicapten

Het nadeel op de verstrekking van hulpmiddelen (rolstoelen, scootmobielen, fietsen e.d.) en woningaanpassingen bedraagt € 113.000,00. Dit is vooral ontstaan op het budget voor dure woonvoorzieningen (> € 20.000,00). Er zijn drie dure woningaanpassingen uitgevoerd. In de begroting is met één rekening gehouden.

Overige oorzaken

De overige afwijkingen zijn per saldo € 915.000,00 voordelig.

- De centrumregeling Beschermd wonen heeft over 2016 een positief resultaat gerealiseerd. Deze regeling wordt uitgevoerd door de gemeente Groningen. Op grond van de afspraken over financiële solidariteit wordt het resultaat over de 23 Groninger gemeenten verdeeld. Het aandeel van onze gemeente in het voordeel bedraagt € 544.000,00.
- Het voordeel op de subsidies, bijdragen e.d. bedraagt € 242.000,00. Het budget voor mantelzorgwaardering is maar voor een deel aangesproken. Het voordeel bedraagt € 130.000,00. Daarnaast is een aantal activiteiten in de beleidsnotitie "Samenwerken rond casuïstiek" niet volledig gerealiseerd. Er is € 87.000,00 op het budget overgebleven. Verder is het budget voor integrale vroeghulp (€ 4.000,00) en preventie activiteiten Lentis (€ 21.000,00) niet ingezet.
- De kosten van de collectieve ziektekostenverzekering wordt voor een deel gedekt uit de integratie-uitkering sociaal domein. Op dit budget is € 35.000,00 overgebleven.
- Het voordeel op de uitvoeringskosten bedraagt € 83.000,00. Dit komt o.a. door lagere kosten voor indicatiestelling van cliënten. Ook hebben wij een vergoeding van € 21.000,00 van de VNG ontvangen voor de regresovereenkomst Wmo 2016.
- De overige afwijkingen zijn per saldo € 11.000,00 voordelig.

Jeugdzorg

Het nadeel op de jeugdzorg bedraagt € 410.000,00.

- Op grond van het RTA 2015-2017 wordt de zorg in natura van de 23 Groninger gemeenten uitgevoerd door de RIGG. In het RTA hebben de gemeenten financiële solidariteit afgesproken voor het totale zorgbudget (ZIN + PGB). Bij een overschrijding van dit budget wordt het tekort op grond van de financiële solidariteit verdeeld tussen de gemeenten. De verdeling vindt plaats op basis van het aandeel van een individuele gemeente in de totale rijksuitkering van de 23 Groninger gemeenten. Het aandeel van onze gemeente in 2016 bedraagt 6,8%. Van de RIGG hebben wij een voorlopige opgave (tussenstand) ontvangen van de realisatie in 2016. Op het zorgbudget van de Groninger gemeenten wordt een nadeel verwacht van ± € 6,5 miljoen (Stadskanaal: ± € 0,7 miljoen nadeel). Het aandeel van onze gemeente in het tekort bedraagt € 442.000,00 (6,8% x € 6,5 miljoen). Door de solidariteit valt het nadeel van onze gemeente op jeugdzorg daarom € 258.000,00 (€ 700.000,00 - € 442.000,00) lager uit.
- De afwikkeling van de zorgkosten over het jaar 2015 levert per saldo een voordeel op van € 19.000,00. Voor het PGB is over 2015 nog € 90.000,00 aan kosten gemaakt. Dit betreft de afrekening met de SVB (€ 86.000,00) en de restitutie van ontvangen ouderbijdragen (€ 4.000,00). Aan de andere kant heeft de RIGG het resultaat van 2015 op ZIN met de gemeenten afgerekend. Omdat geld op het budget is overgehouden hebben wij € 109.000,00 terugontvangen. Het totale nadeel op het zorgbudget bedraagt € 423.000,00 (€ 442.000,00 - 19.000,00).
- De overige afwijkingen zijn per saldo € 13.000,00 voordelig. Dit komt vooral door lagere kosten van de herindicering.

Participatie

Het voordeel op participatie bedraagt € 450.000,00. Zoals in programma 4. Economie en Arbeidsmarkt is toegelicht valt de bijdrage in het exploitatietekort van Wedeka € 424.000,00 lager uit. Op het participatiebudget is er een voordeel met de begroting van € 23.000,00. De overige afwijkingen zijn per saldo € 3.000,00 voordelig.

Algemene voorzieningen

Het voordeel op algemene voorzieningen bedraagt per saldo € 170.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

- Het voordeel op de subsidies, bijdragen e.d. bedraagt € 222.000,00. Een aantal activiteiten in het uitvoeringsplan Wmo is niet of maar voor een deel gerealiseerd. Er is € 110.000,00 op het budget overgebleven. Verder hebben wij € 112.000,00 aan subsidies van instellingen terugontvangen. Dit betreft het project gebiedsprogramma regio Stadskanaal/Vlagtwedde 2009-2012 (€ 27.000,00), budgetsubsidie 2014 Stichting Welstad (€ 70.000,00), wijkgericht werken 2016 (€ 10.000,00) en Participatieraad gemeente Stadskanaal (€ 5.000,00).
- Op het collectief vervoer is er een voordeel van € 24.000,00. Dit komt omdat pashouders minder kilometers hebben verreden.
- De overige afwijkingen zijn per saldo € 76.000,00 nadelig. Dit nadeel is vooral door hogere exploitatiekosten van de accommodaties ontstaan.

Resumé

Uit bovenstaande toelichting blijkt dat er twee belangrijke factoren aan het overschot van € 1,9 miljoen op het sociaal domein ten grondslag liggen namelijk, lagere zorgkosten en onderbesteding van bijdragen, subsidies e.d. Op het zorgbudget Wmo en jeugdzorg is er per saldo een voordeel van € 0,4 miljoen. Het voordeel op de subsidies, bijdragen e.d. bedraagt bijna € 1,5 miljoen. Hiervan heeft € 0,4 miljoen betrekking op een lagere bijdrage aan het werkvoorzieningsschap Wedeka en € 0,5 miljoen wegens een voordelig resultaat bij de Centrumregeling beschermd wonen.

Ontwikkelingen en risico's

Wmo

Onzekerheid met betrekking tot de eigen bijdragen

Een aanvrager van een Wmo-voorziening is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. De berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdragen is een wettelijke taak van het CAK. Het CAK verstrekt aan de gemeenten een totaaloverzicht, waarbij maandelijks afstorting plaatsvindt van de geïncasseerde bijdragen. Gemeenten kunnen op deze overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen Wmo-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op de overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente op persoonsniveau de volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

De commissie BBV schrijft in de kadernota rechtmatigheid daarover het volgende: "Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente zal deze onzekerheid in de jaarrekening moeten noemen, ook al ligt de oorzaak niet bij de gemeente" (einde citaat). In de jaarrekening 2016 is aan eigen bijdragen € 519.000,00 verantwoord. Hiervan kunnen wij de juistheid en volledigheid dus niet vaststellen. In de voorgaande alinea's is deze onzekerheid adequaat toegelicht. De accountant hoeft deze onzekerheid dan niet mee te nemen in zijn oordeel.

Jeugdzorg

De Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) heeft voor 23 Groninger gemeenten de zorg in natura voor Jeugdzorg bij zorgaanbieders ingekocht. Op grond van het verantwoordingsprotocol ontvangt de RIGG de verantwoordingsinformatie van de zorgaanbieders voor wat betreft de rechtmatigheid, tijdigheid en getrouwheid van de bestedingen. De verantwoording door de zorgaanbieders maakt onderdeel uit van de jaarrekeningcontrole door de accountant van de RIGG.

De RIGG stelt voor iedere gemeente een rapportage van de verantwoording door de zorgaanbieders op. Deze rapportage wordt inclusief de accountantsverklaring aan de gemeenten toegestuurd. De gemeenten gebruiken dit document voor de jaarrekeningcontrole. Bij de afronding van de jaarrekening was dit document nog niet aangeleverd. De RIGG verwacht dat dit eind mei 2016 gebeurt.

In de jaarrekening 2016 is voor de kosten van ZIN en PGB uitgegaan van een voorlopige opgave door de RIGG. Zoals wij hierboven hebben aangegeven verwacht de RIGG een tekort op het zorgbudget van ± € 6,5 miljoen. De RIGG kan nog niet aangeven wat de oorzaken van het nadeel zijn. Hiernaar wordt een onderzoek ingesteld. De RIGG verwacht dat de definitieve afronding van 2016 omstreeks 1 oktober 2017 zal plaatsvinden.

9. PARAGRAAF INTERBESTUURLIJK TOEZICHT

Inleiding

De Wet revitalisering generiek toezicht (Wet rgt) is de basis voor het interbestuurlijk toezicht (IBT). IBT is het toezicht van de ene overheid op de andere overheid (Rijk-provincie, provincie-gemeenten, provincie - waterschappen). Het toezicht richt zich op naleving van regelgeving in medebewind en uitvoering van autonome taken door de lagere overheid.

De kern van de Wet rgt is dat het toezicht van Rijk en provincies sober en risicogericht moet zijn. In eerste instantie ligt er een belangrijke rol voor uw raad om toezicht te houden op ons college (horizontale verantwoording). De toezichthouder behoort niet te dicht op de onder toezichtgestelde te zitten. Die moet ruimte en vertrouwen krijgen om zijn taken goed uit te voeren.

We richten ons in deze paragraaf op de toezichtsgebieden waar de provincie toezichthouder is. Dat betreft: Archieven, Ruimtelijke ordening, Monumenten en archeologie, Huisvesting vergunninghouders en de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (Wabo). Daarnaast komt ook het financieel toezicht aan de orde. Dit valt niet onder het generieke toezicht van de Wet rgt, maar staat onder specifiek toezicht van de provincie. Het is echter wel de bedoeling van de wetgever dat ook het financieel toezicht zoveel mogelijk risicogericht wordt georganiseerd. Met de provincie is daarom afgesproken dat wij in de paragraaf IBT ook een oordeel geven over de gemeentefinanciën.

Wij leggen in deze paragraaf verantwoording aan u af over de wijze waarop wij wet- en regelgeving hebben uitgevoerd en geven daarover een oordeel in de termen van 'goed', 'matig' of 'slecht'. Wanneer we bij de toezichtsgebieden (excl. Financiën) het oordeel matig of slecht hebben gegeven, hebben we maatregelen geformuleerd. Deze maatregelen zijn bij de diverse toezichtsgebieden weergegeven.

In april 2014 is door de Provincie Groningen een brochure met de toetskaders voor de provinciale toezichtsgebieden van het interbestuurlijk toezicht uitgebracht. Deze toetskaders zijn in nauwe samenwerking tussen gemeentelijke en provinciale deskundigen tot stand gebracht. Aan de hand van deze kaders hebben wij onze verantwoording over 2016 opgesteld.

In opdracht van Gedeputeerde Staten heeft Prof. dr. J. de Ridder het Groninger stelsel van het interbestuurlijk toezicht geëvalueerd. De evaluatie is opgesteld naar aanleiding van de inwerkingtreding van de Wet revitalisering generiek toezicht. Hierdoor is het stelsel van interbestuurlijk toezicht ingrijpend veranderd. Het onderzoek wijst uit dat dit stelsel te wensen overlaat en dat het uitgeoefende toezicht weinig toegevoegde waarde heeft voor het functioneren van de gemeentebesturen. Op grond van de resultaten van de evaluatie heeft Gedeputeerde Staten besloten het interbestuurlijk toezicht opnieuw vorm te geven. Kern van dit nieuwe toezicht (IBTII) is maatwerk, gebaseerd op samenwerking en uitgaand van wederzijds vertrouwen.

Het einddoel van IBTII is dat over een jaar of vier voor alle gemeenten een toezichtplan op maat is opgesteld dat is gebaseerd op een risico-analyse van de specifieke gemeentelijke situatie. Het maken van de risico-analyse en het opstellen van het toezichtplan gebeurt in samenwerking tussen gemeente en provincie. De wijze waarop de provincie haar toezichtstaak uitvoert zal worden opgenomen in het toezichtplan.

De halfjaarlijkse rapportage over de taakuitvoering in een paragraaf IBT in jaarrekening en begroting komt te vervallen, net als de zelfevaluatie in de termen 'goed', 'matig' en 'slecht'. Zolang er voor onze gemeente nog geen toezichtsplan-op-maat is opgesteld, moeten wij jaarlijks nog bepaalde informatie aanleveren, zodat de provincie haar toezichthoudende rol kan vervullen.

Verantwoording over 2016

Hieronder geven wij u per toezichtsgebied ons oordeel over de uitvoering in 2016.

Archieven

Het samenvattend oordeel over de uitvoering van de Archiefwet luidt: **matig**

Er zijn in 2016 grote stappen gezet en verbeteringen doorgevoerd. Dit kan echter niet tot uitdrukking worden gebracht in het oordeel. Dit komt door de beoordelingsmethodiek die maar drie keuzes kent: goed, matig en slecht. Hierdoor kan in het oordeel niet de duidelijke ontwikkeling in de goede richting zichtbaar worden gemaakt. We verwachten volgend jaar op minimaal één van de vier onderdelen goed te scoren. Nu scoren we nog op alle onderdelen matig.

Kwaliteitssysteem

De kwaliteitsanalyse op basis van het VNG modelsysteem, behorend bij het project Digitale Overheid 2020, is uitgevoerd. Uit deze analyse kwam naar voren dat het in 2016 noodzakelijk was om de nadruk te leggen op de kwaliteit en organisatie van de informatiebeveiliging. Alle medewerkers hebben daarom een awarenessstraining gevolgd en er is beveiligingsbeleid vastgesteld dat de basis vormt voor de beveiligingsplannen voor de komende jaren. De voorgenomen activiteiten voor 2016 zijn hierdoor doorgeschoven naar 2017.

Oordeel

Doordat er één element van het kwaliteitssysteem de nadruk heeft gekregen, is het gehele kwaliteitssysteem nog niet goed uitgewerkt. Hierdoor blijft het oordeel dit jaar nog matig.

Maatregel

Het plan van aanpak voor invoering van het kwaliteitssysteem wordt in het eerste halfjaar van 2017 afgerond.

Goede, geordende en toegankelijke staat

Het eerste deel van het project Digitalisering is afgerond. Alle werkprocessen, die daarvoor in aanmerking kwamen, zijn beschreven en in gebruik genomen. Alle medewerkers hebben een instructie gekregen. De volgende stap is de digitalisering van de besluitvormingsprocessen. Dit zal in 2017 plaatsvinden.

De beschrijving van de processen draagt bij aan het inzicht in de informatie die gemeente beheert. Wanneer we de totale informatievoorziening in beeld hebben, zijn we in control. Dit overzicht wordt in 2017 afgerond.

Oordeel

De afronding van het eerste deel van het project Digitalisering is een belangrijke stap in de richting van goede, geordende en toegankelijke digitale informatie. Omdat we de totale informatievoorziening nog niet in beeld hebben, is het oordeel nog net matig.

Maatregel

Overzicht van de informatievoorziening afronden in 2017.

Selectie, vernietiging en openbaar making

Per 1 januari 2017 is de nieuwe Selectielijst voor gemeentelijke archieven in werking getreden. Deze lijst, die aangeeft welke zaken bewaard moeten worden en welke (op termijn) vernietigd, is aangepast aan het digitale werken. In 2016 is een cursus georganiseerd over het invoeren van de nieuwe lijst. Dit was noodzakelijk omdat de selectie van digitale informatie een andere werkwijze kent. De lijst zal in 2017 worden ingevoerd.

Oordeel

Omdat de nieuwe Selectielijst nog niet is ingevoerd, blijft het oordeel hier nog matig.

Maatregel

Invoeren Selectielijst in 2017.

Beheer- en bewaaromgeving

De beheeromgeving voor de analoge archieven is goed. De maatregelen bij ICT hebben geleid tot een stabiele, schaalbare, flexibele beheeromgeving voor de digitale archieven. Medewerkers hebben opleidingen gekregen in digitaal werken. Het werken in de cloud is in control. In de pilot plaats- en tijdonafhankelijk werken wordt ruimschoots aandacht besteed aan de informatieveiligheid.

Het onderzoek naar het E-depot (duurzame opslag voor digitale archieven) zal in 2017 vorm krijgen.

Oordeel

Ook hier zijn grote verbeteringen doorgevoerd. Omdat het vraagstuk van het E-depot nog openstaat, is de beheer- en bewaaromgeving nog niet compleet. Daarom blijft het oordeel nog matig.

Maatregel

Onderzoek naar E-depot uitvoeren.

Financiën

Voor het begrotingsjaar 2016 stonden wij onder repressief toezicht. De jaarrekening 2016 sluit met een voordelig saldo van € 1.424.000,00. Het saldo van baten en lasten van de jaarrekening 2016 bedraagt € 274.000,00 negatief. Dit betekent dat in de jaarrekening per saldo € 1.698.000,00 aan de reserves is onttrokken. In hoofdstuk I Algemeen beeld van de rekening wordt voorgesteld in te stemmen met de mutaties reserves en het voordelige resultaat toe te voegen aan de algemene reserve. De stand van de algemene reserve bedraagt na het toevoegen dan € 16,6 miljoen.

Het saldo van de incidentele baten en lasten is € 3.529.000,00 negatief. Exclusief de incidentele baten en lasten is het rekeningresultaat 2016 € 4.953.000,00 positief (€ 1.424.000,00 + € 3.529.000,00).

Voor een verdieping van de financiële situatie wordt gebruik gemaakt van een aantal overige toetsingscriteria. Op basis van de overige criteria en het rekeningresultaat luidt het oordeel over de financiële situatie van onze gemeente: **goed**.

Overige toetsingscriteria financieel toezicht

	goed	matig	slecht
Weerstandsvermogen	X		
Onderhoud kapitaalgoederen		X	
Grondexploitatie	X		
Toepassing BBV	X		
Uitkomsten jaarrekeningen voorgaande jaren	X		

Weerstandsvermogen

Op basis van een totaal beschikbare incidentele weerstandcapaciteit van € 30,4 miljoen per 31 december 2016 is de ratio 3,07. Uitgaande van de vastgestelde ratio van 1,15 betekent dit dat de beschikbare capaciteit per balansdatum ruim voldoende is voor de dekking van de lopende risico's.

Per 31 december 2016 bedraagt het totaal van de reserves € 54,9 miljoen, waarvan € 15,2 miljoen algemene reserve en € 39,7 miljoen bestemmingsreserves. Exclusief de niet vrij besteedbare reserves en inclusief het positieve rekeningresultaat 2016 van € 1.424.000,00 bedraagt de beschikbare weerstandscapaciteit € 30,4 miljoen. De geïnventariseerde risico's bedragen totaal € 9,9 miljoen.

De risico's op het gebied van grondexploitatie en de reserves die betrekking hebben op grondexploitatie maken onderdeel uit van het algemene weerstandsvermogen.

Overzicht ratio weerstandsvermogen per 31 december:

<u>Jaarrekening 2015</u>	<u>Begroting 2016*</u>	<u>Jaarrekening 2016</u>
2,64	3,18	3,07

*na actualisatie Perspectiefnota 2017-2020

De afwijking ten opzichte van de begroting 2016 is gering. De beschikbare weerstandscapaciteit is hoger maar daar staat tegenover dat meer risico's zijn meegenomen.

Het eigen vermogen is groter door een positiever rekeningresultaat 2016 dan waar in de perspectiefnota rekening mee werd gehouden. Daarnaast is de stand van de reserves per 31 december 2016 hoger dan geraamd door uitgestelde investeringen die ineens ten laste van de reserves komen en (nog) niet in de begroting opgenomen toevoegingen.

De risico's zijn hoger door een schuldrestant van gewaarborgde geldleningen waar in de begroting geen rekening mee was gehouden en door kwantificering van het risico op de vijfjaarlijkse afrekening. Verder zijn begrote risico's in de jaarrekening lager of vervallen.

Onderhoud kapitaalgoederen

Dit betreft het onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Hierbij gaat het om wegen, groen, water, riolering en gebouwen.

Het onderhoud voor wegen en groen is uitgevoerd op basis van de Kadernota kwaliteit Openbare Ruimte 2013 (gericht op het beoogde onderhoudsniveau voor openbaar groen, water, riolering, wegen, openbare verlichting, speelplaatsen en civiele kunstwerken). In de uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden zijn, ingegeven door taakstellende ombuigingen tijdens het laatste decennium keuzes gemaakt waardoor, nu nog verantwoorde, achterstand is ontstaan. Dit is visueel meer en meer waarneembaar in het beeld van de openbare ruimte en het aantal kleine reparaties als gevolg van de afnemende kwaliteit neemt toe.

Medio 2016 is het nieuwe integrale beheersysteem voor de openbare ruimte in gebruik genomen.

Sinds 2013 zijn verschillende bermverhardingen aangebracht aan wegen buiten de bebouwde kom. Deze werkzaamheden zijn in 2016 afgerond.

In 2015 heeft de provincie de N974 (Onstwedderweg) in eigendom overdragen aan de gemeente. Er was sprake van achterstallig onderhoud en na overleg met de provincie is het groot onderhoud in 2016 door de ons uitgevoerd.

In de periode 2012-2016 zijn watergangen gebaggerd. In 2016 zijn de baggerwerkzaamheden nagenoeg afgerond en is nog een klein budget beschikbaar voor het afronden van de baggerwerkzaamheden uit het bestek "Baggerwerkzaamheden 2015-2016".

Het budget voor dagelijks onderhoud aan circa 80 accommodaties is niet volledig besteed. Voor het uitvoeren van zowel het dagelijks als groot onderhoud worden terughoudende, maar wel verantwoorde keuzes gemaakt.

Grondexploitatie

In maart 2013 is de nota grondbeleid voor de periode 2013-2016 vastgesteld. In januari 2017 is de nota herzien voor de periode 2017-2020. De gemeente hanteert een situatief grondbeleid, er is geen behoefte aan ontwikkeling van nieuwe woningbouwlocaties en bedrijventerreinen.

Jaarlijks worden de grondexploitaties kritisch beoordeeld en indien nodig afgewaardeerd.

De exploitatieberekeningen zijn in maart 2017 herzien. In 2016 hebben de volgende afwaarderingen plaatsgevonden:

- Woningbouwlocaties	€ 1.143.000,00
- Bedrijfslocaties	" 224.000,00
- Totaal	€ 1.367.000,00

Van het totaalbedrag was € 1.105.000,00 voorzien, een bedrag van € 262.000,00 is ten laste van de algemene reserve gebracht. Voor overige complexen met verliesgevend prognoses is per balansdatum een voorziening van € 599.000,00 aanwezig. Dit is inclusief een dotatie in 2016 van € 416.000,00 ten laste van de algemene reserve.

De overige boekwaarden zijn reëel en kunnen naar verwachting worden terugverdiend.

Toepassing BBV

De jaarstukken voldoen aan de vereisten van het Besluit Begroting en Verantwoording. Daarnaast zijn we verplicht informatie voor derden (lv3) aan te leveren aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het CBS heeft over de kwaliteit van de door ons aangeleverde gegevens (tot en met het vierde kwartaal 2016) geen op- of aanmerkingen gemaakt.

Uitkomsten jaarrekeningen voorgaande jaren (* € 1.000)

Jaarrekening 2013	€ 18 negatief
Jaarrekening 2014	€ 2.363 positief
Jaarrekening 2015	€ 3.126 positief

Ruimtelijke ordening

Het samenvattend oordeel over de uitvoering van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Wro) luidt: **goed**

Bestemmingsplan/beheersverordening

Volgens het toetskader scoren we goed wanneer voor het gehele grondgebied actuele, aan de regels van Rijk en provincie aangepaste plannen/verordeningen gelden.

De huidige bestemmingsplannen zijn tussen 2007 en 2014 vastgesteld. Hiermee werd in 2016 voldaan aan de actualiseringstermijn van 10 jaar. In 2015 is een start gemaakt met de herziening van de bestemmingsplannen, zodat deze ook na 2017 actueel zijn.

In het voor u liggende jaarverslag 2016 en de jaarrekening 2016 wordt verslag gedaan van de Wro-taken die zijn uitgevoerd. Het jaarverslag en jaarrekening zijn u ter vaststelling aangeboden en zijn beschikbaar voor GS.

Ten aanzien van de verleende vergunningen op het gebied van ruimtelijke ordening geldt dat dit Wabo-taken zijn welke door de Omgevingsdienst worden uitgevoerd. Het verslag van de resultaten van zowel vergunningverlening als handhaving van de Wabo-taken (Jaarverslag uitvoering VTH-taken) over 2016 is u ter informatie aangeboden.

Oordeel

We voldoen aan de gestelde criteria. We scoren op basis hiervan goed.

Bestuursrechtelijke handhaving

Volgens het toetskader moet het beleid voor de bestuursrechtelijke handhaving in het kader van de Wro zijn uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma voor het komende jaar en moet dit uitvoeringsprogramma tijdig aan u zijn aangeboden en beschikbaar zijn voor GS.

Uitvoering van de handhavingstaken in het kader van de Wro, vindt overeenkomstig de handhavingstaken in het kader van de WABO plaats. In de verantwoording over het toezichtsgebied Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht is aangegeven hoe de handhavingstaken zijn opgepakt in het afgelopen jaar. Hieruit blijkt dat we voldoen aan de gestelde criteria. Het verslag van de resultaten van zowel de vergunningverlening als de handhaving van de Wabo-taken (Jaarverslag uitvoering VTH-taken) over 2016 is u ter informatie aangeboden.

Oordeel

Het oordeel op dit onderdeel luidt goed.

Monumenten en archeologie

Het samenvattende oordeel over de uitvoering van de taken op het gebied van monumenten en archeologie luidt: **goed**.

In de gemeente Stadskanaal staan in het monumentenregister van het Rijk 71 objecten als rijksmonument aangewezen. Daarvan zijn 70 gebouwde monumenten en één is een groen monument (Julianapark). Verder hebben we zes gemeentelijke gebouwde monumenten. Er zijn geen archeologische monumenten aangewezen. Daarnaast kent de gemeente ook nog een rijks beschermd dorpsgezicht, zijnde Smeerling te Onstwedde. Een aantal van de gebouwde rijksmonumenten bevinden zich in dit gebied.

Het oordeel is bepaald op basis van een beoordeling op de volgende onderdelen:

- beleid;
- vergunningen en adviezen;
- toezicht en handhaving.

Beleid

Bij alle in de gemeente aanwezige bestemmingsplannen is rekening gehouden met archeologie. Het beschermd dorpsgezicht Smeerling is opgenomen in het bestemmingsplan Landelijk Gebied (2006). De advisering op het gebied van de monumentenzorg wordt verzorgd door een provinciaal opererende monumentencommissie waarvan 20 gemeenten in de provincie Groningen gebruik maken. De commissie is ondergebracht bij Libau te Groningen. Deze commissie heeft als basis vier deskundige leden op het gebied van restauratie, architectuurhistorie, architectuur en bouwhistorie en staat onder leiding van een ervaren voorzitter. Al naar gelang het onderwerp kunnen deskundige leden op het gebied van onder meer archeologie, landschap en stedenbouw aan de commissie worden toegevoegd.

Op dit onderdeel scoren beide indicatoren goed.

Vergunningen en adviezen

Er wordt in alle wettelijk verplichte gevallen advies gevraagd aan de monumentencommissie.

Op grond van de Monumentenwet moet de gemeente een openbaar register bijhouden van verleende omgevingsvergunningen. Een dergelijk register hadden we in 2015 nog niet. In de loop van 2016 is het register ingericht en is met de Omgevingsdienst Groningen afgesproken dat van de verleende omgevingsvergunningen de relevante gegevens worden aangeleverd. Deze gegevens worden meteen bij binnenkomst aan het register toegevoegd. Daarmee voldoet de gemeente voortaan op dit onderdeel aan de Monumentenwet. In 2016 zijn twee omgevingsvergunningen voor monumenten verleend.

Op dit onderdeel is zowel een keer goed (advies commissie) als matig (wel een openbaar en compleet monumentenregister maar pas in de loop van 2016 operationeel) gescoord.

Toezicht en handhaving

Vanaf 1 november 2013 worden de incidenten en de acties die daarop volgen op het gebied van monumenten en archeologie bijgehouden. Er zijn in 2016 geen incidenten gemeld en dus was ook geen sprake van vervolgacties.

Omdat geen incidenten zijn gemeld is de beoordeling voor dit onderdeel niet van toepassing.

Huisvesting vergunninghouders

Het oordeel over de uitvoering van de regeling huisvesting vergunninghouders luidt: **matig**.

Het Rijk legt op basis van de Huisvestingswet aan gemeenten kwantitatieve taakstellingen op voor de huisvesting van statushouders. De aantallen zijn gerelateerd aan het aantal inwoners van de gemeente. Elk halfjaar krijgt de gemeente een taakstelling opgelegd en geldt er een halfjaarlijkse verantwoordingsplicht.

Realisering taakstelling periode 1 juli tot en met 31 december 2016:

- taakstelling (vastgesteld door het Rijk): 45
- aantal aan het begin van de taakstellingsperiode (inclusief saldo vorige perioden): achterstand van 24
- aantal gehuisveste statushouders in de taakstellingsperiode: 37
- aantal aan het einde van de taakstellingsperiode (inclusief saldo vorige perioden): achterstand van 32 (45 + 24 – 37)

NB. *De formele peildata zijn 1 januari en 1 juli. Omdat de administratieve verwerking door COA in de maand december met alle feestdagen vertraagd wordt uitgevoerd, wordt de situatie op 1 februari 2017 genomen door de provincie. Op basis van deze datum hebben wij volgens het COA **24** statushouders niet gehuisvest in 2016.*

Het COA wijst de vergunninghouders aan de hand van koppelingen toe aan gemeenten en hanteert een termijn van 12 weken voor de realisatie van de huisvesting. Met in achtneming van deze termijn regelt de gemeente in samenwerking met de woningcorporaties de huisvesting. In veel situaties slagen wij er in de gekoppelde statushouders te huisvesten binnen de gestelde termijn van 12 weken.

Rekening houdend met de termijn van 12 weken had het COA op 1 oktober 2016 COA 19 koppelingen te weinig aangeboden om de gehele taakstelling voor 2016 tijdig te kunnen realiseren. Wanneer het COA niet tijdig voldoende kandidaten levert om de taakstelling te halen, rekent de provincie ons dit niet aan (verschoonbare reden). Op 5 (24-19) personen na hebben we een verschoonbare reden voor het niet halen van de taakstelling. De overige redenen dat wij de taakstelling niet hebben gehaald waren:

- In het eerste half jaar zijn door Lefier te weinig geschikte woningen aangeboden om voldoende statushouders te kunnen huisvesten. Dit heeft in combinatie met de hierna genoemde redenen een negatief effect gehad op de realisatie.
- De capaciteit van vluchtelingenwerk is niet (het hele jaar) voldoende, zoals bijvoorbeeld in de vakantieperiode. In het laatste kwartaal van 2016 hebben de mensen van vluchtelingenwerk veel tijd moeten investeren in de maatschappelijke begeleiding van een aantal gezinnen waar zich ingrijpende gebeurtenissen voordeden, of voor wie het moeilijk was passende huisvesting te vinden. Dat ging in bepaalde gevallen ten koste van de tijd die men kon besteden aan de begeleiding bij het huisvesten.
- Er worden meer alleengaanden dan gezinnen gekoppeld, hetgeen in verhouding meer inzet van medewerkers en geschikte woningen vereist.
- Er heeft veel minder gezinshereniging plaatsgevonden dan verwacht.

Oordeel

Op basis van het toetsingskader is de kwalificatie “matig” van toepassing. Het is ons namelijk deels aan te rekenen dat wij de taakstelling niet hebben gehaald.

Maatregel

Wij hebben afspraken gemaakt met Lefier, Stichting Vluchtelingenwerk Noord Nederland en Welstad over het leveren van voldoende woningen en inzet van medewerkers zodat we de aan ons gekoppelde vergunninghouders tijdig kunnen huisvesten. Daarnaast onderzoeken wij de mogelijkheid voor het huisvesten van alleengaande statushouders in kamerbewoning. Verder verlenen wij medewerking aan twee pilots van Nidos met betrekking tot alleengaande minderjarige vluchtelingen. In de eerste pilot worden de mogelijkheden van opvang van maximaal 5 alleengaande minderjarige vluchtelingen in een gezin onderzocht, In de tweede pilot wordt de opvang van minderjarige vluchtelingen in een zogeheten “Wonen in een gezin +” onderzocht. In deze pilot is naast de opvang in een gezin een tweede woning beschikbaar waar minderjarige vluchtelingen vanuit het opvanggezin naartoe doorstromen en onder begeleiding van het opvanggezin en Nidos zelfstandig wonen tot hun 18^e en daarna uitstromen naar reguliere huisvesting.

Wij verwachten met bovengenoemde maatregelen te voldoen aan de taakstelling voor de eerste helft van 2017.

Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (Wabo)

Het samenvattend oordeel over de uitvoering van de Wabo luidt: **goed**.

De beoordelingscriteria bestaan uit het actueel houden van documenten, ingaan op risico's, de documenten tijdig vast stellen en aanbieden aan uw raad.

Op basis van het Besluit omgevingsrecht (Bor) behoren wij de volgende stukken vast te stellen.

1. Handhavingsbeleidsplan.
2. Uitvoeringsprogramma voor het komend jaar (2017).
3. Rapportage en evaluatie van het afgelopen jaar (2016).

Na vaststelling door ons behoren de stukken aan uw raad bekend te worden gemaakt.

Het handhavingsbeleidsplan moet gebaseerd zijn op een probleem- en risicoanalyse.

Het IBT is ingericht op de vijf belangrijkste risico's, zoals deze landelijk door VROM en IPO zijn benoemd.

Het gaat om de volgende risico's:

- asbestregelgeving;
- brandveiligheid bij opslag gevaarlijke stoffen;
- constructieve veiligheid en brandveiligheid;
- verontreinigde grond;
- risicovolle inrichtingen.

Deze vijf risicothema's behoren in onze beleidscyclus aan de orde te komen.

Handhavingsbeleidsplan

Het beleid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is vastgelegd in de Omgevingsnota 2014 e.v. Gemeente Stadskanaal. Deze nota geeft in essentie aan op welke wijze de gemeente Stadskanaal haar handhavende taken uitvoert. In de Omgevingsnota 2014 e.v. Gemeente Stadskanaal wordt zowel aandacht besteed aan landelijke VROM/IPO thema's, als aan thema's gebaseerd op de probleem- en risicoanalyse. Tevens wordt vergunningenbeleid in de nota opgenomen.

Uitvoeringsprogramma

Op 13 december 2016 hebben wij het Jaarprogramma VTH 2017 vastgesteld. De periode van het jaarprogramma annex uitvoeringsprogramma loopt van 1 januari 2017 tot en met 31 december 2017. De ODG voegt de programma's van de deelnemende partijen samen tot één uitvoeringsprogramma voor de gehele provincie. Het Jaarprogramma VTH 2017 is u aangeboden.

Jaarrapportage en evaluatie

Jaarlijks evalueren wij hoe het uitvoeringsprogramma is uitgevoerd. Daarbij wordt onderzocht:

- in welke mate de handhavingsdoelen zijn bereikt;
- worden risico's beheerst en/of is bijstelling van uitvoeringsprogramma en/of beleid en/of prioritering nodig?
- in hoeverre zijn afspraken met andere bestuursorganen uitgevoerd.

Uit de evaluatie moet blijken of de opgenomen activiteiten zijn uitgevoerd en in hoeverre de uitgevoerde activiteiten hebben bijgedragen aan het bereiken van de handhavingsdoelen. Aan de hand van de evaluatie kan, zo nodig, het beleidsplan en/of uitvoeringsprogramma tijdig worden bijgesteld.

Met de "Omgevingsnota vergunningverlening, toezicht en handhaving" wordt gezorgd voor een allesomvattend dynamisch document dat in één keer geschikt is voor provincie, college en uw raad.

Aan de hand van de voorjaars- en najaarsrapportage vindt middels indicatoren tussentijdse monitoring plaats. Op deze momenten wordt bekeken hoe wij ervoor staan en, of bijstelling nodig is.

Het verslag van de resultaten van zowel vergunningverlening als handhaving van de Wabo-taken (Jaarverslag uitvoering VTH-taken) over 2016 is u aangeboden.

Samenvattend getoetst aan de overeengekomen toetskaders:

Beleid, probleem- en risicoanalyse (oordeel: goed)

- Er is actueel beleid en een probleem- en risicoanalyse die niet ouder is dan 4 jaar.
- Hierbij is aandacht besteed aan de onderkende Wabo-risico's
- Tevens wordt aandacht besteed aan veiligheid, gezondheid, landschap, natuur en cultuurhistorie.

Uitvoeringsprogramma (oordeel: goed)

- Er is een Jaarprogramma VTH 2017 vastgesteld en dit is u aangeboden.
- Het heeft een duidelijke relatie met het vorig programma.
- In het Jaarprogramma VTH 2017 is vergunningverlening ook meegenomen.

Jaarverslag (oordeel: goed)

Het Jaarverslag over 2016 met duidelijke conclusies over de mate van uitvoering van het Jaarprogramma VTH 2016 is u aangeboden.

IV. Jaarrekening

**A. Balans per 31 december 2016
en toelichting**

BALANS PER 31 DECEMBER 2016

ACTIVA	31 december 2016	31 december 2015
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa		
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	2.710.869	8.143
Materiële vaste activa		
Investerings met een economisch nut	45.463.283	37.426.801
Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	28.443.287	28.057.942
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	<u>7.707.587</u>	<u>7.902.283</u>
	81.614.157	73.387.026
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	650.740	650.740
Leningen aan deelnemingen	1.329.232	3.689.630
Overige langlopende leningen	2.311.427	2.146.124
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	2.794.448
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorraden		
Niet in exploitatie genomen bouw- gronden	0	42.930
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	2.320.028	3.355.213
Vorderingen		
Vorderingen op openbare Lichamen	6.426.990	7.359.746
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	4.050.000	0
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	1.570	186.821
Overige vorderingen	2.911.528	3.008.230
Liquide middelen		
Kassaldi	8.491	10.027
Banksaldi	<u>309.366</u>	<u>639.891</u>
	317.857	649.918
Overlopende activa	<u>5.239.179</u>	<u>6.724.422</u>
TOTAAL ACTIVA	109.883.577	104.003.391

PASSIVA	31 december 2016	31 december 2015
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen		
Reserves:		
- De algemene reserve	15.184.597	15.540.970
- De bestemmingsreserves	<u>39.727.518</u>	<u>37.942.911</u>
	54.912.115	53.483.881
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	1.423.549	3.126.399
Vorzieningen		
Verplichtingen voor verplichtingen, verliezen en risico's	6.068.854	4.935.456
Egalisatievoorzieningen	2.016.804	2.009.528
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	<u>139.366</u>	<u>401.892</u>
	8.225.024	7.346.876
Vaste schulden		
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	22.160.000	23.500.000
Door derden belegde gelden	0	1.413
Waarborgsommen	700	750
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto-vlottende schulden		
Overige kasgeldleningen	10.000.000	3.500.000
Banksaldi	0	0
Overige schulden	<u>6.795.874</u>	<u>8.302.939</u>
	16.795.874	11.802.939
Overlopende passiva	<u>6.366.315</u>	<u>4.741.133</u>
TOTAAL PASSIVA	109.883.577	104.003.391
Gewaarborgde geldleningen	5.642.036	5.979.353
Garantstellingen	12.500	62.500

TOELICHTING

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Kosten van onderzoek en ontwikkeling worden ten laste van de exploitatie gebracht. Hier kan om budgettaire redenen bij raadsbesluit worden afgeweken. Indien geactiveerd worden de kosten van onderzoek en ontwikkeling gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling worden lineair in vijf jaar afgeschreven.

Stelselwijziging

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden met ingang van 2016 geherrubriceerd van financiële vaste activa naar immateriële vaste activa.

Bijdragen aan activa van derden worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. Ze worden afgeschreven als ware het actief waarvoor de bijdrage wordt verstrekt in bezit van de gemeente.

Materiële vaste activa met economisch nut

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Bijdragen uit reserves worden niet in mindering gebracht op het investeringsbedrag, maar vallen vrij met jaarlijkse termijnen gelijk aan de afschrijvingsperiode van het actief.

Materiële vaste activa met een verkrijgings- of vervaardigingsprijs van minder dan € 10.000,00 of een gebruiksduur van minder dan drie jaar worden niet geactiveerd, met uitzondering van gronden en terreinen.

In afwijking hiervan kunnen tractiemiddelen en machines met een waarde van minder dan € 10.000,00 om bedrijfseconomische redenen wel geactiveerd worden.

De investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming over het algemeen lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur. Bij tractiemiddelen en machines wordt rekening gehouden met een eventuele restwaarde. Voor investeringen in gebouwen (met uitzondering van onderwijsgebouwen), rioleringen en kunstgrasvelden wordt de componentenbenadering toegepast. Annuitaire afschrijvingen worden toegepast bij investeringen met betrekking tot meerjarenprogramma's vervangingsinvesteringen. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

- gronden en terreinen	n.v.t.
- bedrijfsgebouwen	15-40
- grond-, weg- en waterbouwkundige werken	15-60
- vervoermiddelen	3-10
- machines, apparaten en (technische)installaties	3-40
- overige	3-20

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut worden geactiveerd, tenzij uw raad besluit hiervan af te wijken. De investeringen worden onder aftrek van bijdragen van derden en bijdragen uit de reserves gewaardeerd en worden lineair afgeschreven in 10 tot 30 jaar. Annuitaire afschrijvingen worden toegepast bij investeringen met betrekking tot meerjarenprogramma's vervangingsinvesteringen.

Financiële vaste activa

Leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel daalt tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden of wordt een voorziening gevormd.

Vlottende activa

Vorraden

Op grond van een wijziging in de verslaggevingsvoorschriften is de balanscategorie 'niet in exploitatie genomen gronden' met ingang van 2016 afgeschaft. In 2016 zijn alle in 2015 hieronder opgenomen gronden afgewikkeld. Ten behoeve van de vergelijkbaarheid met 2015 is de post nog wel gepresenteerd in de balans.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken) alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van geschatte inningskansen.

Liquide middelen

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Reserves

De fictieve rentebaten (4% bespaarde rente) van reserves worden als bate verantwoord op Algemene dekkingsmiddelen. De fictieve rentebaten van de Algemene reserve worden ingezet als algemeen dekkingsmiddel.

De fictieve rentebaten van de bestemmingsreserves worden deels (inflatiepercentage van 2) aan deze reserves toegevoegd via resultaatbestemming. Voor een aantal bestemmingsreserves is een uitzondering gemaakt. De fictieve rentebaten van deze reserves worden volledig toegevoegd aan de betreffende bestemmingsreserves. De rentebaten van de reserves Incidentele bestedingen en Verkoop aandelen Essent worden niet toegevoegd, maar blijven volledig ten gunste van Algemene dekkingsmiddelen.

Voorzieningen

De fictieve rentebaten (4% bespaarde rente) van voorzieningen worden als bate verantwoord op Algemene dekkingsmiddelen, met uitzondering van de voorziening Onderhoud begraafplaatsen. De rentebaten van deze voorziening worden ten gunste van programma 1 gebracht. De fictieve rentebaten van de overige voorzieningen worden ingezet als algemeen dekkingsmiddel.

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De voorziening Onderhoud begraafplaatsen is eveneens gebaseerd op contante waarden.

Tot de voorzieningen worden ook gerekend de van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. Bij onze gemeente betreft het de voorziening Riolering en een legaat.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa

Boekwaarde 31 december 2015	€	8.143,00
Overboeking boekwaarde	"	2.794.448,00
Investeringen	"	655.298,00
Afschrijvingen	"	<u>738.877,00 -/-</u>
Boekwaarde 31 december 2016	€	<u>2.710.869,00</u>

De post immateriële activa kan als volgt worden gespecificeerd.

	boekwaarde 31-12-2015	Overboeking boekwaarde	Investeringen	Desinvesteringen	Bijdragen van derden	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2016
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	8.143	-	-	-	-	8.143	-
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	2.794.448	655.298	-	-	738.877	2.710.869
Totalen	8.143	2.794.448	655.298	-	-	747.020	2.710.869

Toelichting immateriële vaste activa

De investeringen in bijdragen aan activa in eigendom van derden betreft maatschappelijk nut en is ineens afgeschreven in verband met dekking uit reserves.

Materiële vaste activa

Investeringen met een economisch nut

Boekwaarde 31 december 2015	€	37.426.801,00
Investeringen	"	10.626.859,00
Desinvesteringen	"	339.000,00 -/-
Afwaarderingen	"	36.995,00 -/-
Afschrijvingen	"	<u>2.214.382,00 -/-</u>
Boekwaarde 31 december 2016	€	<u>45.463.283,00</u>

De post investeringen met een economisch nut kan als volgt worden gespecificeerd.

	Boekwaarde 31-12-2015	Investerings	Desinvesteringen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	2.732.001	-	-	-	-	6.906	2.725.095
Woonruimten		325.000	-	-	-	-	325.000
Bedrijfsgebouwen	29.880.840	9.768.311	339.000	-	36.995	1.605.999	37.667.157
Grond- weg en water- bouwkundige werken	2.740.711	-	-	-	-	140.892	2.599.819
Vervoermiddelen	1.073	-	-	-	-	1.073	-
Machines, apparatuur en installaties	231.831	52.836	-	-	-	31.566	253.101
Overige materiële vaste activa	1.840.345	480.712	-	-	-	427.946	1.893.111
Totalen	37.426.801	10.626.859	339.000	-	36.995	2.214.382	45.463.283

Toelichting economisch nut

In 2016 is de boekwaarde van € 325.000,00 van de woning aan de Burgemeester van Sevenhovenstraat 84 te Stadskanaal overgebracht van de vlottende activa (voorraden) naar de materiële vaste activa.

De investeringen in bedrijfsgebouwen betreffen:

- vervangingsinvesteringen*	€	70.561,00
- overname schoolgebouwen	"	9.143.216,00
- nieuwbouw nieuwe onderwijsvoorziening Stadskanaal	"	117.214,00
- overige onderwijshuisvesting, renovaties	"	<u>437.320,00</u>
totaal	€	9.768.311,00

*zie de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

De desinvestering betreft de verkoopopbrengst van de voormalige brandweerkazerne in Stadskanaal. Het bedrag is de restant boekwaarde, in 2015 is op de balans reeds een bedrag van € 158.358,00 voorzien.

De afwaardering van bedrijfsgebouwen betreft boekwaarden van de Piet Prinsschool die afgewaardeerd zijn in verband met de renovatie in 2016.

Van de investeringen in machines, apparatuur en installaties heeft een bedrag van € 24.340,00 betrekking op sportvelden, € 19.860,00 op de aanschaf van een gladheidsmeldsysteem en € 8.636,00 op materieel van de buitendienst.

De investeringen in overige materiële vaste activa betreffen € 1.177,00 ten behoeve van de vaarrecreatie en € 479.535,00 voor automatisering.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Boekwaarde 31 december 2015	€ 28.057.942,00
Investerings	" 1.052.921,00
Desinvesteringen	" 32.928,00 -/-
Bijdragen van derden	" 266.530,00 -/-
Afschrijvingen	" 368.118,00 -/-
Boekwaarde 31 december 2016	€ 28.443.287,00

De post investeringen met een economisch nut waarvoor, ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven kan als volgt worden gespecificeerd.

	Boekwaarde 31-12-2015	Investerings	Desinvesteringen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2016
Bedrijfsgebouwen	62.764	-	-	-	-	5.459	57.305
Grond- weg en water- bouwkundige werken	27.882.698	1.052.921	32.928	266.530	-	337.476	28.298.685
Machines, apparatuur en installaties	98.639	-	-	-	-	18.262	80.377
Overige materiële vaste activa	13.841	-	-	-	-	6.921	6.920
Totalen	28.057.942	1.052.921	32.928	266.530	-	368.118	28.443.287

Toelichting economisch nut heffings

De investeringen in grond- weg- en waterbouwkundige werken hebben betrekking op rioleringen. Dit bedrag is als volgt te specificeren:

- GRP + maatregelen/renovaties*	€ 426.371,00
- waterberging Musselkanaal	" 200.563,00
- afkoppelmaatregelen	" 353.044,00
- overige vervangingen/uitbreidingen	" 72.943,00
totaal	€ 1.052.921,00

*zie de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

De desinvestering en de bijdragen van derden hebben betrekking op de waterberging Musselkanaal.

Reserves

Een deel van de kapitaallasten (afschrijvingen en rente) van de investeringen met economisch nut worden gedekt uit de bestemmingsreserve Bijdragen in kosten activa. De stand van deze bestemmingsreserve bedraagt per 31 december 2016 € 11.691.308,00.

Het aantal termijnen waarmee de bestemmingsreserve bijdragen in kosten vaste activa jaarlijks wordt verminderd is gelijk aan de afschrijvingstermijnen van de activa waarvoor deze specifieke bestemmingsreserve is gevormd.

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Boekwaarde 31 december 2015	€ 7.902.283,00
Investerings	" 950.497,00
Bijdragen van derden	" 581.702,00 -/-
Afschrijvings	" 563.491,00 -/-
Boekwaarde 31 december 2016	€ 7.707.587,00

De post investeringen met een maatschappelijk nut kan als volgt worden gespecificeerd.

	boekwaarde 31-12-2015	Investerings	Desinvesterings	Bijdragen van derden	Afwaardering	Afschrijvings	Boekwaarde 31-12-2016
Grond- weg en water- bouwkundige werken	7.888.037	950.497	-	581.702	-	562.969	7.693.863
Overige materiële vaste activa	14.246	-	-	-	-	522	13.724
Totals	7.902.283	950.497	-	581.702	-	563.491	7.707.587

Toelichting maatschappelijk nut

De investeringen in grond- weg- en waterbouwkundige werken bedragen totaal € 950.497,00, hiervan is totaal € 164.636,00 ineens afgeschreven in verband met dekking uit reserves.

Specificatie:		<u>investering</u>	<u>dekking ineens</u>
- (her)inrichting/reconstructie wegen	€	263.228,00	€ 0,00
- vervangingen damwanden/beschoeiings	"	3.460,00	" 3.460,00
- vervangingen openbare verlichting	"	473.355,00	" 0,00
- verkeersvoorzienings	"	70.822,00	" 21.544,00
- herstructurering	"	<u>139.632,00</u>	" <u>139.632,00</u>
totaal	€	950.497,00	€ 164.636,00

De bijdragen van derden hebben voor een bedrag van totaal € 406.702,00 betrekking op investeringen voorgaande jaren. Dit betreft € 325.000,00 in verband met (her)inrichting/reconstructie wegen en € 81.702,00 in verband met aanleg steigers ten behoeve van de vaarrecreatie.

Het restant van € 175.000,00 betreft de investering in (her)inrichting/reconstructie wegen in het boekjaar.

Financiële vaste activa

Boekwaarde 31 december 2015	€ 9.280.942,00
Overboeking boekwaarde	" 2.794.448,00 -/-
Investerings	" 401.234,00
Aflossingen	" 2.596.329,00 -/-
Boekwaarde 31 december 2016	€ 4.291.399,00

De post financiële vaste activa kan als volgt worden gespecificeerd.

	Boekwaarde 31-12-2015	Overboeking boekwaarde	Investerings	Desinvesteringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2016
Kapitaalverstrekkingen	650.740		-	-	-	650.740
Leningen	3.689.630		-	-	2.360.398	1.329.232
Overige langlopende schulden	2.146.124		401.234	-	235.931	2.311.427
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	2.794.448	2.794.448	-	-	-	-
Totalen	9.280.942	2.794.448	401.234	-	2.596.329	4.291.399

Kapitaalverstrekkingen

De kapitaalverstrekkingen kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	Boekwaarde 31-12-2015	Investerings	Desinvesteringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2016
<i>Deelnemingen:</i>					
NV Bank Nederlandse Gemeenten	68.349	-	-	-	68.349
Enexis Holding NV*	568.464	-	-	-	568.464
Publiek belang electriciteits productie BV	1	-	-	-	1
Vordering op Enexis BV	76	-	-	-	76
Verkoop vennootschap BV (Deelnemingen)	76	-	-	-	76
CBL Vennootschap BV	76	-	-	-	76
Claim staat vennootschap BV	76	-	-	-	76
Golfbaan Gasselte	2.269	-	-	-	2.269
NV Waprog	6.353	-	-	-	6.353
Micro financiering	5.000	-	-	-	5.000
	650.740	-	-	-	650.740

* Op 30 september 2009 zijn de aandelen Essent verkocht. De gemeente blijft aandeelhouder van het netwerkbedrijf (Enexis Holding NV). In verband met de verkoop en zekerheidstellingen zijn er een aantal nieuwe vennootschappen opgericht. Zie voor meer informatie de paragraaf Verbonden partijen.

Leningen aan deelnemingen

De leningen kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	Boekwaarde 31-12-2015	Vermeer- deringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2016
<i>Deelnemingen:</i>				
Enexis holding NV	461.494	-	461.494	-
Vordering op Enexis BV*	3.228.136	-	1.898.904	1.329.232
Totalen	3.689.630	-	2.360.398	1.329.232

Overige langlopende leningen

De leningen kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	Boekwaarde 31-12-2015	Vermeer- deringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2016
Hypothecaire leningen ambtenaren	51.921	-	3.810	48.111
Renteloze geldlening PC ambtenaren	14.892	16.553	16.272	15.173
Startersleningen	1.608.466	259.607	157.291	1.710.782
Duurzaamheidsleningen	470.845	125.074	58.558	537.361
Totalen	2.146.124	401.234	235.931	2.311.427

VLOTTENDE ACTIVA

Vorraden

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Onderhanden werk betreft de complexen Hoofdkade/Molenwijk, Mussel, Blauwe Kamer fase 1, Schoolkade 95-96 Tuinlaan, en overige gronden.

Toelichting

Voor de (verwachte) tekorten van het onderhanden werk is een voorziening aanwezig van € 120.000,00. In 2016 is een bedrag van € 416.000,00 toegevoegd aan deze voorziening. Voor de overige gronden is een voorziening aanwezig van € 63.000,00. De bedragen zijn in mindering gebracht op de boekwaarden.

In 2016 is er € 263.000,00 afgewaardeerd op de voorraden.

De post Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie bestaat uit:

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Bouwgronden in exploitatie	€ 1.561.893,00	€ 2.227.579,00
Overige gronden	" 758.135,00	" 1.127.634,00
	€ 2.320.028,00	€ 3.355.213,00

Voor een nadere toelichting van de voorraden en de afwaarderingen wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Vorderingen

Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Het saldo bedraagt per 31 december 2016 € 4.050.000,00.

Het drempelbedrag en de benutting van het drempelbedrag in het kader van het schatkistbankieren zijn als volgt.

Drempelbedrag € 812.511,00

Benutting drempelbedrag

Kwartaal 1 € 574.819,00

Kwartaal 2 € 575.545,00

Kwartaal 3 € 460.843,00

Kwartaal 4 € 432.863,00

De toelichting met betrekking tot het schatkistbankieren is opgenomen in de paragraaf Financiering.

Overige vorderingen

De overige vorderingen kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Sociale voorzieningen	€ 3.205.432,00	€ 3.328.467,00
Voorziening dubieus sociale voorzieningen	" 1.560.000,00/-	" 1.601.000,00/-
Belastingen	" 724.740,00	" 696.399,00
Voorziening dubieus belastingen	" 276.000,00/-	" 273.000,00/-
Overige	" 875.356,00	" 934.364,00
Voorziening dubieus overige	" <u>58.000,00 -/-</u>	" <u>77.000,00 -/-</u>
	€ 2.911.528,00	€ 3.008.230,00

Overlopende activa

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Nog te ontvangen bedragen Rijk	€ 225.401,00	€ 75.464,00
Nog te ontvangen bedragen overige overheden	" 2.507.300,00	" 3.690.014,00
Overige nog te ontvangen bedragen	" <u>2.506.478,00</u>	" <u>2.958.944,00</u>
	€ 5.239.179,00	€ 6.724.422,00

PASSIVA

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Algemene reserve

De algemene reserve kan als volgt worden gespecificeerd.

Stand per 31 december 2015		€ 15.540.970,00
<i>Toevoegingen</i>		
Resultaten grondexploitatie	" 94.405,00	
Rekeningresultaat 2015	" <u>2.126.399,00</u>	
		" 2.220.804,00
<i>Onttrekkingen</i>		
Vervroegde aflossing lening Essent	" 1.898.903,00	
Voorzien grondexploitatie	" 415.710,00	
Afwaarderingen grondexploitatie	" <u>262.564,00</u>	
		" <u>2.577.177,00/-</u>
Stand per 31 december 2016		€ 15.184.597,00

Bestemmingsreserves

In 2016 hebben de volgende mutaties plaatsgevonden.

Stand per 31 december 2015	€ 37.942.911,00
Toevoeging (rekeningresultaat 2015)	" 1.000.000,00
Toevoegingen (rente)	" 661.713,00
Toevoegingen (overig)	" 5.079.375,00
Onttrekkingen	" 4.043.002 00 -/-
Verminderings in verband met afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd	" <u>913.479,00</u> -/-
Stand per 31 december 2016	€ 39.727.518,00

Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Het resultaat 2016 bedraagt € 1.423.549,00 voordelig. Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is dit saldo nog niet in de jaarrekening verwerkt. Het resultaat moet namelijk afzonderlijk uit de balans blijken.

Voorzieningen

Stand per 31 december 2015	€ 7.346.876,00
Toevoegingen	" 3.682.024,00
Aanwendungen	" <u>2.803.876,00</u> -/-
Stand 31 december 2016	<u>€ 8.225.024,00</u>

Nadere specificatie per bestemmingsreserve en voorziening

		Stand per	Rente	Toevoegingen	Onttrekkingen/ aanwendungen	Stand per
Toelichting		31-12-2015	2016	2016	2016	31-12-2016
BESTEMMINGRESERVES						
Incidentele bestedingen	Buffer incidenteel nieuw beleid	2.245.984			674.093	1.571.891
Friciekosten	Egalisatiereserve	340.904	13.636		147.593	206.948
KCC	Budget uitvoeringskosten	119.390	2.388		55.518	66.260
Sociaal domein	Budget uitvoeringskosten	1.796.446	55.929	1.054.400		2.906.775
Sportvelden	Egalisatiereserve kapitaallasten renovaties	124.816	2.496	14.140		141.452
Verkoop aandelen Essent	Inkomensfunctie	13.526.028		1.898.903	2.525.423	12.899.508
Invoering Participatiewet	Budget uitvoeringskosten	204.000	4.080			208.080
Monumenten	Egalisatiereserve restauratiekosten	111.085	2.222			113.306
Stedelijke vernieuwing	Budget uitvoeringskosten	3.194.273	63.885	343.024	527.471	3.073.711
Bijdragen in kosten activa	Dekking van kapitaallasten	9.644.313	385.773	2.574.701	913.479	11.691.308
Vervangingsinvest. (Stads)kanaal	Dekking kosten vervangingen	4.756.175	95.124		3.460	4.847.839
Duurzame energie	Budget uitvoeringskosten	146.788	2.936		63.803	85.921
Werkgelegenheid	Buffer (incidentele) uitvoeringskosten	114.279	2.286		8.157	108.408
Afvalstoffenheffing	Egalisatiereserve tarieven	400.796	8.016	164.845		573.657
Kunst	Buffer (incidentele) kosten	3.184	64			3.247
Grondexploitatie - bovenwijkse voorzien.	Buffer uitvoeringskosten	70.494				70.494
Riolering	Egalisatiereserve tarieven	758.590	15.172	13.543		787.305
Egalisatiefonds	Egalisatiereserve kapitaallasten	264.904	5.298	15.819	29.496	256.524
Voorstellingenbudget	Egalisatiereserve programmabudget	0	0			0
Sponsorgelden	Buffer (incidentele) kosten	74.516	1.490		7.987	68.019
Egalisatie onderhoud	Egalisatiereserve onderhoudskosten	45.946	919			46.865
		37.942.911	661.712	6.079.375	4.956.481	39.727.518
VOORZIENINGEN						
Pensioenverplichtingen wethouders	Voorzienbare verplichtingen	3.710.865		222.774	175.921	3.757.718
Wachtgeldverplichtingen wethouders	Voorzienbare verplichtingen	114.000		19.697	91.217	42.480
Mercurius Business Park	Voorzienbare verplichtingen	1.110.591		3.205.143	2.047.077	2.268.656
Onderhoud begraafplaatsen	Egalisatievoorziening	2.009.528		184.411	177.135	2.016.804
Legaat Mw.Kremer	Bestemmingsgebonden middelen van derden	14.761				14.761
Riolering (art.44.2)	Bestemmingsgebonden middelen van derden	387.131		50.000	312.526	124.605
		7.346.876		3.682.024	2.803.876	8.225.024

Toelichting voorzieningen

Op dit moment is er nog sprake van een wachtgeldverplichting aan twee voormalige wethouders. Om de lasten van de restant looptijd van het recht op wachtgeld (medio 2017) af te kunnen dekken in een voorziening is per 1 januari 2017 een voorziening van circa € 42.480,00 noodzakelijk.

De toevoegingen aan de voorziening in 2016 hebben voornamelijk betrekking op de voorziening Mercurius Business Park. Op basis van (verkennende) bodemonderzoeken zijn nieuwe bodemverontreinigingen aangetroffen. Daartoe is er in 2016 € 2,0 miljoen meer toegevoegd aan de voorziening dan oorspronkelijk geraamd.

De aanwending van de voorzieningen bestaat voornamelijk uit aanwending uit de voorziening Mercurius Business Park, ter dekking van de kosten van de milieusanering.

Vaste schulden

Onderhandse leningen

Stand 31 december 2015	€ 23.500.000,00
Aflossingen	" 1.340.000,00 -/-
Stand 31 december 2016	€ 22.160.000,00

De post onderhandse leningen heeft geheel betrekking op binnenlandse banken en overige financiële instellingen.

De totale rentelasten over de opgenomen langlopende geldleningen bedragen € 873.435,00. Deze lasten zijn in de rekening van baten en lasten verantwoord.

De aflossingsverplichting voor 2017 bedraagt € 1.740.000,00. De verhoging van de jaarlijkse aflossing wordt veroorzaakt door het afsluiten van een nieuwe lening in 2017 ad € 10.000.000,00.

VLOTTENDE PASSIVA

Overige schulden

De overige schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	€ 6.930,00	€ 44.742,00
Crediteuren	" 6.788.944,00	" 8.258.197,00
Totaal	€ 6.795.874,00	€ 8.302.939,00

Overlopende passiva

De overlopende passiva kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	€ 1.332.051,00	€ 201.669,00
Nog te betalen bedragen Rijk	" 213.322,00	" 371.739,00
Nog te betalen bedragen overige overheden	" 1.516.303,00	" 1.346.037,00
Vooruitontvangen overige overheden	" 0,00	" 936.562,00
Overige overlopende passiva	" 3.304.639,00	" 1.885.126,00
Totaal	€ 6.366.315,00	€ 4.741.133,00

De post ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel kan als volgt worden gespecificeerd.

	Stand 31-12-2015	Toevoegingen	Bestedingen	Stand 31-12-2016
Onderwijsachterstandenbeleid	-	451.652	451.652	-
Sluitende aanpak jongeren	25.988	73.519	93.414	6.093
OGGz, verslavingszorg en maatschappelijke opvang	155.467	238.500	137.801	256.167
Subsidie gevelmaatregelen	6.069	87.333	25.321	68.081
ISV-Bodemmodule	14.145		12.435	1.710
Gebiedsontwikkeling Musselkanaal	-	1.000.000	-	1.000.000
Totalen	201.669	1.851.004	720.623	1.332.051

GEWAARBORGDE GELDLENINGEN

Het bedrag voor nog uitstaande geldleningen aan derden, waarvoor wij borg of mede-borg staan, bedraagt per 31 december 2016 € 5.642.036,00 (31 december 2015 € 5.979.353,00). Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is dit bedrag aan de passiefzijde van de balans (buiten de balanstelling om) opgenomen.

Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borg	Restant per 31-12-2015	Restant per 31-12-2016
Onderwijsinstelling	1.860.499	100%	682.183	620.166
Maatschappelijke instellingen	481.007	100%	74.052	45.742
Zorginstellingen	11.443.674	100%	5.223.118	4.976.128
Totalen	14.080.137		5.979.353	5.642.036

Voor een nadere onderbouwing van de risico's die de gemeente loopt wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen.

GARANTSTELLING

De gemeente is een garantstellingsovereenkomst aangegaan met het oog op eventuele leegstand van 10 nieuwe bedrijfsunits aan de Tinnegieter. De garantstelling loopt tot 1 april 2017 en bedraagt op 31 december 2016 € 12.500,00. In 2016 is € 50.000,00 betaald.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Onderstaand is een aantal verplichtingen opgenomen waaraan (meerjarige) financiële verplichtingen zijn verbonden. Als ondergrens voor het opnemen van een verplichting is een bedrag van afgerond € 500.000,00 (cumulatief) gehanteerd.

Activering van bijstandsgerechtigden

Met een re-integratiebedrijf is een contract afgesloten voor de re-integratie van bijstandsgerechtigden. Dit contract eindigt 31 december 2017. Met dit contract is in 2017 een bedrag van € 900.000,00 gemoeid.

Integrale Schuldhulpverlening

Met de Gemeentelijke Kredietbank Drenthe is een raamovereenkomst voor de integrale schuldhulpverlening afgesloten. Deze overeenkomst loopt tot 30 juni 2017. Voor 2017 is een bedrag geraamd van € 500.000,00.

Huishoudelijke Verzorging

In het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning zijn met 5 partijen overeenkomsten afgesloten voor huishoudelijke hulp. Deze overeenkomsten hebben een looptijd tot 1 januari 2018 met een verlengingsmogelijkheid van 3 x 1 jaar. Daarnaast is er met de gecontracteerde partijen een convenant gesloten voor de uitvoering van de zogenaamde HHT-regeling. In totaal is met deze overeenkomsten voor 2017 een bedrag gemoeid van ongeveer € 2.339.000,00.

Wmo hulpmiddelen

Met betrekking tot de Wmo hulpmiddelen heeft in 2016 een nieuwe aanbesteding plaats gevonden. Met het nieuwe contract, dat eindigt op 30 juni 2020, is in 2017 een bedrag van ongeveer € 525.000,00 gemoeid.

Ommelandersamenwerkingsmodel

In de loop van 2015 hebben 12 Groninger gemeenten besloten om de opdracht gezamenlijk aan te besteden in het kader van het Ommelandersamenwerkingsmodel. Met betrekking tot deze opdracht zijn met 35 zorgaanbieders overeenkomsten afgesloten. Met deze overeenkomsten is voor 2017 een totaal bedrag gemoeid van ongeveer € 3.100.000,00.

Jeugdzorg

De inkoop van de intensieve en flexibele jeugdhulp en het beheer van de afgesloten overeenkomsten hebben de 23 Groninger gemeenten beled bij de RIGG (Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten). Voor onze gemeente gaat het voor 2017 om een bedrag van € 7.681.000,00 aan in te kopen jeugdhulp door de RIGG.

Budgetsubsidie Stichting Welstad

Stichting Welstad ontvangt op basis van de offerte Welzijnsvoorzieningen 2015-2018 budgetsubsidie. Voor 2017 ontvangt Stichting Welstad € 2.602.000,00.

Inzamelen afval

In 2012 is een contract afgesloten voor de inzameling van restafval, gft-afval en kunststof. Dit is in de loop van 2016 met één jaar verlengd tot 1 januari 2018. Hiermee is jaarlijks ongeveer een bedrag gemoeid van circa € 595.000,00. Het contract kan na 1 januari 2018 nog 1 keer met 1 jaar verlengd worden.

Verwerken afval

Via de gemeenschappelijke regeling SOZOG zijn verplichtingen aangegaan voor de verwerking van (grof) huishoudelijk afval. Op 1 juli 2016 is de nieuwe verwerkingsovereenkomst gestart. Met deze verplichting is jaarlijks afhankelijk van de aangeleverde hoeveelheid een bedrag van circa € 933.000,00 gemoeid. De verplichting eindigt op 31 december 2021 en kan nog verlengd worden met 2 x 3 jaar.

B. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en toelichting

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING 2016

Programma	Omschrijving	Lasten				Baten			
		Geraamd voor wijziging	Geraamd na wijziging	Gerealiseerd bedrag	Vershil raming realisatie	Geraamd voor wijziging	Geraamd na wijziging	Gerealiseerd bedrag	Vershil raming realisatie
1	Welzijn en zorg	18.554.668	19.616.277	18.136.974	1.479.303	1.413.204	1.300.684	2.101.632	800.948
2	Wonen en Voorzieningen	15.391.982	17.461.388	16.030.760	1.430.628	1.789.543	2.743.422	2.998.313	254.891
3	Jeugd en Educatie	14.419.681	15.424.447	15.967.838	-543.391	500.675	536.675	648.641	111.966
4	Economie en Arbeidsmarkt	42.648.770	40.802.116	40.239.820	562.296	15.457.588	14.396.788	14.248.020	-148.768
5	Ruimte en Milieu	8.019.121	10.842.776	13.409.207	-2.566.431	6.797.203	9.499.403	9.736.590	237.187
6	Bestuur en Dienstverlening	6.813.327	7.020.596	7.254.971	-234.375	551.000	557.500	822.504	265.004
	Totaal programma's	105.847.549	111.167.600	111.039.569	128.031	26.509.213	29.034.472	30.555.700	1.521.228
	Algemene dekkingsmiddelen:								
	-lokale heffingen	45.657	45.657	48.906	-3.249	5.495.984	5.558.484	5.557.805	-679
	-algemene uitkeringen	46.400	41.900	4.400	37.500	71.563.000	72.978.000	73.585.630	607.630
	-dividend				0	530.000	480.586	480.586	0
	-saldo financieringsfunctie			120.444	-120.444	184.194	184.194		-184.194
	-overige	1.216.748	2.608.025	2.546.041	61.984	2.439.619	4.142.701	3.305.022	-837.679
	Onvoorzien	36.075	16.526		16.526				
	Totaal baten en lasten	107.192.429	113.879.708	113.759.359	120.349	106.722.010	112.378.437	113.484.743	1.106.306

Programma	Omschrijving	Lasten				Baten			
		Geraamd voor wijziging	Geraamd na wijziging	Gerealiseerd bedrag	Verschil raming realisatie	Geraamd voor wijziging	Geraamd na wijziging	Gerealiseerd bedrag	Verschil raming realisatie
	<i>Mutaties reserves</i>								
1	Welzijn en zorg			54.400	-54.400	178.952	188.114	217.154	29.040
2	Wonen en Voorzieningen	19.447	410.351	406.442	3.909	129.656	1.732.616	533.345	-1.199.271
3	Jeugd en Educatie		2.525.400	2.525.423	-23	326.539	2.925.889	3.008.070	82.181
4	Economie en Arbeidsmarkt				0	22.828	28.578	28.235	-343
5	Ruimte en Milieu			272.793	-272.793	81.343	164.598	748.259	583.661
6	Bestuur en Dienstverlening				0				0
	Algemene dekkingsmiddelen	1.122.966	3.711.067	5.702.833	-1.991.766	10.160	4.318.813	6.124.993	1.806.180
	Totaal mutaties reserves	1.142.413	6.646.818	8.961.891	-2.315.073	749.478	9.358.608	10.660.056	1.301.448
	Resultaat	108.334.842	120.526.526	122.721.250	-2.194.724	107.471.488	121.737.045	124.144.799	2.407.754

122

	Geraamd na wijziging	Gerealiseerd bedrag	Verschil raming realisatie
Totaal lasten	113.879.708	113.759.359	120.349
Totaal baten	112.378.437	113.484.743	1.106.306
Saldo van baten en lasten	-1.501.271	-274.616	1.226.655
Totaal mutatie reserves lasten	6.646.818	8.961.891	-2.315.073
Totaal mutatie reserves baten	9.358.608	10.660.056	1.301.448
Saldo mutaties reserves	2.711.790	1.698.165	-1.013.624
Resultaat lasten	120.526.526	122.721.250	-2.194.724
Resultaat baten	121.737.045	124.144.799	2.407.754
Saldo resultaat	1.210.519	1.423.549	213.030

Toelichting

Resultaat

Voor een analyse van de afwijkingen tussen begroting en rekening verwijzen wij u naar hoofdstuk 1 Algemeen beeld, onderdeel F en hoofdstuk 3 Jaarverslag, onderdeel programmaverantwoording.

Overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien

In de begroting voor het jaar 2016 is een raming voor onvoorzien opgenomen van € 36.000,00. Van dit bedrag is in de voorjaarsnota 2016 € 19.000,00 ingezet als financiële bijdrage voor de projectorganisatie in het kader van de gezamenlijke aanbesteding 'Publiek Vervoer Drenthe en Groningen' in 2017.

Overzicht van incidentele baten en lasten

Programma	Omschrijving	Incidentele Lasten	Incidentele Baten
1	Welzijn en Zorg		
	Opvang, begeleid en beschermd wonen		543.950
	Huishoudelijke hulp	1.089.640	
	Volksgezondheid	5.000	
		1.094.640	543.950
2	Wonen en Voorzieningen		
	Wegen buiten de bebouwde kom	880.686	774.018
	Kunstwerken - onderhoud damwanden/beschoeiingen	3.460	
	Wijkbeheer	120.275	45.479
	Openbare verlichting	18.000	
	Verkeersvoorzieningen	3.678	
	Zwembaden	36.692	
	Kunstzinnige, muzikale en culturele vorming	1.500	
	Theater Geert Teis	29.496	27.730
	Musea	500	
	Monumenten	13.044	
	Stedelijke vernieuwing	291.539	3.060
	Volkshuisvesting	6.620	241.679
		1.405.490	1.091.966
3	Jeugd en Educatie		
	Lokaal onderwijsbeleid	3.535	
	Brede scholen	2.000	
	Onderwijshuisvesting	1.154.657	
		114.206	
		1.274.398	0
4	Economie en Arbeidsmarkt		
	Promotie en acquisitie	13.907	
	Openluchtrecreatie - Exploitatie gebouwen/terrein.	6.818	
	Beleidsontwikkeling recreatie/toerisme	8.132	
	Bijstand	3.780	
	Bijzondere bijstand	6.783	
	Arbeidsmarktbeleid	50.000	
		89.420	0

Overzicht van incidentele baten en lasten

Programma	Omschrijving	Incidentele Lasten	Incidentele Baten
5	Ruimte en Milieu		
	Natuur- en landschapsbescherming	120.644	120.644
	Riolering	93.439	4.220
	Riolering (baggeren)	150.000	
	Beleidsadvisering milieu	24.150	24.150
	Wet bodembescherming - gasfabrieksterrein	43.673	21.837
	Wet bodembescherming	3.209.138	1.205.143
	Energiebeleid	48.841	
	Grondexploitatie - voorzieningen	415.710	
	Grondexploitatie - afwaarderingen	262.563	
	Grondexploitatie - afwaardering tlv voorziening	-21.129	
	Grondexploitatie - afwikkeling complexen		73.276
	Gem. eigendommen - leegstaande gebouwen	158.358	158.358
			4.505.387
6	Bestuur en Dienstverlening		
	College	242.471	
	Bestuurlijke samenwerking	50.610	16.667
	Partnerschappen		5.195
	Advisering bestuur	39.924	
	Raadsgriffie	30.296	
	Verkiezingen	30.609	
	Openbare orde en veiligheid	5.269	
		399.179	21.862
	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien		
Gemeentefonds		159.000	
Integratie-uitkering sociaal domein		1.014.000	
Algemene uitgaven	1.052.182		
Deelnemingen - Aandelen nutsbedrijven	113.821	458.645	
		1.166.003	1.631.645
	Totaal programma's	9.934.517	4.897.051

Overzicht van incidentele baten en lasten

Programma	Omschrijving	Incidentele Lasten	Incidentele Baten
	Mutaties reserves		
1	Huishoudelijke hulp	54.400	
2	Kunstwerken - onderhoud damwanden/beschoeiingen		3.460
2	Wijkbeheer		3.640
2	Openbare verlichting		14.800
2	Verkeersvoorzieningen	49.278	70.822
2	Theater Geert Teis		29.496
2	Stedelijke vernieuwing		288.479
2	Volkshuisvesting	241.679	6.620
3	Onderwijshuisvesting	2.525.423	2.656.052
4	Promotie en acquisitie		13.907
5	Energiebeleid		48.841
5	Grondexploitatie -voorzieningen		415.710
5	Grondexploitatie - afwaarderingen		262.563
5	Grondexploitatie - afwikkeling complexen	94.405	
5	Wet bodembescherming		3.995
AD	Algemene uitgaven	3.126.399	3.781.697
AD	Algemene inkomsten	1.898.903	1.898.903
	Totaal mutaties reserves	7.990.487	9.498.985
	Totaal	17.925.004	14.396.036

Overzicht van structurele mutaties reserves

Programma	Omschrijving	Structurele Lasten	Structurele Baten
1	Welzijn en Zorg		
	Lokaal sociaal beleid Sociaal cultureel werk	9.750	12.525 218.785
		9.750	231.310
2	Wonen en Voorzieningen		
	Wegen buiten de bebouwde kom		489.349
	Sport	11.196	109.027
	Kunst, muziek en cultuur		6.655
	Theater Geert Teis	4.269	
	Musea		9.524
Stedelijke vernieuwing	101.345	3.248	
		116.810	617.803
3	Jeugd en Educatie		
	Brede scholen		11.000
	Onderwijshuisvesting Kinderopvang		276.947 15.922
		0	303.869
4	Economie en Arbeidsmarkt		
	Promotie en acquisitie Recreatie en toerisme		8.159 14.734
		0	22.893
5	Ruimte en Milieu		
	Afval		251.527
	Riolering Energiebeleid	170.471	2.228 34.290
		170.471	288.045
	Algemene dekkingsmiddelen		
	Financiering en belegging	1.461.805	
	Gemeentelijke eigendommen Saldi kostenplaatsen	239.758	37.324 834.837
		1.701.563	872.162
	Totaal	1.998.593	2.336.082

C. Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen (WNT)

WNT-verantwoording 2016 Gemeente Stadskanaal

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. De WNT verplicht tot openbaarmaking van de bezoldiging van de zogenaamde "topfunctionarissen", ongeacht of de maximale norm wordt overschreden. "Topfunctionarissen" zijn diegenen die leiding geven aan de gehele organisatie en in de WNT als zodanig zijn aangemerkt. In het geval van de gemeente Stadskanaal zijn de raadsgriffier en de algemeen directeur/gemeentesecretaris aangemerkt als topfunctionaris.

Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de gemeente Stadskanaal van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum. Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor de Gemeente Stadskanaal is € 179.000,00. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

<i>bedragen x € 1</i>	G.J. van der Zanden	K. Willems
Functie(s)	Algemeen directeur/ gemeentesecretaris	Raadsgriffier
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	Nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	Ja	Ja
Zo niet, langer dan 6 maanden Binnen 18 maanden werkzaam?	n.v.t.	n.v.t.
Individueel WNT-maximum	€ 179.000	€ 179.000
Bezoldiging		
Beloning	€ 117.491	€ 84.151
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 7.143	€ 0
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.659	€ 11.921
Subtotaal	€ 139.293	€ 96.072
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	€ 139.293	€ 96.072
Gegevens 2015		
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1,0	1,0
Bezoldiging		
Beloning	€ 112.230	€ 85.759
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 7.860	€ 66
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.119	€ 11.739
Totaal bezoldiging 2015	€ 135.209	€ 97.618
Individueel WNT-maximum 2015	€ 178.000	€ 178.000

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2016 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2016 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

D. Verantwoordingsinformatie SISA

		Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017												
I&M	EBB	Bedemansering (excl. Bedrijfsvereniging) 2005-2009 (Sisa tussen medeoverheden) Tussen provincie en gemeenten afgesloten convenant/overeenkomsten voor onderzoek en sanering van ernstig verontreinigde locaties Gemeenten (Sisa tussen medeoverheden)	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: EBB / 01	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard controle R Indicatornummer: EBB / 02	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen of Wgr+ middelen	Aard controle R Indicatornummer: EBB / 03	Besteding (jaar T) aan Samenloop	Aard controle R Indicatornummer: EBB / 04	Besteding (jaar T) exclusief Samenloop	Aard controle R Indicatornummer: EBB / 05	Besteding (jaar T) na aftrek van de lasten van samenloop (jaar T)	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: EBB / 06	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen of Wgr+ middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
					€ 0	€ 21.837	€ 43.674	€ 21.837	€ 1.609.613	€ 1.609.613				
I&M	E27B	Brede doelluikering verkeer en vervoer Sisa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: EBB / 07	Kopie beschikingsnummer	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: EBB / 08	Cumulatieve besteding aan exclusief samenloop tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: EBB / 09	Cumulatieve besteding exclusief samenloop tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: EBB / 10	Cumulatief aandeel provincie in de besteding na aftrek van de lasten van samenloop tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: EBB / 11	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor het komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoord	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: EBB / 12	Toelichting
			€ 0	€ 2.838.854	€ 1.609.613	€ 2.838.854	€ 1.609.613	Nee						
I&M	E27B	Brede doelluikering verkeer en vervoer Sisa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Overige bestedingen (jaar T)	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde provinciale middelen	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen
			€ 500.000	€ 113.600	€ 145.128	€ 531.527	€ 500.000	€ 531.527	Ja					

		Sisa biljage, verantwoordingsinformatie 2016, op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking ssa - d.d. 10 januari 2017												
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet, gemeentedeel 2016	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)						
		Alle gemeenten verantwoordelijk hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
			€ 12.710.033	€ 352.475	€ 743.700	€ 2.358	€ 143.842	€ 1.528	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee						
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente							
			€ 14.282	€ 13.716	€ 0	€ 7.651	€ 0	Ja						
			Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bz 2004 (exclusief Bob)							
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente							
			€ 102.725	€ 122.000	€ 20.940	€ 98.721	€ 30.051	€ 0						
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee									
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente							
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0						
			Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bz 2004 (exclusief Bob)							
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente							
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0						
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee									
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente							
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0						
			Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bz 2004 (exclusief Bob)							
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente							
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0						
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee									
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente							
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0						